

АКОРДИ ИЗВЪН КЛАВИАТУРАТА

Здравко Попов

ЗДРАВКО ПОПОВ АКОРДИ ИЗВЪН КЛАВИАТУРАТА

chitanka.info

ВМЕСТО УВОД ИЛИ КАК ВСЕ ПАК СЕ ПОЯВИ ТАЗИ КНИГА

Немислещ и блед, окован в тревожен и демоничен възторг, стоях пред този трибунал на невъзприятното.

Съдържанието на афиша обхващаше решително цялата свръхчовешка практика:

В продължение на 2 часа Рети държи публиката в недоумение!

Рети е открил тайната на индийските факири!

Рети може да говори с корема си!

Рети чете мислите на хората!

Рети добива вода на сцената...

Рети спира пулса си за 60 секунди и усилва същия по желание.

Рети!!!

Четях тръпнец — от горе до долу, после от долу до горе, после пак от горе до долу — и пак, и пак. Хипнотичната сила на афиша не позволяваше да помръдна от мястото си.

Идущите дни бях в състоянието на сомнамбул.

„Като се има предвид и присъщата скромност на хората от голямото изкуство — мислех си — този човек трябва да е поне четворно по-загадъчен и въздействащ...“

Аз вече имах своя бог.

И когато вече го имах, когато вече се бях обрекъл единствено нему, нещата изведнъж направиха див, шеметен завой.

Из града съзрях афиша на друг един бог.

Той правеше предшественика си елементарен като „здравей, как си“.

Разнищен и студен, четях сякаш афиша за Апокалипсиса.

Тук ставаха само вледеняващи кръвта неща. Вододобивът на сцената, превръщането на храносмилателния орган в говорен и превключването на пулса в желани обороти сега идеха като тъжен спомен. От афиша покоряваше не друг, *а човекът-вулкан, говорящият човек, масовият хипнотизатор, човекът без глава*, в края на краищата... Той не поставяше публиката в недоумение, а във френетичен ужас: тук се касаеше за *човек върху остри мечове, рязане на живо човешко тяло с джага, удар по човешка глава с 8-тонен парен чук* и куп още парализиращи неща, чийто властник бе той — новият бог.

След като все пак доживях до часа и можах да съпоставя драматизма по сцената с онзи от афишите, аз се оказах неволно в плен на една по-прозаична настройка...

„Тези хора, умело или не, правят фокуси. Аз пък, умело или не, пиша фейлетони. Разликата е, че техните фокуси могат да респектират елита на цели окръзи, а моите фейлетони са популярни единствено у семейството на приятеля ми Рашо, който е водопроводчик... Е, защо на този свят присъствува толкова жесток ред? В края на краищата, и най-смайващият фокус просто е резултат на придобита сръчност. Фейлетонът обаче е литературно изкуство, той е изява на духа! Всеки не може да пише фейлетони: Рашо защо не ги пише, а поправя чешми и чете наготово моите?...“

Скочих и нахвърлих на един дъх проекто-афиша за своето собствено АЗ с мисълта да потърся същия ден връзки в печатницата:

В продължение на години Здравко Попов всява недоумение сред населението на страната!

Здравко Попов е открил тайната на индийските фейлетонисти!

Фейлетоните на Здравко Попов съседствуват с окултното...

Здравко Попов фейлетонизира всичко!

Фейлетонизации в стил „Салтиков-Шчедрин“, стил „Дюма“ (старши и младши), стил „О’Хенри“ и по желание.

Здравко Попов не знае що е чернова!!

Оставаше вторият елемент в автоафиша. След час бяха готови за преснимане десетина фотомонтажа, под които можеше да се прочете:

Здравко Попов и сър Лаурънс Оливие в откровен разговор — Лондонски кралски театър, 1969

Здравко Попов и Оноре дьо Балзак в яхта край островите Гуалапакос 1967

(Именно, именно това бе допуснато в бързината, великодушни читателю!!!)

Писмо на Джейн Фонда до Здравко Попов, 1970

(Последното бе зле промит позитив на арменски некролог.)

След това хукнах към печатницата. Поради спънки от страна на официалното ръководство там, дадох някой лев на две момчета от нощната смяна, а сутринта си взех афиша готов.

Резултатът не закъсня.

Най-напред ме посетиха някакви органи на реда. Мотивите бяха, че съм разпространявал масова дезинформация сред гражданството, отклонявайки го от проблемите на ежедневието му.

Последвалите ги финансови органи ми връчиха акт, придружен с обвинението в незаконен опит за лично забогатяване.

Опит за визита в дома ми направи и един медицински екип, на когото обаче не провървя. Изреваха тъй сполучливо а ла Тифон, че на часа обърнах ескулаповите труженици в бяг по стълбището.

Накрая същият онзи Рашо почука на вратата ми, след това по главата ми и всъщност съобщи, че щом съм преливал от ентусиазъм да пиша смехории, за целта хората били измислили издателствата: конкретно за страната ни от около един век насам.

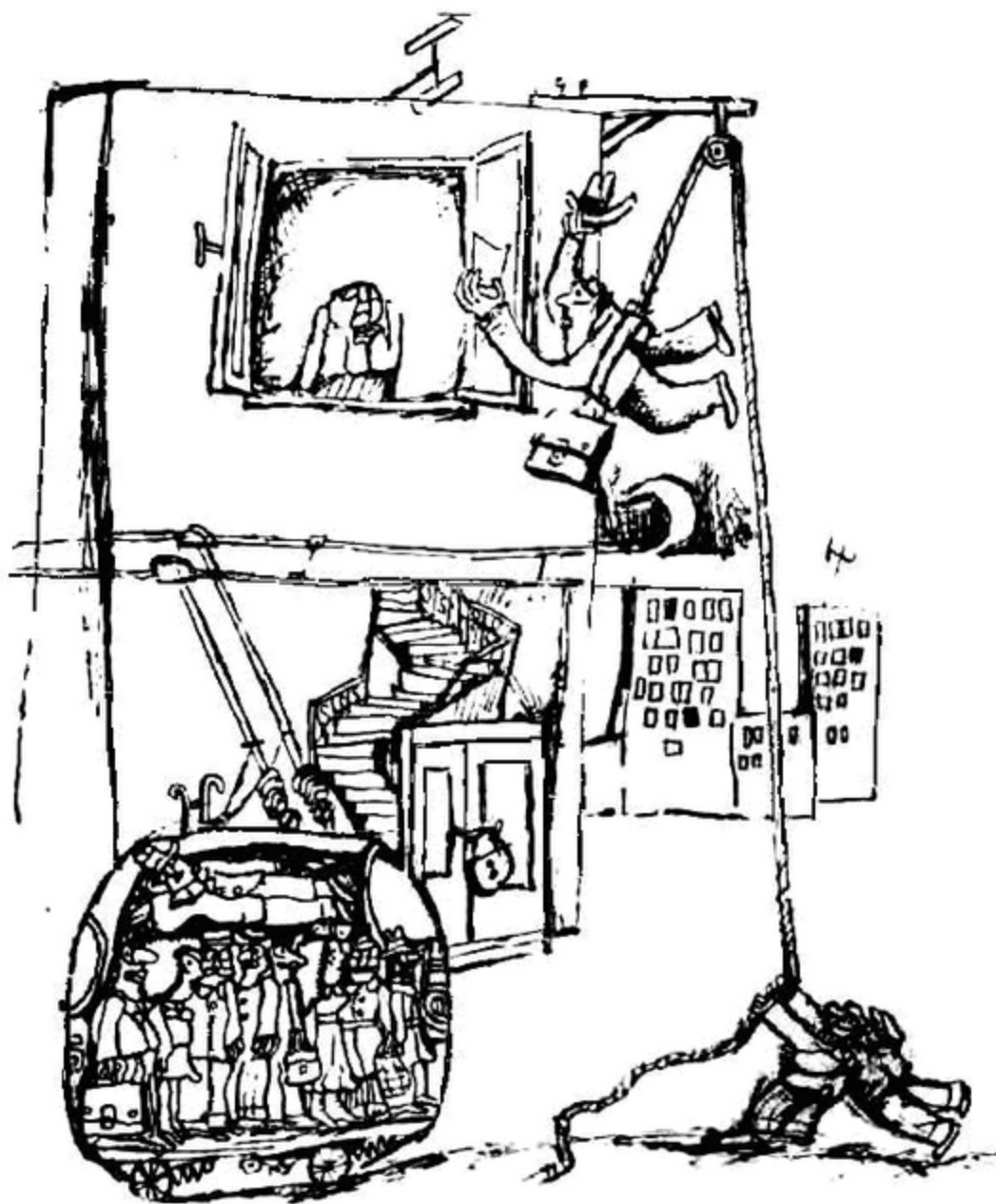
Разпитах, проучих и излезе, че има такова нещо.

Хората от издателството много любезно приеха нещата ми, още по-любезно ми ги връщаха четири-пет пъти заради фактически, художествени и други неуредици и накрая — ето че се стигна и до този начален увод...

Всеки увод (и това научих) се пише накрая.

Авторът

СЪВСЕМ ДЕЛНИЧНИ ИСТОРИИ

НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

— Иван Тренчев.

Момчето приближава дъската както се приближава към скалпел. В погледа му е фиксирано смътното съзнание, че спрямо него е извършена възможната най-голяма подлост на този свят.

— Говорете по последния урок, Тренчев.

— Ние имаме за урок Пенчо Славейков.

Преподавателят трепва, но решава, че с известна резерва може да приеме смисъла на фразата.

— Нататък.

— Пенчо Славейков е един много велик български писател.

Преподавателят прави опит за коригиране на траекторията:

— Колко много?

— Той е много велик български писател.

Преподавателят не може да каже копче.

— Аха. Кое произведение разгледахме миналия път?

— Миналия път разгледахме произведението за лудия кадия, който...

Преподавателят допуска една логична възможност:

— Ти тук ли беше?

— Тук.

— Надявам се, че това променя нещата. Хайде, говори сега за стихотворението.

— Пенчо Славейков ни описва един стар кадия, който хем е седнал накриво...

Преподавателят не устоява на изкушението:

— Хем не пада.

— Хем не пада.

Преподавателят твърде заинтригувано премерва обекта си от гуменките до четиринулевата прическа.

— После.

— После дошло едно лудо младо и започнало да свири...

— Така, Дотук станаха двама луди.

— Двама... Ама кадията не е, той после.

— После го прихващат.

— После.

Преподавателят разбира, че и него започват да го прихващат.

— Последно, Тренчев. На какво е свирило момчето?

— То свирило на тамбу̀ра.

Преподавателят е окончателно прихванат:

— Тамбу̀ра си ти! Ако не тамбурище!... А то е свирило на тамбу̀ра. Повтори!

Момчето повтаря удивително точно.

Преподавателят трябва да потърси наистина последната възможност — общият успех на класа без друго е под три и тридесет и това е известно на директора, който не е очарован...

— И какво станало, когато то засвирило?

— Когато то засвирило, започнали да играят хоро всички.

— Кои „всички“?

Иванчо извърта очи към класа.

— Започнали да играят моми, момци, жетварки. Паламарки...

— Стомни, грънци... Тролейбуси! Марш на чина! Единица...

Преподавателят все пак идва отчасти на себе си и поглежда отново бележника си. Може би Пеевска, която е имала „добър“, при сегашната обстановка ще получи нещо повече и ще балансира донейде единицата на малоумника...

— Грета Пеевска.

Момичето идва повече от уверено — самата му походка е много близка разновидност на бодър танц.

— Говорете, Пеевска.

— Същото ли?

Преподавателят все още е под настроенятията от първата си среща:

— Ако кажете същото, ще трябва и да ви пиша същото.

Направете анализ на произведението „Луд гидия“.

Момичето започва с темпото на шевна машина.

— В стихотворението „Луд гидия“ поетът ни възпява един характерен момент от битата на хората по онова време. Лудото младо момче, което в същото време е и гидия, е представител на будната наша музикална младеж по време на турското робство. Негов любим музикален инструмент е тамбурата, която то носи на своето бедро...

Преподавателят усеща особен, равномерен туптеж в черепа си, над лявото ухо, придружен с чувството, че ако се помръдне, ще придобие непоправими тикове на съответната лява буза. Той успява да си наложи да постои около минута в състоянието на сфинкс, без да слуша нищо... В този момент някъде към последния чин едно празно шише от мастило рикошира на метър нагоре от познатата глава на Тренчев.

Преподавателят няма време за тези неща. Напоследък директорът се мръщи най-вече за успеха.

— След часа никой няма да излиза. Продължете, Пеевска.

— Не съм спряла, другарю Ламбрев... Цял ден играли снахите, невестите, дори бабите, а лудото младо не спряло. Поетът загрижено обръща внимание на големите щети, причинени от тази свирня: много „златно“ жито е изпотъпкано, реката отвлеча платната, зелникът е недопечен, и ред други. Общо взето, стихотворението е хипер... лизирано...

— болизирано!

— болизирано!

— Хиперболизирано!!!

— Разбира се... Дори кадията, въпреки напредналата за годините си възраст...

Преподавателят приема последната мисъл (за възрастта) като непочтен плесник върху собствения си предмет.

— Достатъчно!

— ... започва да играе на юнашките си нозе...

Преподавателят също се изправя на нозете си.

В погледа му сега има нещо съвсем, съвсем ново. Нещо като „Леката кавалерия“ на С. — именно такава нещо! Преподавателят скача като изхвърлен от трамплин нагоре — вертикално, без ни най-малко да огъва нозете си в коленете...

Той вече е върху стола. После върху катедрата. „Леката кавалерия“ преминава в елегантен, много елегантен шейк. Преподавателят е безподобен импровизатор на най-неподозирани фигури... Той запява — в малко разнежен, но удивително подходящ сантимент:

*Кадия стар съм, с дълъг стаж
жетварка млада е Мадлен,
а Архимед е наш адаш
по сто и двадесети член...*

Преподавателят спира поглед върху горния крив кюнец на печката.

— Не — прошепна той. — Няма сюжет.
Класът се е превърнал в лапидариум.
Преподавателят вдига тайнствено ръце:

*Ах, тоз ужасен Архимед
ухажва всеки час Мадлен,
а аз — кадия без късмет —
самотен слушам си Шопен.*

Ето това е — казва преподавателят, мило усмихнат на тишината, и продължава с някакъв тих рефрен из коридора.

ПИЖАМА

Колегите ми подариха пижама.

Оказа се много интересна дреха. След някакъв час — час и половина установих съвсем сигурно кое е горницето и кое долницето. За всеки случай отбелязах последното с бял конец.

Вечерта жена ми попита по какъв повод съм се омотал в този топ пижамен плат и защо съм се захилил в него като малоумник. Отговорих, че просто съм един жизнерадостен човек, а тя коригира, че тъкмо в този вид приличам не на друго, а на жизнерадостна палачинка. Накрая жена ми кресна да се приведа незабавно в ред, защото ако ме види дъщеря ми, ще се разплаче.

Отговорих спокойно, че преди всичко това не е „топ“, а е най-завършена пижама. Тогава жена ми каза, че ще бъде добре вместо да се правя на кукер, да облека горницето на гърба си, а не на краката си. Опонирах веднага и след някакъв час — час и половина разглеждане, оглеждане и вглеждане, тя смънка, че може би имам право. Но добави, че ако тъй или иначе легна в този тоалет до нея, без друго щяла да сънува нещо от Хичкок.

На другия ден се обзаложих с десетина познати от блока във връзка с горницето и долницето, като им дадох по десет минути за размишление. Със спечелените пари си уших пижама по поръчка.

ПОЩЕНСКА КАРТИЧКА

Пролог. Причина за сегашната тема без друго стана приятелят ми Пею Галилеев, носител на „Големият приз“ от Четвъртия световен фестивал за най-разсеяна човешка личност върху планетата. Спомням си, че за случая дойде и го взе специално назначен придружител: бе много логично Пею да си извади билет в обратна посока, или пък, ако улучи действителната, да забрави за какво е тръгнал. Впрочем, нещо подобно стана. „Големият приз“ пристигна в града ни осем дни преди притежателя си в качеството на изгубена вещ.

Както и да е. Друг факт, който трябва да се спомене, е този, че аз се казвам Капчо Капчев и живея на улица „Димчо Дебелянов“ 10, в град Игрек. Историята започна именно с туй, че в онези фестивални дни Пею ми изпрати от далечната страна една пощенска картичка. Тя бе адресирана по следния свободолюбив начин:

БЪЛГАРИЯ
град Игрек
ул. „Капчо Капчев“ 10
за ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ

Картичката пристигнала в местната пощенска станция и там спряла: в града няма нито улица „Капчо Капчев“, нито лице Димчо Дебелянов. Така или иначе, аз научих за нея и отидох да си я взема — недоразумението беше очевидно като едно и едно равно на две...

Ситуация първа. Открих съответния чиновник и му казах:

„Получена е пощенска картичка, която е за мен“

„Препоръчана, бърза или обикновена?“

„Не зная.“

„Въздушна или не?“

„Въздушна или безвъздушна — и това не зная.“

„А какво знаете?“

„Ами. Зная рецепта за сладко от дървени стърготини.“

„Добре. Дайте си паспорта.“

Дадох си паспорта. Картичката се откри за четири секунди.

„Благодаря ви много“ — казах и посегнах да си я взема.

„Моля, няма защо. Без друго не мога да ви дам картичката. Да дойде получателът, лично.“

„Кой получател, бе!“

„То си пише черно на бяло кой. Димчо Дебелянов, За когото искате да се представите.“

„Извинете, този човек не може да дойде. Има някаква пречка.“

„Каква пречка?“

„Покойник е.“

„Да ви напише пълномощно тогава.“

Ситуация втора. С началниците човек се разбира винаги по-добре.

„Я, вие, отскачете най-добре до Съвета! — каза в края на краищата шефът. — Да ви дадат едно удостоверение, че в града няма улица на ваше име. После ще видим какво може да се направи...“

„Един момент. Ако в този град имаше улица на мое име, вие досещате ли се какво трябва да бъда аз... И ако бъда такава, досещате ли се, че просто ще вдигна телефона и вие лично ще донесете картичката ми, тичешком? Моля ви, проверете в указателя, че засега улица на мое име няма!“

„Вижте какво. Вашият патос е едно, а начинът, по който може да се свърши работа, нещо съвсем друго. Последният указател е издаден преди единадесет години. Оттогава насам са кръщавани и прекръщавани поне петдесет улици.“

Вгледах се внимателно в отсрещния, с цел да открия по него нещо специфично, та да му прикача подходящ епитет. Не успях, нарекох го в ума си просто „тутманик“ и хукнах за удостоверението.

След десет дни то бе в ръцете ми. А след това — в ръцете му.

„Нещата се комплицират — посрещна ме сякаш угнетено той. — Разгледахме случая ви на съвещание. Не искам да ви огорчавам, но инструкциите по въпроса са неумолими... При аналогични положения изходът е един: грешно посоченото лице следва да удостовери, че въпросната пратка не е за него.“

„Грешно посоченото лице от половин век насам може да получава пратки толкова, колкото и да изпраща!“

„Охо! Моля ви, не ме правете на такъв пън! Зная, че намекувате за поета Дебелянов. Нашите уважения, но ние сме институция, където всеки носи отговорност и където, уви, има малко място за поезия. По-добре дайте да видим какво може да се направи... Лицето има наследници. Вашите възможности тук са следните: даден доказан наследник получава картичката, след което ви я преотстъпва като наследство. Разбира се, чрез нотариус, защото тя представлява вероятно и национална ценност, щом касае Дебелянов поета...“

„Аз не искам да наследявам картичката, а да си я получа!!!“

„Направете което ви казах. Иначе, съжалявам, тя не е до вас.“

„Защо ме накарахте да доказвам, че няма улица на мое име?“

„Как? Че това хвърля известна светлина! Сега ние положително знаем, че щом няма улица «Капчо Капчев», лицето Димчо Дебелянов е без установен адрес!“

Ситуация трета. Как получих картичката ли? Попитах шефа откъде е закупен полилеят над главата му. Той я вдигна машинално нагоре, в същата секунда аз посегнах към бюрото му, потопих показалеца си в черното мастило и го насочих към него.

„Горе ръцете! И не си правете илюзии да упорствувате; показалецът ми е безшумен... Искам да кажа, пистолетът.“

Шефът съзря показалеца ми и побледня. „Телефонирайте да донесат картичката ми, секундално!“

Най-сетне, тя е в ръцете ми...

Епилог. „Драги Капчо — пишеше Пею, — кажи на жена ми, че съм добре. Искан да ѝ пиша лично, но съм забравил адреса в другото сако...“

ИСТОРИИ В БЯЛО

В 19:28 часа тишината в коридорите бе разкъсана от три бързи изстрела. Последва неистов, вледеняващ кръвта писък на жена.

Осем минути по-късно пристигнаха съответните лица.

Дежурната сестра бе пребледняла като облеклото си, а видът, в който се представи колегата ѝ от висшия персонал, направо плашеше: доктор Коев упорито стискаше под мишница някакъв трион.

— Какво е това нещо? — попита строго първото съответно лице.

— Това нещо... Хм, бог знае къде съм помъкнал този свредел! Поправят прозорците, а инструментите оставят в манипулационната, сякаш там е дърводелница...

— Ако за вас този трион е свредел, това само ще усложни нещата — каза второто съответно лице. — Откъде дойде викът?

— Дойде от горния етаж, някъде вдясно! — произнесе с дискантов завършек дежурната сестра Джанкова.

— Значи, долният етаж, лява страна — промърмори доктор Коев.

— Това е строго обратното! — забеляза първото съответно лице.

Коев дръпна лицето за ръкава и се наведе към ухото му: „Обратното е, но от година насам, след някакъв бой с мъжа си, самата Джанкова е с обратни възприятия, що се отнася до слуха...“

Съответните лица се погледнаха и тутакси се спуснаха към най-близката врата. Тя се намираще точно по средата на вътрешността: както между „горе“ и „долу“, така и между „ляво“ и „дясно“.

Гледката бе потресаваща.

В средата на пространството висеше тялото на старшата сестра Аронска. Няколко усукани ленти бинт свързваха шията ѝ с полилея.

— Обесена! — изпищя дежурната сестра и политна назад.

— Това липсваше — подхвана я във въздуха първото лице.

— Но тя е жива! Пулсът е отличен! — кресна съвсем объркан доктор Коев, държейки ръката на обесената.

— Добро утро — каза второто съответно лице. — Сякаш не виждате колко стабилно е стъпила върху табуретката.

— Коразол с кофеин, подкожно, две ампули! — обърна се Коев към помощничката си. — Апарата за кръвно!

В този миг старшата Аронска отвори очи под полилея.

— Благодаря, рядко човечен сте. Вижда се, че заслужавате грамотата от министерството, независимо какво говорят по повода...

Аронска направи решителна крачка към вратата, но като последица вече безусловно увисна на примката си.

— Кислородна маска! — кресна доктор Коев.

В интервала двете съответни лица осъществиха помежду си следния кратък консулт, на половин глас:

— Имаме най-напред изстрели, а после вик. Вместо обратното... Достатъчно, за да процвили човек.

— И като резултат — обесване. Става съвсем завършен кон.

— Хм! — втренчиха се едно в друго двете съответни лица.

И с това впрочем консултът приключи.

— Започваме поред — обърна се към старшата първото лице. — Поради какви обстоятелства предприехте да се обесвате?

Аронска въздъхна с еднакви части досада и отпадналост.

— Поради обстоятелството, че това не може да продължава така!

— Кое „това“?

— Това за мен и доктор Копринков, главният.

— Разбирам — намести възбуден очилата си Коев. — Но ако вие сама не искате да продължава, можете просто да го прекратите...

— Какво да прекратявам? — отиде отново в друго петолиние старшата. — Чувате ли го! Ей затова поисках да се обеса! Защото не мога да издържам повече най-нелепи слухове за мен и доктор Копринков! И пак ще се обеса! И пак — и пак — и пак!...

— Бих могъл да уважавам слабостта ви към полилеите — поде треперещ Коев, — но не ви позволявам да ми приписвате роля в слуховете из поликлиниката!

— Точно така! — подкрепи го сестра Джанкова. Откъде накъде Копринков ще има нещо с вас, когато отиде на море в една и съща смяна с доктор Хинова! Това си приказвахме с доктор Коев оде...

В този момент говорещата подскочи от мястото си с едно много контрастно „ау“.

— Какво става? — подскочиха на свой ред двете съответни лица.

— О... Стори ми се, че доктор Коев, без да иска, ме ритна по скочовата става. Но, така ми се е сторило... Нали, доктор Коев?

— Да. Тоест, откъде ще зная аз на кого какво му се струва!

— Копринков с Хинова така ли! — настръхна много хумористично Аронска. — Вие, разбира се, ще отговаряте за това. Впрочем, по-любопитно е защо вие сте дежурна с доктор Коев днес, когато по график следва да бъдете с доктор Шапков утре... Прощавайте, доктор Коев, но имам основание да кажа такова нещо.

— Вие имате още по-голямо основание да се явите на основен преглед, драга! Извинете — обърна се той към съответните лица, които с многозначително търпение крачеха напред-назад. Коразолът е коварно нещо, с двойки последици. След няколко часа ще й мине.

— Какъв коразол? Че кой изобщо ми е поставял коразол!

Доктор Коев отправи изстребителски поглед към дежурната сестра.

— Всъщност, какво толкова! — отсече Джанкова. — Аронска за първи път ли не знае какво говори и без коразол?

— Защо нададохте вика? — обърна се към старшата първото лице.

— А защо не! — изпищя същата. — Че тук човек къса чорапите си на всяка крачка! Качвам се оде на стола и ми отиде чорапът...

— Вие ли стреляхте?

— Моля!!!

— Кой е чул изстрелите?

— Аз ги чух... И затова позвъних! — каза дежурната сестра.

— За тези „изстрели“, стана въпрос и на събранието — вдигна рамене Коев. — Някакъв шофьор-имбецил вечер товари бельото за пералнята. Работата е там, че от половин година насам не иска да си оправи ауспуха. Собствено, това не е ауспух, а батарея...

— Кой е имбецил? — извиси в стила си старшата. — Трифон ли?

— Трифон ли е, Трайчо ли е, Трънчо ли е — вие знаете! И заради него инсценирахте цялата тази мелодрама! — каза решително Коев. — Видели сте от прозореца, че санитарката се качва в колата му...

— Той е качил Сийка, защото не е очаквал, че в седем и половина Аронска е още тук и го чака — поде по инерция Джанкова.

— Пуши ли се тук? — прекъсна едно от съответните лица.

— Да! Разбира се! — стрелна се към бюрото дежурната сестра и извади от чекмеджето пепелник. — Заповядайте...

— Интересно, откога се пуши тук и по какво се разбира, че се пуши, след като изрично е забранено? — поклати се върху токетата си Аронска. — Впрочем, от одеве ви наблюдавам и в това отношение.

— В кое отношение, моля?

— В това, че другарят с кадифеното сако изглежда не ви е съвсем безразличен. Отначалото го гледате като препарирана...

Лицето с кадифеното сако трепна и видимо се смути, при все че беше съответно лице.

— Вие нямате право!... — несръчно произнесе то.

— Защо мислите така? Че аз да не би да съм слепец или пък да не си познавам хората! Всъщност, и вие не ѝ останяхте длъжен...

Съответното лице като че поиска да каже нещо, но преди това другото лице го хвана за ръка и го поведе към стълбището.

— Двама уплашени тичаха надолу, при вас ли бяха? — показва се върху площадката бай Добри, пазачът.

ПРИЯТЕЛЯТ

— Няма нищо страшно — каза приятелят ми, след като прегледа много старателно радиограмофона. — Блокирал е дискът. В неделя ще мина, за да го оправя.

Не зная какво на този свят може да бъде по-скъпоценно от истинския, безкористен приятел. Моят приятел е такъв. Тих, някак замечтан, всякога готов да пренебрегне личните си неща, за да услужи.

— Ти можеш да не ставаш — чух го да шепти над мен към шест без четвърт в уговорената неделя. — Аз малко подраних, за да прегледам всичко както трябва...

Към девет и половина той ме събуди отново.

— Сега можеш да ставаш.

Станах, сложих плоча и поставих мембраната. Тя тутакси отхвъркна встрани, като че плочата бе произведена от някаква антимаатерия:

— Разбирам — каза приятелят ми. — Става така, защото дискът се движи обратно. В този случай мембраната може да се насочва от центъра към периферията...

— Ще слушам мелодии отзад-напред, така ли?

— Я виж ти! — трепна приятелят ми. — Всъщност, така излиза! Само че, ти никак не трябва да се безпокоиш, до другата неделя ще помисля как да оправим и това.

Другата неделя се събудих към десет часа.

— Тъкмо приключвам — прошепна приятелят ми. — Дискът се движи правилно. Наложил се да приспособя клавиша за средни вълни...

Станах, натиснах клавиша за средни вълни, дискът се завъртя в редовната си посока, а заедно с мелодията „Хей Джуд“ в ушите ми се завъртя и някаква радио-беседа върху диабета.

— Ще трябва да слушам едновременно с плочата и емисиите на средни вълни, така ли?

— Я виж ти! — трепна някак замечтано приятелят ми. — Всъщност, така излиза! Освен, да помисля до другата неделя как да оправим и това, нали?

- Кимнах утвърдително с глава.
- Е? — надигнах се от леглото следващата неделя.
 - Работи — отговори някак замечтано приятелят ми.
 - В коя посока?
 - В която трябва да работи!
 - Какво трябва да натискам?
 - Клавиша за грамофон, както си е редно.
 - Значи, всичко е оправено, слава богу.
 - Да. Само че дискът се върти със 165 оборота.
 - Че това не е фреза... Такива обороти грамофоните нямат!
 - Върху това мисля — каза някак самовглъбено приятелят ми.
- Впрочем, другата неделя ще дойда да видя тази работа...
- Кимнах утвърдително с глава.

СУТРИН РАНО

Някаква приумица на провидението ме поставя два дни поред в самия тролейбус. Това ми донася известно самочувствие: като по-слаботелесен, аз почти никога не храня илюзии да се возя вътре. Тактиката ми е друга. Чакам десетина метра пред тролейбуса: когато той тръгне и се изравни с мене, с добре разчетен скок яхам гърба на някой левент и така се придвижвам към работата си. До следващата спирка левентът беснее, понеже се държа за ушите му. Там скачам в множеството и си придавам безучастен вид. После отново заемам позиция. Най-често се случва да яхна пак същия левент. След няколко спирки ушите му изглеждат като понички. Някой път (все пак, порядко) левентът не се е хванал добре и като последица се строполяваме върху паважа и двамата. Тогава ме яхва той и започва да ме обезпрашава, докато не успея да го ритна по кокалчето.

Втори ден се убеждавам, че и вътре е интересно. За разлика от вчера, когато една средношколка бе поставила чертожната си дъска водоравно върху главата ми и се бе увиснала на нея; днес под самия таван съм хоризонтиран аз. По този начин съм яхнал цялото купище и мога да наблюдавам всичко. Неприятното е, че някаква велосипедна капла ме халосва точно по челото, при това в противно еднакви интервали. Скоро, разбира се, си разработвам рефлекс и аз: непосредствено след поредния шок от каплата, раздрусвам с дясното си ходило нечие удобно разположено чене.

Засега най-любопитно е как е успял да попадне тук и контрольорът. И какво иска да каже.

— Спирка „Г-т-т-т-т“. Извади си идиотския ръкав от устата ми, бе! Какво си се проснал върху мен като питон! Спирка „Тунела!“ Придвижи се напред!

— Придвижи се ти... — изнемогва някакъв глух, злокобен вибрант, като из селенията на Хадес.

— Баща ти е трион, не аз, разбра ли! — все пак идва отговорът към контрольора. — И не ръкав, ами цяло чердже заслужава да се напъха в устата ти, разбра ли!

— Мръсници... мръсници... мръсници... — повтаря в строга ритмика друг един глас, вече неизвестно откъде.

Невероятно, но ухото ми фиксира и реплики, по своята изисканост достойни за всеки коктейл:

— Простете ме, ще бъде ли удобно на господина ако преустанови да се оригва в ухото ми като последно говедо?

— А! Моите отлични почитания към първото говедо тук! Може би то ще извие малко врата си, за да установи кой всъщност се оригва. С удоволствие бих го извил сам, въпреки, ако можех да мръдна...

— О, не сте ли вие? Съжалявам, заблудих се: така би ви подхождало!

Хората, съблюдаващи подобна етика, са за жалост едно рядко изключение. Потокът от остротности и ъгловатости в обичаен тролееен стил бързо ги поглъща.

В този момент тролейбусът спира така, като че се е сблъскал със слон. Всички политат под петдесет градуса.

Вън става нещо като при Бастилията, само че тук динамиката е по-голяма, а суетенето — значително по-малко. Тролейбусът увисва съвсем и се накланя като платноходка, но все пак тръгва, защото е тролейбус на световно равнище. Успелите да увиснат по вратите се заклещват във форми от сложността на рококо, които достигат покрива.

Естествено, никой не е успял да слезе където трябва. Обратно — двама анемични минувачи, най-чужди на мисълта да ползват транспорт, са отнесени и вкарани в тролейбуса погрешка. За сметка на анемията, гласовите им възможности, от спецификата на шмиргеловите, могат да стъписат всеки дебилен кашалот. Само че на този свят няма нищо абсолютно: някакъв неотразим алт, вече в невъзможна октава, поглъща всичко:

— Садисти! Сладострастници! Да дойде веднага контролорът!

От контролора са налице куртката и единият крак, което е явно недостатъчно, за да бъде противопоставено на садистите и другите.

В следващия епизод няма нищо необикновено: точно когато не се вижда никаква спирка, тролейбусът спира по такъв начин, че тутакси се опразва наполовина в две основни купчини на тротоара. В първата минута не осъзнавам присъствието си сред тях. Когато звездите пред очите ми намаляват, няма никакъв тролейбус. Над мен има само хора.

— Гражданино, елате с нас.

По пътя към участъка установявам в джоба си комплект гаечни ключове, за които се е окачил и виси червен сутиен. Посягам да го изхвърля, но съм прекъснат:

— Я си въздържай нравите, че ще ти дам да разбереш...

Писмено ме обвиняват в нападение над някоя си А. Щ. — 36-годишна, неомъжена. (Името бе съкратено с цел да се избегне срамът.) Когато тролейбусът заминал, заловили ме върху нея, на тротоара. Тя се защитавала. Оглеждам се в огледалото. Видът ми действително разполага да бъда уличен в десет разнородни опита за самоубийство, респективно — в пропаднала инициатива да завзема местния затвор. Сега научавам, че въпросната А. Щ. ще ме съди за посегателство върху девическата ѝ същност. Опитвам да изкрещя, че ихтиозавърът А. Щ. е последното нещо върху кълбото, което повиква подобни помисли, но отново съм прекъснат: имало свидетели...

Моля за пет минути почивка.

В тази пауза мисловният ми поток заиграва в чудно алегро...

Рано сутрин. След две импровизирани обиколки на града, вие много забавно се оказвате в аут точно на спирката, от която сте се качили. Там ви честитят нова шапка. (В живота си никога не сте слагали шапка.) В джобовете си намирате крак от печка или половин баничка. Идущите една-две седмици, по всичко личи, ще се радват на походка, далеч по-интересна от досегашния ви вървеж. Можете да се развлечете известно време в близкия участък, както ей сега аз. Тук вече е интересно всичко... Най-напред става ясно, че не сте никакъв Ангел Божански, както имате наглостта да се кълнете вече половин час, а сте си Луцифер Кански. После, не сте никакъв учител по фагот, а чисто и просто колите животни в местния клон на ДСП „Наше добиче“. Данните са взети от паспорта, който сам сте представили. Това окончателно динамизира всичко! Но то не е всичко... Изведнъж, по средата на кръстосания разпит, констатирате, че сакото на гърба ви по необясним начин е станало от таргалено на райета на кадифено с вишнев цвят. Ставате и изкрещявате, че то не е ваше.

— Да, добре — значи крадете и палта...

Надавате рев като хипопотам. Позвъняват в Нервното и след десет минути сте на вниманието на лично пристигналия главен лекар. Грешка: още от прага той най-неочаквано се стрелва към

потърпевшата А. Щ., махва с ръка, че добре познава случая й и я отвежда, недочакал споменаването на вашия собствен...

Колко е хубаво!

Нима може да се науми друго, така ефикасно средство, за поддържане емоционалната картина на гражданството? И нима един ден, когато в този град неминуемо ще се падат по два тролейбуса на глава от населението — нима всичко това наистина ще бъде така пагубно отминато и забравено!

Нима наистина?

КОТЕТО

Намереното коте не беше като другите. В израза си то имаше нещо арогантно, което веднага заинтригуваше. Двете момчета начаса оцениха това и решиха да го отгледат тайно в избата на Пепо, а след това да го предложат в някой филм.

На втория ден пролича, че самотата в избата не влияе добре на жизнения тонус на котето. У него се забелязаха признаци на анемия. След внимателно обмисляне на нещата, бе решено то да се премести в апартамента, с довода, че от училище е наредено на всеки третокласник да отгледа по едно животинче вкъщи.

Вечерта родителите на Пепо попитаха защо все пак е нужно това и той отговори, че така искали от училище: трябвало да се наблюдават всички прояви на котето, всички навици, които то придобива в процеса на своя растеж, да се записват и после записките да се предадат в училище.

„Аха — кимна бащата към майката, — искат да възпитат наблюдателност у децата. Като че им оставят време за това... То е ясно, че ние пак ще свършим тази работа.“ След това той попита даден ли е срок за това нещо и Пепо отговори, че срокът е точно един месец. (Бе решено следващия месец котето да се пресели у Рашо.)

В края на уговореното време бащата повика Пепо и му даде да препише със собствен почерк следните отметки:

ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОТЕТО РОСИНИ, ОТГЛЕДАНО И НАБЛЮДАВАНО ОТ ПЕТЪР ПЕЕВСКИ, УЧЕНИК ОТ III-Д КЛАС

1. Котето показва благороден, чисто домашен нрав. Очакванията за атавистични инстинкти на звяра не се оправдаха. Те се наблюдаваха само аналитично, при изолирани обстановки.

2. На отделните видове дразнителни котето реагира както следва:

а) При завързана за опашката му консервна кутия от размер, съобразен с ръста на животното, то си даваше вид, като че нищо не се е случило, което несъмнено е показател за доверие в околните: то съзнаваше, или подсъзнаваше, че този, който е поставил кутията, ще се погрижи да я свали отново.

б) Вкусовите предпочитания на котето се оказаха практически неограничени. То консумираше буквално всичко — от маринована капия до препарат „Синпро“.

в) Интересни впечатления породиха опитите с различен вид музика. Леките съвременни жанрове котето просто отбягваше. Това, което безусловно поглъщаше цялото внимание на животинчето, бе стилът на безсмъртния Росини. Когато в спалнята звучеше „Крадливата сврака“ или финалът на „Вилхелм Тел“, а котето се намираше при затворена врата отвън, то бе неудържимо, а и опасно за леките неща наоколо — дотогава, докато не му се осигуреше най-пряк достъп до радио-грамофона.

Надолу следваха още седем аргументирани точки. Пепо търпеливо преписа всичко, така необходимо за другия ден. Но тъкмо тази вечер той трябваше да се върне с ужасно подут крак, който направо изключваше посещение на училището поне три-четири дни...

Тогава се получи най-лошото.

Въпреки необоснованите и малко неясни протести на сина си, сутринта бащата взе вече съвсем оформените наблюдения и ги занесе на класната.

Когато вечерта се прибра, той носеше на замръзналия в очакване на бурята Пепо нова рибарска пръчка.

— И друг път да не лъжеш — каза бащата усмихнат. — Иначе, другарката Люлякова е особено доволна от интересната ти инициатива. Още днес ще я постави като задача на всички в класа...

ОТ РИТЪМ В РИТЪМ

Откакто Иван Иванов се пресели в столицата, вече три години, не бях го срещал никакъв. А бяхме големи приятели.

Този път идех нарочно, за да го видя.

Позвъних, от апартамента се чу обичайното раздвижване и вратата се откряна на около педя. Неиде откъм горния ѝ ъгъл ми се усмихна някакъв мултипликационен етюд на глава.

— Тук ли живеете, другарю?

— Да, другарко — подчерта с театрален сарказъм етюдът от горния ъгъл. — Какво ще обичате?

Разбрах. Това нещо фактически бе жена.

— Тук е малко тъмно, простете...

— Простих ви още като ви видях. Нуждаете ли се от друго?

— Търся Иван Иванов.

— Иван Иванов ли? Хи-хи-хиии!... Добре, добре. Търсете го. Само че научете звънците на Иван Иванов — защо звъните веднъж!

Изчаках ехото от експлозията на вратата да отиде и се върне от дванадесетия етаж и натиснах копчето два пъти.

След обичайното раздвижване (интериорно) вратата отново се отвори, този път изцяло. На мястото ѝ застана доста млад човек, геомилевски тип, с тази бележка, че лицето му имаше танталовски уморен израз.

— Иван Иванов търся.

— Звънете три пъти — въздъхна младият човек.

Почувствувах стягане в някакъв неподозирен вътрешен орган.

— Моля ви, Иван Иванов вкъщи ли е или не е!

— Не е.

— А на кого да звъня три пъти... На Дядо Мраз ли!

Навярно под влияние на вътрешния орган гримасата ми е внушавала нещо истински затрогващо, защото младият човек по особен начин трепна и дори стана най-неподправено любезен.

— Иван Иванов не е в къщи, но ако имате да му предадете нещо, можете да разчитате на мен... Той ми е нещо като дядо.

— А! Значи Цеца се е развела с Коко и вие сте вторият ѝ мъж!
— Цеца се разведе с Коко, но аз не съм мъжът ѝ.
— Как не сте? Ей-сега казахте, че Иван ви е нещо като дядо!
— Вижте какво... Аз съм съпруг на другата му дъщеря, доведената. Соня.
— Какво! Кой е довел тази Соня?
— Как кой? Майка ѝ, разбира се. Сам имахте удоволствието...
— Призракът, който отвори, е жена на Иван — така ли!!!
Слушай, ей... Младежо!
— Моля, не крещете така... Вече четири месеца не е жена на Иван, успокойте се.
— Но значи е била! Значи, той все пак се е развел с така Елена, която беше най-безобидната женица на този свят!
— Пак ви моля, не крещете по този ужасен начин. Хм, какво ми трябваше да отварям...
— Извинете, къде е сега Цеца? Повикайте, ако обичате Цеца — първата, истинската дъщеря на Иван!
— Как така ще повикам Цеца? Най-напред, това не е удобно, какво ще помислят... Вие, впрочем, защо не си я повикате?
— Тоест, да позвъня четири пъти ли, моля?
— Тоест, вие дори не знаете, че Цеца се пресели в таванската стая! Проверете горе, на вратата ѝ написано „Ц. Салтарелли“.
— Аз не търся това лице!
— Разбира се, това лице търсите, но изглежда сте от провинцията и кой знае откога не сте идвали тук. Както и да е.
— Какво е това „Салтарелли“! Нали Цеца е омъжена за Коко!
— Беше. След което се омъжи за Салтарелли.
— Кой е този Салтарелли...
— Салтарелли е италианец, толкова ли не ви сече пип... Мозъка, искам да кажа. Техник някакъв, идваше в предприятието ѝ, когато монтираха италианските машини.
— Как така... Но Цеца е инженер!
— Но Салтарелли е италианец!
— Италианец, а се завира по българските тавани!
— Завираше се около седмица. Сега се завира по италианските.
— А тя?
— То си е нейна работа. Чака го...

— Да... Всъщност, не! Тук има нещо не в ред. Да започнем отначало. Моля ви много. Вие кой сте, най-напред.

— Аз съм Жоро — каза стеснително младежът.

— И сте вторият съпруг на втората дъщеря на Иван.

— Да, на Соня.

— Е, какво търси тук в такъв случай страшилището, за което се звъни веднъж? Иван вече е разведен и с нея, както разбрах!

— Той се разведе с нея, но тя се омъжи за Коко.

— Тоест, за бившия мъж на Цеца...

— Именно.

— Един момент. Къде е, моля, Петко, синът на Иван?

— Петко напусна апартамента още щом се разведе със Соня!

— Как! Собствено, да... Е, къде е Петко сега?

— Добре — вече с нарастваща досада отсече младежът. — Щом съм толкова удобен за вас като информатор, ще ви кажа и това... Петко се ожени за Марта, в смисъл, сестрата на Соня, и си живее при нея! Къде другаде искате да бъде Петко...

— А сестрата и майката на Марта живеят тук, така ли?

— Тук.

— Стоп. Това не може да бъде. Казахме, че Иван Иванов се оженва за майката на Соня и Марта...

— Да.

— Тоест, синът му Петко и дъщеря й Марта автоматически стават... Знаете ли какво!

— Брат и сестра, искате да кажете. Само че грешите, не стават. Петко и Марта се оженват, когато майка й е вече съпруга на Коко. Ясно ли е?

— Благодаря ви... Изглежда, в такъв случай, вашият жребий е най-оскъден: това със Соня е първият брак за вас, нали?

— Първият ми брак бе с Марта — каза замечтано Жоро. — Марта е един ангел... Жалко, че разбирам това едва сега.

Мозъкът ми заработи в утроен темп. Не, всичко това не можеше да бъде толкова съвършено... Тук непременно, непременно трябваше да има някакъв вакуум!

— Извинете, Коко бил ли е някога съпруг на Марта, респективно — на Соня?

— О! Разбира се, че не! Той няма тази интелигентност, най-напред...

— Отлично! А Петко бил ли е съпруг на... Не, не, така ще се объркам. Дайте да опростим. От една страна имаме: Иван Иванов, Коко, Петко, вие и Салтарелли; От друга: Цеца, Марта, Соня и онова изкопаемо...

— Вие сте изкопаемо... Поне разсъждавате като такова — каза някак замечтано Жоро и се прибра в апартамента.

ВЪПРОСИТЕЛНА В МАНТО

Темата за жената така и остава най-неизясненото нещо на този свят. Някои присадиха сърца, други откриха биофагите, трети изчислиха невероятни траектории, от които на редовен човек се завива свят... При всичко това жената отстоява неумолимо като същество неразгадаемо, енигматично, обгърнато с мантията на най-непрогледна мистика!

Аз още недоумявам, като си спомня за моята съученичка Елка. Това момиче сякаш оправдаваше земната си наличност единствено с идеята да се захваща непрекъснато с мене. В началото, когато бяхме още в осми клас, тя се задоволяваше да ми вика „Рашо Проводника“ (защото съм бил дълъг и слаб), да ми бърка с молив в ухото в час и да ми се плези от чина си, когато ме изпитваха.

В девети клас Елка се промени. Тя започна да ме тормози душевно, злоупотребявайки с природно мекия ми нрав. В това хоби моята съученичка стана дотам дръзка, че един ден след часовете съвсем направо ми каза:

— Рашо, искаш ли да си играем на Том Сойер и Беки Тъчър?

— Няма такава игра — веднага долових нещо нередно аз.

— Уф... Че толкова ли не си чел какво е правил Том Сойер!

— Чел съм — казах. — Бягал е от къщи, търсил е съкровища, интересувал се е от умрели котки...

— Глупак... А от Беки не се ли е интересувал! Не си ли чел какво ѝ е писал в час, какво ѝ е направил до черната дъска... За пещерата не си ли чел, бе!...

— Не съм стигнал още дотам — излъгах тактично. — Помня, че тъкмо стигнах дотам и ни изпратиха на бригада...

— Хм, ама че дърво с дърво — поклати глава Елка. — Пън... Табуретка! Нощно шкафче!!!

Всъщност тя не ме остави на мира нито в десети, нито в единадесети клас. Накрая се амбицира дотам, че се обзаложи с всичките си колежки върху вероятността поне веднъж да излезе с мен. Спомням си, че втория срок на единадесети клас аз успях да се опазя.

Един ден Елка ми натика под носа някакъв списък на класа, като ме покани да се подпиша срещу името си, в уверение, че вечерта ще присъствувам на факелното шествие по случай годишнината на гимназията. След като видях, че останалите вече са се подписали, подписах се и аз.

Точно в седем, когато отидох с горящ факел пред централното кино, оказа се, че съм по-точен от всички. След четвърт час аз все още продължавах да съм по-точен от всички и вече се чудех защо е така, когато измежду зяпльовците, които се бяха събрали около мен и се подхилваха, изведнъж изскочи Елка и ми каза на ухото: „Какво си вдигнал това дърво като малоумник, бе!“ Тя ме хвана за ръка, и ме отмъкна към парка, където ми разказа потресаващи неща... Понеже ужасно искала да излезе с мен, а аз все съм се надувал, тя се досетила да измисли годишнината на гимназията и по този начин да ме постави пред свършен факт. Сега разбирала, че било глупаво и съжалявала...

След този епизод аз окончателно си направих изводи за коварството на жената и съобщих на Елка, че в бъдеще не предпочитам да се поздравявам с нея.

Работата може би щеше да свърши тук, ако ние с Елка не се случихме студенти в една група. Един ден най-неочаквано бях повикан в комсомолското бюро на института, където много приятелски ми заявиха, че е предвидено като мероприятие на дружеството, аз и комсомолката Елка Пеевска да се оженим. Другарката Пеевска в началото упорствувала, но после съзнала, че всичко това се върши в интерес на комсомолската работа и склонила...

В самия ден на комсомолската сватба действително бе много интересно, но когато дойде вечерта и казах, че вече мисля да си тръгвам, Елка неочаквано обяви, че отсега нататък за това няма да става нужда, понеже всички съпрузи живеели заедно... Нещата се объркаха съвсем, когато баща ми и майка ми се съгласиха по най-весел начин с нелепицата. (Още не си обяснявам как те се оказаха толкова близки с хората от комсомолското бюро!). Оставаше да се заинтересувам къде все пак ще спя. Елка отговори, че съпрузите също така и спели заедно. Това беше вече много.

Попитах кой глупчо е измислил това и не си ли пречат по този начин съпрузите.

Елка каза, че дори да си пречели, не можело иначе, това било закон.

Все пак, аз не се предадох тъй лесно и излъгах, че непрекъснато приказвам насън.

Елка каза, че в това нямало нищо опасно — съпрузите така свиквали един с друг, че би могло да си приказваме двамата насън.

Прибавих, че аз обикновено ритам насън, а много често и хапя.

Елка каза, че фактически аз цял живот съм бил спал и денем, и нощем, затова насън съм бил тъй кинетичен; скоро щяло да ми мине.

Засега живеем добре с Елка, тя ме пуска навсякъде с колегите и много ми помага в колекционирането на дръжки от врати.

Тъй или иначе, аз още не мога да разшифровам нищо от това същество — жената. За мен тя си остава същество-ребус. Същество-кръстословица.

Същество-уравнение!

ПАРАБОЛИ

— Седнете за мъничко, Рашев — каза Петров така, сякаш бе чакал да вляза в кабинета му. След това ме загледа, както се гледа рецидивист...

— Пригответе се, Рашев, и ще отговаряте точно. И без манкиране.

— Разбира се... — произнесох като логопат. — За какво става въпрос, другарю Петров?

Показалецът му направи един много сложен завой по страницата на отвореното пред него списание и накрая сякаш паркира под едро напечатано заглавие. Странно. Това наистина беше списание...

— Така... — вторачи се в редовете той. — Първо: известно ли ви е, по данни на близките ви, дали говорите насън, Рашев? Отговаряте: не, да, понякога.

— ... Ами аз мисля, че не говоря. Но кой знае, кой знае...

— Вие знаете, Рашев: не, да, респективно — понякога.

— Не.

Тук Петров ограда някаква цифра от списанието с кръгче.

— Добре. Второ: кой е любимият ви час от денонощието, Рашев: 6 сутринта, 6 вечерта, респективно — полунощ.

— Как да ви кажа, другарю Петров... Моят любим час варира, понеже...

— Вие варирате, Рашев. Питат ви конкретно; 6 сутринта...

— Полунощ!

Тук Петров ограда някаква цифра от списанието с кръгче.

— Така. Трето: любимото ваше животно, Рашев.

— Щурец.

— Става въпрос за животно, Рашев.

— За животно... — оципах се ужасно по крака аз.

— Любимото ви животно: лос, кенгуру, респективно — носорог.

— Разбира се, носорог, другарю Петров... Това са мили животни.

— Аз не съм любопитствувал около нравствената им страна, Рашев.

Тук Петров ограда...

— Нататък. Кое място бихте искали да посетите, Рашев: Тананарив в Мадагаскар...

— Мадагаскар... — за най-голям собствен ужас произнесох аз, съвсем отделно от себе си.

— Казахте ли нещо?

— Не.

— Та, въпросът е: Тананарив в Мадагаскар, Готхоб в Гренландия, или... Или желаете да отидете на Луната, Рашев.

— На Луната, другарю Петров.

— Хм, то си е ваше предпочитание наистина, ето аз отбелязвам тук, но такова отстъпление от земното...

— Всъщност, да, другарю Петров, но за мен и първите две места не са познати повече, отколкото Луната, затова...

— Както искате, Рашев. По-нататък...

Когато аз депозирах отговора си на четиринадесетия въпрос, с който подчертах предпочитанията си към дървените камиончета пред кубчетата и въртележките, Петров направи знак, че всичко е преустановено. Той се наведе над списанието, сумира, както долових, оградените с кръгчета цифри и като вдигна глава, каза:

— Двадесет и седем.

— Благодаря, другарю Петров...

— Това не е потребно, Рашев. Потребно беше да отговорите на теста „Добросъвестен ли сте като служител?“ — и вие му отговорихте. Сега да ви видим като в огледало... Събрали сте 27 точки, което е средно между 21 и 35. Най-нисък сбор...

Петров повтори предишния знак с ръка и зачете срещу мен: „Професията си сте избрали погрешка. Тя не ви се удава, защото никога не ви е привличала. По този начин вие не бихте допуснали и нищожно за вас притеснение, що се отнася до служебната ви работа. Обичате да се спотайвате. Към края на работното време нервничите. Опитвате да компенсирате равнодушието си с мнима загриженост за нещата пред началника — но дори и това не вършите с достатъчно вътрешен огън. Вашата неуместност като специфичен за работата ви кадър ясно прозира...“

— Прозира, Рашев... — изправи се с полифемова неумолимост над мен Петров. — Прозира...

— Защо да прозира, другарю Петров? — с особена слабост в коленете се изправих и аз.

— Защото тя прозира, Рашев. Може би съм грешил аз, че досега върху тези неща съм мълчал. Е, свободен сте...

Добрах се до в къщи с чувството за безтегловност.

Жена ми сякаш за пръв път не ме разбра. Може би защото самата беше особено въодушевена — разбира се, в друга гама:

— Раше! — плесна с ръце тя от вратата. — Сега ще те попитам нещо, докато обядваш...

— Няма да обядвам! — ревнах като леопард.

— Добре, Раше — отговори както никога тя. — Но аз все пак ще те попитам нещо! Момент...

Жена ми седна до някакво списание на дивана.

— Да!... Първо. Какво желание имаш, срещайки котка: а) да я погалиш, б) да я изплашиш, в) нямаш конкретно желание...

— Имам конкретно желание! Да не ме правиш на идиот или имбецил!

— Рашо! Тя ще ми отговориш!

— Ще ти отговоря! Имам желание да сготвя котката с бамя! С кромид да я сготвя!

— Рашо, ще ми отговориш!

— Ще ти отговоря... На всичко ще ти отговоря — отпуснах се върху стола с новото чувство, че съм напълнен с трици. — Представяш ли си, бих имал желание да се ръкувам с котката и евентуално да побеседваме... Това по-добре ли е?

— Рашо!... — проплака жена ми.

Да... Това винаги ме е трогвало. С невъзможни усилия аз се концентрирах и отговорих дори с вживяване на всичките, в случая дванадесет въпроса. Веднага след това се концентрира жена ми: с познатото вече сумиране, а веднага след сумирането трепереща пристъпи към разчитане на заключенията — по такъв начин, като че писаното бе съставено само от едносрични думи.

Финалът на тази драма би ми донесъл крайната мисъл в един човешки живот, но аз се сетих, че все пак имам дъщеря.

Жена ми бе изведнъж хвърлила списанието, бе закрила лицето си с ръце и бе побягнала оттагък. Ясно дочух неподправения й, съвсем

сърдечен плач, вземащ на моменти облика на истинско ридание. Но нямах сили.

Погледът ми безсмислено обходи стаята, спря се на дивана, на списанието, на внушителното заглавие от отворената страна: „Тест: верен ли е съпругът ви?“

И тръгнах навън.

— Татко! — посрещна ме на пътната врата Цецка. — Само един момент...

Детето извади нещо от чантата си, обърна се с гръб към мен, за да не видя какво е, и звънливо задекламира:

— Татко, ти какъв цвят чорапи искаш да имаш: розови, небесносини, или виолетови?

— Нали знаеш, Цецке, аз не нося такива чорапи.

— Ииии!... Но ако ти дадат, кои ще вземеш?

— Довечера ще ти кажа, Цецке — даде ми все пак сили бащинството. — Какъв е тестът?

— Ти откъде знаеш, че е тест? — засмя се момичето. — Хубаво тогава... Тестът е „Добър ли е татко?“ Но довечера ще ми отговориш!

От тролейбуса съзрях демоничната сграда на Петров. Сградата на досегашната ми месторабота. Четири спирки по-нататък беше реката...

Величественият, бавен марш на дълбоките, мътни води сякаш носеше със себе си моето предопределение. Миг преди да затворя очи, видях във водите един лист.

Любопитството, противно на всичко друго, е свежо и в последната минута: аз се вгледах в бавно минаващия лист и хванах най-едриите букви... „Тест: способен ли е началникът ви?“

ЕПИЗОД^[1]

Човекът така се беше омотал и овързал в един шлифер със сгрешени размери, че в края на краищата съвсем сериозно наподобяваше денк. Добродушно-страдалческа схема на лицето му съставяше някакво мистично съзвучие с добродушно-страдалческия фасон на дрехата.

— Добър ден — каза човекът-вързоп.

— Добър ден — отговори другият.

— Вие бяхте поетът Боров, нали?

— Ако ви е удобно, аз и сега съм поетът Боров. Освен ако не искате да ми съобщите, че вече не съм толкова поет.

— О... Напротив, идвам тъкмо при поета! Ето каква е работата, аз от време на време пиша музика. Не го разбирайте, че съм бог знае какъв музикант, въпреки че съм завършил... Пиша за естрада, цялата работа е да се композира мелодия върху даден текст.

— Не ви осъждам.

— Благодаря... Точно сега има конкурс. Спрях се на едно от вашите неща. Там вие сте казали в стиховете си именно това, което аз искам да кажа с музиката си, разбирате ли? В случая обаче ме безпокои размерът на отделни редове. Става дума, че за мен той не е напълно удобен. Но тези неща могат да се променят единствено с ваше позволение...

— И аз имам такова чувство. Дайте да видим стихотворението.

— Ще ви помоля да чета аз, за да си тактувам. Ето:

*„Две хубави очи. Душата на дете
в две хубави очи; — музика — лъчи.
Не искат и не обещават те...“*

— Така ли пише наистина?

— Разбира се... Защо?

— Хм. А после трябва да имаме:

*„Душата ми се моли,
дете,
душата ми се моли“*

— Да! Но, за да се съгласува с музиката ми, налага се някакъв аранжимент. Тук съм направил нещо условно, колкото да ви улесня:

*„Душата ми се моли — във ритъм и лъчи,
душата ми се моли — за твоите очи...
О, знам, не искат и не обещават те —
защото си дете!“*

— Хи-хи-хиииии!...

— Моля?

— Нищо, нищо, добре сте го докарали!

— Нали? Но има и рефрен:

*„В буен ритъм аз се питам:
— ѝе, ѝе, ѝе —
защо пък си дете?“
— Хи-хи-хиииии!...“*

— Моля?

— Нищо, нищо, простете. Аз малко... Наистина, не виждам как би стояло по-добре! Кой все пак ви насочи при мен?

— Йероним Йеронимов, пропуснах да ви кажа! Ваш приятел и състудент. Понастоящем, мой приятел и съгражданин.

— Хумористът?

— Именно! Всъщност той ми препоръча и стихотворението ви, също е очарован от него. Все се канех да дойда насам, но не остава време. Това са сто и шейсет километра до столицата. Днес е неделя и реших...

— Разбирам, добре сте направили. Вижте какво, уточнете аранжирката както ви е удобно. Това е стара работа, почти бях забравил, че съм я писал. И поздравете приятеля! Никога не съм подозирал, че от този човек ще излезе чак такъв хуморист...

[1] В четивото няма абсолютно нищо променено по отношение на живата действителност — освен, разбира се, имената. — Бел.авт. ↑

ШАНС

Говореха, че новият ни началник е някакъв безподобен педант. Шепнешком добавяха, че ставал особено жесток, когато се касае до закъснение за работа. По данни на бившите му подчинени в такъв момент този човек се превръщал в същинско получудовище, способно на всичко. По тази причина, откакто той бе при нас, около месец, сутрин не бе закъснявал никой.

Всеки може да си представи тревогата ми, когато вчера сутринта се събудих в 8. Това е часът, в който трябва да бъда зад бюрото си.

След 40 секунди вече тичах по улицата, обмисляйки своевременно каква семейна катастрофа да обрисувам пред началника си, като смекчаващо вината обстоятелство. Изведнъж съзрях нещо, което за миг ме накара да се зарадвам: на отсрещния тротоар с чанта в ръка тичаше колегата Рашков. При всички случаи, в подобна обстановка е съвсем друго като не си сам.

— Е, какво ще приказваме сега пред новия? — изговори като пред операция колегата. — Той бил някакво чудовище със закъснелите... А и най-идиотското е, че ей-сега не ми иде нищо в ума! Ти какво смяташ да кажеш!

— Ами... Училищният лекар е телефонира, че дъщеря ми има симптоми на заразно заболяване. Поради това изтичал съм до болницата да настаня детето!

Бяхме пред учреждението и нямаше време за никакви допълнителни реплики по повода. Из коридорите бе тягостно. Тетрадката с подписите, разбира се, вече бе отишла при него... Не можеше да се направи нищо, освен най-лошото: да влезем в кабинета му, за да удостоверим присъствието си лично.

Той се обърна най-напред към колегата ми:

— Защо закъсняхте, Рашков?

Последният бе побледнял като кадастрон.

— Защото... Защото лекарят от училището позвъни, че дъщеря ми, Мая, има симптоми на заразно заболяване. Трябваше да отскоча до болницата...

Зави ми се свят. Подлецът най-безскрупулно употреби моята собствена лъжа, която така грижливо си бях съставил!

— В кое училище учи малката?

— В Трето основно — отговори като астматик Рашков.

Тук стана непоправимо ужасното. Със спокойствието на октопод другият отвори телефонния указател. След малко гласът му злокобно поиска някакъв училищен лекар...

— Простете, какво допускате относно заболяването на момиченцето Мая Рашкова?

Бе толкова тихо, че отговорът се чу кристално ясен от слушалката: „Мая Рашкова ли?... Как пък го измислихте вие това заболяване, детето си е в клас!“

— Благодаря ви — каза началникът и затвори.

Тук трябва сърдечно да споделя, че съм абсолютно неспособен да опиша колегата Рашков в оня миг.

Погледът на чудовището спря върху мен.

— Просто се успах — изпреварих инквизиторския въпрос. — Не зная как стана така, но се успах.

— Да, понякога става и така — поклати глава той. — И с мен е ставало. Свободен сте.

— А вас — обърна се той към Рашков — ще помоля да оставите трите си имена, за да мога да оформя заповедта ви за строго мъмрене. Досещате се — за измама на ръководител.

ИСТИНАТА ЗА ЛЪЖАТА

Сам бях свидетел на онзи гръмотевичен плесник, който известният наш поет Бежко Ежков съвсем прозаично отнесе от страна на съпругата си. Една сутрин тя връхлетя върху него с отворено писмо, дошло от република Полша.

„Мило мое момче! — гласеше откровението. — Тъжно е, че в последния момент се изгубихме и не успяхме дори да разменим адресите си. Но — може би ни помага самото провидение! Ето че в България ти си познат на всички и сега аз мога да ти пиша, без да е нужна улицата и номера, нали? Изпращам ти обещаната снимка. Тя ще ти напомня за твоята малка «маймунка», за хубавите дни (и още похубавите ноци!) на прекрасното Черно море. Разбира се, най-хубаво от всичко е това, че ти ме обичаш — казвай ми го много, много още пъти, макар и в писмата си... Ох, навярно няма да издържим до другото лято — на теб как ти се струва?

Хиляди жарки целувки: Барбара.“

Стана ми съвестно. Може би не беше необходимо тогава да се представям тъкмо за поета Ежков, който ми е близък приятел. Но когато за първи път съзрях Барбара, тя четеше на пясъка томчето му, именно неговото томче, преведено на полски! В оня миг прецених това обстоятелство като най-солиден повод да се запознаем: просто ахнах и изразих удивлението си, че тъй бърже са превели на полски стиховете ми. Дяволски неприятно е, че сега не мога да призная нищо на приятеля си. И аз имам съпруга...

Както да е, този епизод ме накара да се замисля. „Че само аз ли на този свят съм лъжец?... И впрочем, защо пък «лъжец»? Колцина са опитали да се задълбочат върху фактическата същност на това, което тъй лесно назоваваме «лъжа»? О, не. Нуждата от едно по-трезво, по-съвременно, и най-сетне, по-честно разбиране върху лъжата, е съвсем налична...“

Философски погледнато, лъжата е субстанция, определена да балансира на този свят истината. Дори за най-бедния разум е понятно какво би останало от „този свят“, ако само за две денонощия в него се

разпростреше единствено истината. Абсолютно сигурно е, че преди всичко друго 65–70 процента от хората на часа биха се развели.

За щастие, нещата стоят не тъй елементарно. В природата истина от чист вид отсъствува. Тя би била точно тъй непригодна за консумация от страна на човека както е непригоден и чистият кислород: много скоро става опасна. В здравите хорски отношения този елемент е неотменно съединение с лъжата — такова, което не ще бъде злокачествено за самите хора. Да се отделя едното от другото е лабораторен каприз на високите умове. (Що се отнася до още по-високите умове, те са категорични, че такова нещо никому не е потребно.)

Битието на човека започва с лъжата — още от времето, когато е имал контакти с боговете. В християнската религия тези контакти, макар и скучни, са съвсем недвусмислени: първото нещо, което бог предприема спрямо човека, е да го излъже. Първото нещо от страна на човека е да излъже сътворителя си. По-достъпно и далеч по-симпатично стоят нещата в древната Елада. Бащата на боговете и хората, вседържецът Зевс, така и остава за вечни времена безподобният комбинатор, любовник и интригант. (За тези привилегии, ясно е, са нужни не атрибутите на голата истина...). Тъй че ролята на боговете в това поприще е подобаваща. (Виж: Посейдон, Хермес, Арес, Брос — за чието битие, уви, няма никакво място в това предварително ограничено есе!)

Лъжата е разковничето в трудовите делници на царе, духовни глави и всякакви други глави. С подкупващо елегантна, чисто френска безцеремонност, Луи XI анонсира: „Който не знае да лицемери — не знае да царува.“ Знаменитият Ришельо по кардиналски чистосърдечно споделя: „Донесете ми шест реда, написани от честен човек, и аз винаги ще открия в тях нещо, за което да го изпратя на въжето.“

Лъжата е навсякъде — тотално и глобално, — а разликите са просто във възможностите. „По малко фокусничество се крие у всеки миг“ — предупреждава Фойхтвангер.

Слабо казано — да. Защото има положения, където без лъжата поголовно всичко отива по дяволите. Въобразим ли е за някого афиш за илюзионен спектакъл, отразяващ голата истина? Нормално нещо ли е сервитьор, който съумява да направи сметката вярно от първия път? Общо взето, прав е покойникът: фокусничество има у всяка поправка

на телевизор, у всяка автобиография при постъпване на работа, у всяка покана до Пепа или Жана, когато става въпрос „да послушаме плочи...“

Може и още по-смешно: „Да пазим стопанската, база на предприятието като своя лична собственост!“

Но това последното вече е дело на голям хуморист. Лъжата изисква творчество, което не всекиму се удава.

Е, тъй или иначе, несъмнено остава едно. Лъжата присъствува в ежедневието ни, за да не бъде чак толкова скучно...

НОВОГОДИШЕН СЮРПРИЗ

Дори онемях. Беше прекрасна картичка, в луксозен плик, почеркът бе истинско вълшебство.

„Мили Трифоне — бе написано, — от сърце ти желая най-красивото щастие през годината. С много обич: Вера.“

Скрих картичката много остроумно, за да не попадне у жена ми.

После ме обхвана нещо като треска — коя беше Вера?

Паметта ми се завъртя в неистови обороти назад, но през целия ден не можах да си спомня никаква и никаква Вера.

Почувствувах се едно неблагоприятно нищожество.

В същия този град беше ТЯ, която ме обича, която трепетно е чакала повод, за да ми каже това с картичката си, а аз грубо съм заличил всеки спомен за нея.

На другата сутрин се досетих. Беше моя съученичка от гимназията. Разбира се, преди 12 години. Да... Та нали за да я заведа на цирк, тогава бях продал на „Вторични суровини“ половината бронзови дръжки от вратите на училището?

Спомних си всичко. Спомних си, че тя винаги ме гледаше по един особен начин — но можех ли в онези години, когато бях толкова схванат с момичетата, да разбера, че това е било любов?

Разпитах бившите си съученици от квартала и научих адреса ѝ. Написах ѝ дълго сърдечно писмо, в което обясних, че и аз всякога съм си спомнял с особена нежност за нея.

След три дни получих отговора.

„Любезни кретенчо — бе написано с друг някакъв, доста конски почерк. — Ако още веднъж жена ми получи подобна дивотия, ще си имаш работа с някое отделение за реставриране на физиономии.“

Това не бе най-голямата изненада. В някакъв момент, съвсем изневиделица, жена ми кресна, че съм най-черният неблагоприятник на този свят, след като не се сещам поне да ѝ благодаря за картичката.

Жена ми се казва Вера.

РЕМИ С ПРОДЪЛЖЕНИЕ

Събуди ме невъобразимо стъргане по водосточната тръба, точно до прозореца ми. Веднага трябва да уточня, че живея на осмия етаж. А може би и това, че часът бе два след полунощ. При тези обстоятелства мисълта ми се залута в най-диво недоумение: лунатик — животно — огнеборец — психопат — мафист... Космонавт!...

Лицето му призрачно се мярна зад тъмното стъкло.

О, да... Би трябвало веднага да допусна най-логичното. Разбира се, това беше той.

Сякаш Мефистофел почука с показалеца си.

След осем секунди това се повтори. Още по-злокобно. Несъмнено, той бе убеден, че съм тук. Хората му са ме проследили и са му докладвали — бях се прибрал преди по-малко от час. Иначе бе невъзможно: вечер не си служа с осветление тъкмо защото би ме издало.

Изведнъж чух собственото му, хрипливо и отчаяно: „Отвори, ще падна!!!“

Светнах, затичах се и отворих.

Беше той.

В същия миг разбрах, че хрипливият му крясък не е бил друго, освен уловката. Той не би могъл да падне по никакъв начин: беше привързан със солиден колан. Краят на въжето се губеше извън прозореца. На главата си имаше каска. Машинално погледнах навън; всичко бе както го изисква класиката в такива случаи — на покрива бе монтирана макара, а долу съзрях двамата, които го бяха покачили. Операцията бе предварително обмислена...

— Ще бъда кратък — каза той, прекрачвайки прозореца ми.

Вече бе в стаята. За първи път го виждах тъй отблизо. Злорадата му усмивка показваше, че е готов да триумфира. Ако навреме не ми дойдеше нещо в ума, завършвах твърде недостойно.

— Моля, преди всичко, отчислителното ви от организацията, в която сте членували, преди да се заселите тук.

— Коя точно? — направих се на паралелепипед, докато измисля друго.

— Отечественофронтовската. А коя точно — ще кажете вие.

— Другарю Рашев...

— Казвам се Прашев.

„Още по-смешно е“ — помислих си.

— Другарю Прашев. Ако действително имате за хоби да нахлувате посреднощ в стаите на трудещите се, при това в този вид, бих ви посъветвал да станете огнеборец.

— Аз имам да ви посъветвам няколко неща — съвсем неповлияно започна той. — Първо, да ми платите деветдесет и шест стотинки за четири месеца, които, между впрочем, вече съм платил от джоба си. Второ: съветвам ви да се включите в кръжока „История на 205-а ОФ организация“. Трето: да заемете мястото си в комисията по озеленяване левия тротоар на улица „Нов трап“. Четвърто: особено ви съветвам да бъдете утре на събранието, 18:30 часа, в салона на читалище „Прометей“.

— Апропо. Кой ще озелени десния тротоар на „Нов трап“?

— Той е на 206-та, не берете грижа.

— Можете да бъдете напълно спокоен.

Уви, попитах с едничката цел да спечеля още някоя минута. Непременно трябваше да ми дойде нещо в ума. А то се бавеше.

— Между впрочем — лутах се все по-отчаяно — искам да ви известя, че обикновено ме посещават през вратата. Нека не бъдете сюрпризиран, ако още утре ви държа отговорен за този произвол.

Веднага след думите си осъзнах, че все повече губя положението. Такава закана никак не бе в стила...

— През вратата ли? Да не би да известите и това, че щяхте да отворите? Че аз четири месеца чукам по тая врата! Или, бихте искали да се разчукам тъкмо сега, за да събудя целия етаж заради вас! Още не, още не, приятелю... Това са все хора редовни, отчетени, какво са виновни те, че вие нехаете?

В този момент ме осени идеята. Бе дотолкова обещаваща, че сам не издържах и се засмях на глас.

— Добре ли сте със здравето? — трепна по особен начин той.

— Благодаря, цъфтя.

— В такъв случай, очаквам отговора ви. Разбира се, всичко това е от значение най-вече за самия вас.

— О, мисля, че няма да ви забавя.

Придадох си един най-непреднамерен израз, озовах се до прозореца и извиках с преправен, хриплив глас:

— Готово, сваляй-й-й-й!

Дяволът не би го режисирал по-точно. Не ми оставаше друго, освен да се полюбувам на самата постановка. Прашев се плъзна по паркета, увисна над прозоречната дъска и изчезна под етажера. Помахам му с ръка, угасих и се замислих върху цялата тази игра, чийто завършек се криеше в толкова неизвестни...

Стратегически погледнато, аз бях най-неакуратната, обществено най-неосъзнатата единица в квартала. Възможният ми най-ярък антипод бе той. Пенсионерът. Активистът от кварталната организация. Най-отчаяният от всички квартални активисти в света. Логично е тогава, че Прашев бе преследвачът, а аз — преследваният. Той трябваше да ме хване и „да ме вкара в пътя“, както се бе изразил. Аз трябваше да правя всичко, за да поддържам дистанцията. Това ме бе увлякло, бе направило свободното ми време интересно и емоционално осмислено.

Обитателите на квартала отдавна се бяха разделили на две и се бяха обзаложили помежду си: той или аз.

Упорито ми се иска да кажа, че в онзи стадий успехът все някак клонеше към мен. Няколко пъти го бях плъзнал така, че друг на мястото му би се отказал от играта. Тук се получаваше обратното: тя го амбицираше все повече, защото за него това не бе игра, а дълг.

Сутринта оставих на вратата си бележка с произволен текст — „Асене, във Видин съм до 28-и.“ Това би трябвало да ми гарантира двуседмична неприкосновеност — беше 14-и.

Вечерта бележката липсваше. На другата сутрин, излизайки, оставих нова. Бях в тролейбуса, когато се ударих по главата за овчата си постъпка: кой друг, ако не Прашев, е взел бележката! Сега, естествено, не му остава друго, освен да установи парадокса, че хем съм на триста километра, хем съм съумял да напиша нова бележка... След последния си успех, бях подценил Прашев твърде лекомислено. Елементарна житейска истина.

Той изигра останалите ходове в брилянтен grosмайсторски стил.

Вечерта влязох в блока от вход „А“ и през десетина капандури на покрива се озовах на тавана на моя вход „Г“. Стигнах благополучно до стаята си; бележката стоеше. Заключих се и потрих ръце. Вече не бих отворил и на дявола.

Бях се замечтал в една частна посока, където две екзотични момичета от Бахамските острови ме окичваха с венеца на нов световен шампион по шахмат. Малко след това, когато една президентска дъщеря щеше да стреля по мен, защото бях отказал ръката ѝ, чух бързи стъпки по стълбището. Миг преди изстрела на вратата ми се почука, веднага след което последва едно задъхано и басово: „Поща! Телеграма!“

„От старите ще е“ — реших и отключих.

— Добър вечер — ухили се с победоносно коварство Прашев. — Ти си свободен, Иванов, благодаря — обърна се той към мерзавеца, доведен единствено за да ме заблуди с баса си.

— Такаааа... — започна той, влизайки. — Очаквам, че идете с добри настроения от Видин и че ще можем да поговорим.

Това беше много. Този път ме бе хванал така чисто, с онази привична само за големите майстори простота, че би било глиганщина, ако продължех. Аз не съм глиган. Аз съм роден и отрасъл в град.

— Вижте какво — поех си дъх. — Предавам се.

Той замръзна на мястото си, с отворена уста, след миг просия.

— Предаваш се, а? Какво ще се предаваш, като ме плъзна толкова пъти! Предлагам реми...

Стиснахме си ръцете.

След като ме вписа в седем-осем списъка и му платих членския внос, се разделихме.

Не ме потърси цели три дни.

В това време открих, че този човек сериозно ми липсва.

След още три дни бях направо меланхолик, неспособен да свърши нищо смислено. Такава сивота вбесяваше.

Скочих и отидох в „Прометей“. Той говореше за процента на разводите в квартала. Когато завърши, спрях го и му заявих, че безусловно съм решил да стана активист в 205-а ОФ организация, към която ме влече особена слабост. Той се просълзи и ме прегърна.

— И да ми зачислиш въже и каска — добавих накрая.

Оттук нататък нещата тръгнаха като в отчетен доклад.

Членският внос бе събран за шест месеца предварително. По моя инициатива. В квартала на квадратен метър вече се падаха многократно повече агиттабла, лозунги и листовки, откъдето да било другаде. По моя инициатива. (Впрочем, свободен квадратен метър остана само тук-там.) Към читалището бе учреден „Кът на пенсионера“, където всеки четвъртък идваха средношколци, за да разказват на старите хора безвъзмездно най-новите вицове и да поддържат по този начин у тях чувството за жизненост. Това начинание бе и павловски издържано. Инициативата бе моя. Бе наредено за срок от две седмици всички кучета в квартала, които имат собственици, да бъдат боядисани в розово, за да може определено да се започне борба с безстопанствените. Инициатор бях аз.

Ето сега и невероятното...

Грабнат от тази нова стихия, аз наистина бях изпуснал изпод око Прашев. Никой напоследък не е виждал Прашев дори на събрание! Всъщност този приятел и други задачи не е изпълнил...

След като го потърсих трикратно без успех, разпитах всеки един от хората си поред. Като резултат се оказах в най-див лабиринт.

Разказват, че отсреща се разглеждала молбата му за преминаване в 206-а организация. Други се кълнат, че бил в някакво отделение за апатици. Трети, които се връщат от нощна смяна, направо се смеят — всяка сутрин, малко след пет, Прашев запрашвал с мотоциклета си, каската и сноп рибарски пръчки по посока на реката.

Добре, добре... Ще я видим ние тази река!

НИЩО ИЗВЪНРЕДНО

Двамата нощни поливачи се скараха точно под прозореца ми. Беше към 2 след полунощ, а врявата нарастваше твърде неприятно. Станах, отворих и вече бях готов да кресна нещо, когато ме възпря едно чисто любопитство.

— Аз хиляди пъти съм казвал, че ти си един резоньор и нищо повече! — изрева поливач № 1 и захвърли маркуча си, треперещ от ярост. — Хераклит никога не е отъждествявал битието и небитието по този начин, който искаш да ми внушиш ти! Той споменава наистина, че „битието не съществува повече, отколкото небитието“, но веднага добавя: „същността е изменението“. Е, питам аз, може ли да има изменение, когато всичко е еднакво?

— Виж какво, тъпчо — изръмжа поливач № 2. — На едно място Хелвеций казва, че човек не без усилия става глупак. За да стане глупав, са нужни изкуство и метод. Сякаш е имал предвид теб... Колкото пък до онзи общ принцип у Хераклит, то неговата същност е там, че истинното съществува само като единство на противоположностите? Тоест, абсолютното е единство на битие и небитие!

— Това е красива фраза на по-късни философи! — ревна на свой ред поливач № 1 и отново грабна маркуча си. Водната струя закачи дрехите на колегата № 2.

— Измокри ми билетите за концерта на Онегер! — изпищя последният и трескаво забърка в някакъв джоб нейде под мушамената престилка.

— Сноб! — презрително процеди № 1. — Много добре знаеш кое теле ще дирижира и въпреки това купуваш билети...

— То не е твоя работа! — извиси № 2. — Въобще не ме интересува мнението ти! Ще те моля утре вечер да ми върнеш „Персийски писма“ на Монтескьо и не искам да те зная повече!

Дори не можех да отворя уста от смайване. Тъй или иначе, любопитството е нещо, срещу което не са имали противосредство и боговете. В края на краищата все пак попитах:

— Другари. Или аз още спя, или вие двамата не сте никакви поливачи. Какъв е тоя Хераклит, после Онегер... Какъв е тоя Монтескьо, бе!!!

— Ако става въпрос за Хераклит, ще трябва да ви отговоря аз — вдигна глава поливач № 1. — Защото съм завършил философия и това ми е специалност.

— Моля???

— Хубава работа, защо ме гледате като бомбардиран? Завърших философия, връчиха ми назначение за учител в Кърджалийско и — останах поливач в София!

— А колегата какво е завършил...

— История, разбира се. Разпределен е в Толбухинско.

Е, всичко бе изяснено. Впрочем, като социален феномен тези неща, изглежда, винаги са били достатъчно ясни. У мен остана само бледото разочарование, че дори в такова едно екстрено парче време, като втория час след полунощ, не става нищо извънредно.

ТРЕПЕТИ^[1]

В неделния ден някои хора могат да си позволят какво ли не.

На тази категория винаги най-сърдечно съм завиждал.

В неделния ден аз не мога да си позволя нищо свое.

Тогава пристигат те — сестрата на съпругата ми, заедно със своя Пепо. Бащата на този Пепо е заминал в някаква африканска страна да строи спортни площадки, така че майка му добросъвестно прекарва неделите при сестра си. Тоест, в жилището ми.

Обикновено представлението започва към девет часа.

Чувам радиосигнала „точно време“ и се сецам да сверя часовника си. След като се оказва, че го няма никъде никакъв, съпругата ми неочаквано го изважда от едно алуминиево канче, заедно с четири току-що сварени яйца.

За наказание заключват Пепо в банята. Тъй като вкъщи няма нищо невероятно, излиза, че там е заключен и балтонът ми от светъл италиански плат. Намирам го с грижливо овлажнен гръб, върху който е написано с химически молив: „Чичо Мишо е алигатор.“

В такъв момент не искам нищо друго, освен на часа да се превърна в алигатор и съответно да постъпя като алигатор спрямо Пепо. Уверяват ме, че той бил малък и не разбирал, а аз съм бил друго нещо.

Тъй или иначе, възпитанието ми повелява да отвърщам на вниманието с внимание.

Търпеливо изчаквам майката на Пепо да започне да глади найлоновата си блузка. Някъде по средата на процеса излизам от кухнята с безучастен израз. След това завивам към хола и коригирам радиото по такъв начин, че шумът става невъзможен и за инфантилен слон. Майката на Пепо тутакси се хваща на въдицата и се спуска към хола. В тази секунда време аз трябва да се върна в кухнята невидим, през другата врата. Нататък е безпрепятствено: в същия миг, когато тя завърта копчето на радиото, аз завъртам това на ютията. От сектора „найлон“ — на сектора „вълна“.

След шест секунди блузката се превръща в син пухкав дим. Заподозреният в това явление Пепо отнася два такива плесника, които отекват до единадесетия етаж.

Самата природа на това същество обаче е отмъстителна дотам, че аз трябва да бъда нащрек до самия финал.

Към единадесет часа отивам до хладилника, където откривам транзистора си, солидно заскрежен. Увертюрата „Егмонт“ звучи като запис на ефекти от инкубаторен цех.

Преценявам, че от страна на един гост това вече е много.

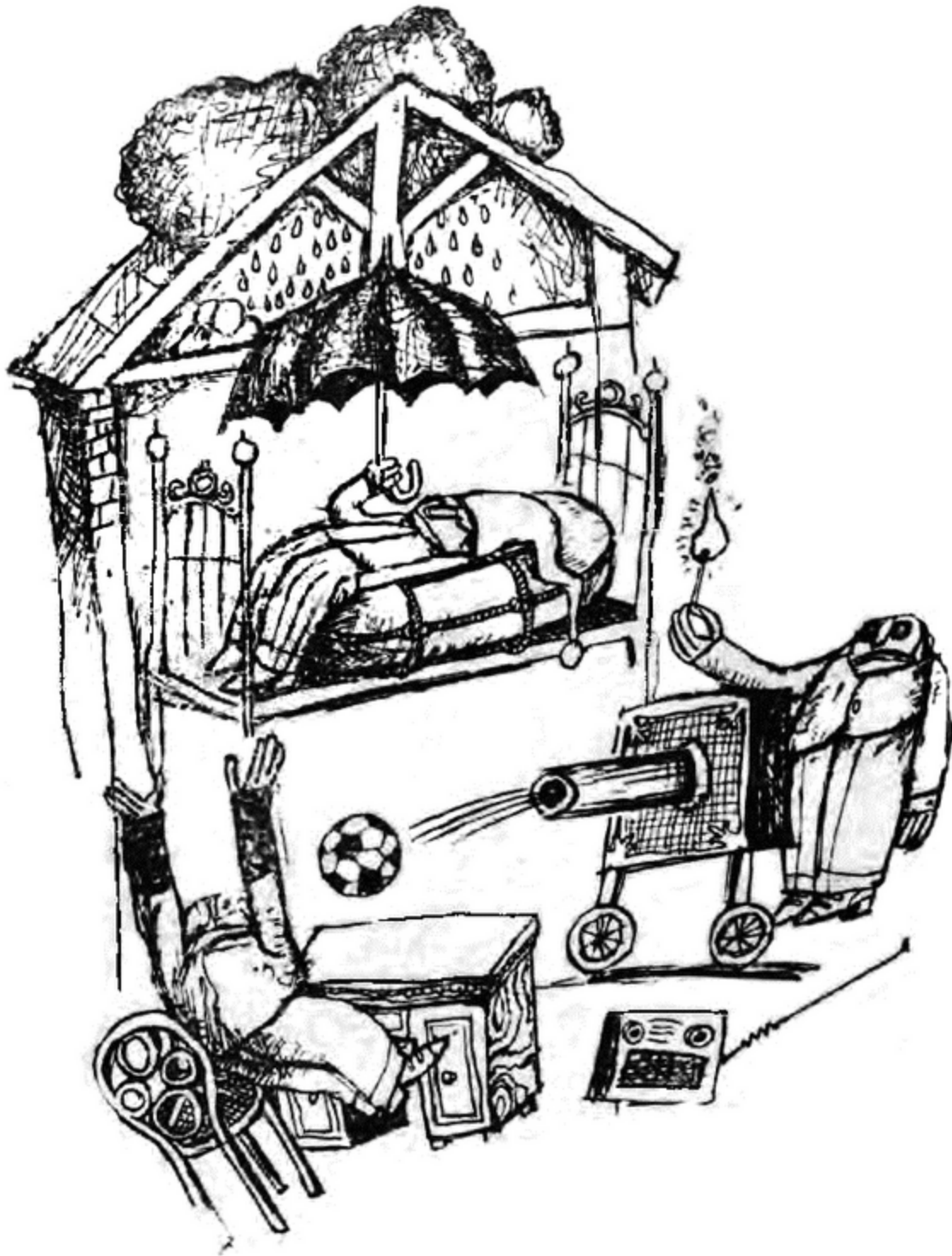
Не след дълго майката започва да къпе своя Пепо в банята, под душа. Това подсказва и средството, с което ще защитя достойнството си. В даден момент отивам до чешмата в кухнята и рязко пускам студената вода докрай. Понеже тя е за сметка на студената вода от душа, последният на часа става вулканически горещ. Пепо изревава като повреден шмиргел.

Струва ми се, че вече съм достатъчно реабилитиран. Зная, че до обяд ще намеря обувката си закована за пода, вратовръзката завързана на осем места, а в джоба на шлифера си — половин чайник вода.

Но не съм толкова глупав, за да отида под душа.

[1] Присъствието на това подчертано неделно четиво в делничната част на книгата не е грешка, както ще стане ясно ей сега. — Бел.авт. ↑

МАЛКО ПО-КАПРИЗНИ ИСТОРИИ

ГОШКО И БАСНЯТА

Поводът за всичко това бе съвсем незначителен.

На учениците от трети глас бе възложено като класно упражнение свободно разказче по известната басничка „Орел, рак и щука“. Съчинението трябваше да бъде разработено в пряка реч, с цел да се насърчат собственото виждане и творческата фантазия у децата. Резултатите бяха общо взето добри. Безпокоеше единствено класното на Гошко, което бе построено дословно така:

„Един хубав ден, като нямало какво да прави, орелът решил да се поразходи над брега на реката. И както си хвърчал, дочул отгоре една голяма караница. Виждаше се една кола, а край нея — едър рак-осмокрак. «Неприятно същество е това ракът» — казал си орелът, но все пак, за да се развлече, слязъл на земята.

— С кого се караш бе, кретенчо? — попитал той.

— С ей тази клюкарка тук — кимнал към реката Рачо. — Как не можах да ги изтровяят такива, толкова мерки се взеха в това отношение.

Едва тогава орелът съзрял щуката, която нервно кръжала нагоре надолу по водата.

— О, здравейте! — казал той. — Какво иска от вас тоя рахитик?

— Иска да го трудоустрои набързо — отговорила щуката. — Само го чакам да влезе. Любопитна съм как ще изглежда като седмокрак, после като шестокрак и прочие — докато не го видя безкрак. И накрая, той си знае, ще стане съвсем без рак...

Много остроумна била щуката.

— Глупости — направил смело крачка назад ракът. — Веднъж само като я щракна по средата, и от една щука ще станат две щуки.

— Аз питам за какво се карате! — повишил тон орелът и отправил ужасен поглед към рака.

— Тя започна да се заяжда първа! — отвърнал последният. — Аз се разхождах тук по брега, а тя се развика, че била по-силна и ако се впрегнем срещуположно в талигата, щяла да ме отнесе заедно с нея

във водата! Аз пък ѝ казах, че може да опита, стига да иска да се порадва на сушата...

Орелът се разсмял тъй, че забравил и учтивостта си към щуката:

— Така ли? Ами не се ли виждате на какво приличате и двамата! Щели да изтеглят колата! Я по-добре се хванете да теглите заедно навътре, а аз ще опитам да направя нещичко в обратна посока сам, ха-ха-ха!... Искате ли?

— Ух, че противен смях има тоя дъртак! — възмутила се щуката. — Да опитаме, все пак. Само че всеки за себе си. И дано не ме види някоя приятелка в такава, компания...

Щуката се спуснала надолу и след миг извадила цяла макара френска корда, изпусната от злополучен въдичар. С впрягането и самовпрягането се заел орелът. Когато всичко било готово, той дал знак:

— Три, четири!

Много интересно се видяло и на тримата, когато колата не помръднала. След половинчасово драскане, пляскане и тряскане тя още не била помръднала.

— Пигмеи! — в бяс повтарял и теглел орелът.

— Паралитици! — в бяс повтаряла и теглела щуката.

— Уроди! — в бяс повтарял и теглел ракът.

Всеки имал предвид другите двама.

След една седмица колата още не била помръднала. След няколко седмици — също. И още не е...“

В началото учителят попадна в мъчително раздвоение: класното търпеше всякаква аргументация от единица до отличен включително.

След един цял следобед драматично вътрешно клатушкане той вече бе спрял на спасителната идея да постави „добър“ с един минус: това би удовлетворило и него, и Гошко, и родителите на Гошко.

Накрая, разбира се, учителят реши, че има и своя педагогическа съвест — и жално простена. Той окончателно установи, че е неспособен да предприеме буквално нищо преди да се консултира с колегите си.

Оттук започнаха усложненията.

Класното минаваше от ръка на ръка. От учител в учител. От инспектор в инспектор. От инспектор в директор. В края на краищата

то стана причина за жестока полемика сред учителското тяло, а едновременно с това и сред висшестоящите такива.

„Това е работа на гамен — твърдеше едната страна. — Направо произвол е: че то не е останало нищо от баснята! И кой го е учил на тез изрази, какви са тез обръщения.“

Втората страна намираще работата на Гошко изумителна както по отношение на фантазията, така също по своя замах и собствен ъгъл на зрение върху нещата. Чувството за реализъм било съвсем свежо и натюрелно.

Третата страна окачествяваше и двете твърдения като опасни и недопустими. Тя обясняваше, че в класното на Гошко са си дали среща крайности, които изискват специален педагогически подход.

Всяка страна упорито държеше на своето. Проведените за случая колегиуми, семинари, срещи, съвети и прочие не доведоха до единомислене в абсолютно никакъв пункт.

Това занимаваше учителите и другите през цялата седмица. През следващите няколко седмици — също.

И още ги занимава.

АНКЕТА

Ежедневникът „Южна мисъл“ проведе с шумен успех своята анкета на тема „ЗАЩО СЕ РАЗВЕДОХТЕ?“ Отзова се близо тридесет процента от гражданството! Самите отговори действително помогнаха да се хвърли директна светлина върху някои страни на въпроса. За да не бъдем обвинени в софизъм или в нещо още по-лошо, ще цитираме направо и дословно няколко по-типични отговора.

Н. Н. — началник-склад.

„Не е хубаво да се говори така, другари, но тя си беше една ограничена жена и нищо повече. Дотам, че аз все трябваше да се червя като някакъв лакмус заради нея. Особено ако се съберем по-интелектуална компания. Тъкмо тогава тя ще реши да се заинтересува какво е презимето на Шекспир — като че не може да попита насаме мен! Тъкмо тогава ще бомбардира някого с въпроса Толстой ли е по-умен или Пушкин, когато и на децата е ясно, че всеки поет е по-умен, защото пише всичко в стихове, докато писателят се изразява като другите хора! Сякаш дяволът ще я накара да пусне грамофона с нощната музика на Моцарт *посред бял ден* — да потъне човек в земята от срам пред гостите... До самия край тази жена така и не проумя дали Тургеневски е писал за братя Карамазови или братята са написали нещо за него.

Какво още, другари? Не можеше да се живее повече и това е. Беше проста като онова, тройното правило.“

А. А. — студентка.

„Пиша с мисълта, че моят случай ще се окаже, поучителен за много колежки в страната. Бидейки студентка в чужд град, аз съм принудена да живея в една стая със сестра си, също студентка в чужд град. С него се обичахме и оженихме. Веднага след това родителите му заявиха да не стъпваме в къщата им. Той дойде временно при нас. Където двама, там и трима — казах си.

Краят дойде изведнъж. След като цяла година напразно чаках да науча, че ще имам дете, на което ще се радвам, най-внезапно това трябваше да научи за себе си сестра ми...

Когато попитах как да си обясня недоразумението, безочливецът промърмори, че в този квартал всичко можело да се очаква, щом тъй често прекъсват електричеството: той не бил дявол, за да знае с кого си има работа в тая тъмница. (!!!)

Разбира се, ние се разведохме, но остава да безпокои другото: дали в случая е виновен само той? Дали вина тук няма цялата наша общественост, която с престъпната си търпимост спрямо самозабравилия се сексуален браконьер фактически се оказва ням свидетел на трагичната кончина на едно младо семейство?“

Ф. Ф. — актриса.

„Нищо ново под слънцето — бих казала с думите на древния мъж. Схемата е колкото позната, толкова и недвусмислена: едно светло духовно платно на търпеливата съпруга и една отчаяна, замъглена от ревност психика на мъжа. Тази комбинация не можеше да приключи иначе, освен така, както е приключвала безусловно всякога в историята, и ако искате — в класиката.

Стигна дотам, че аз не можех да направя нищо свободно на сцената: все трябваше да очаквам, че ревнивецът ще се покашля от първия ред. В края на краищата всеки от колегите ми стана притежател на един особен вид писмо-нота, което «напомняше» да не се злоупотребява с фактора «театър», при партньорството с мен. Нещо в този глуповат дух: «Уважаеми Кондов, любопитно е от какви подбуди улавяте ръката на съпругата ми в трето действие, когато ролята на знахар ви ангажира (по автора) единствено към доведения от нея болен хайдутин...»

Развръзката дойде логично. Една сутрин театърът беше без отопление и режисьорът разпореди да отрепетираме ролите си на групички по домовете. С колегата Романски отидохме у дома. Едва бяхме започнали работа, когато глупакът се стрелна като глиган в спалнята (в работното си време) и се развика срещу това, че Романски бил по гащета. Фактът, че колегата просто се бе дегизирал като бригадир, за него не бе факт — той продължи да крещи, че подобни бригадири, както и подобни бригадирки «с разкопчан пенъоар» подходжали за укрепване на холивудското, а не на нашето стопанство... И прочие — и прочие — и прочие. Нелепици от тоз род бях длъжна да консумирам ден и нощ, през цялото ни съвместно съжителство.“

Х. Х. — ученик.

„Лично на мен е забранено да се женя, откъдето и невъзможността да се разведа, за което моля да ме извините.

Собствено, аз ще се спра само върху един момент от отношенията между татко и майка: техните адреси един към друг.

Отначало (както е при всяко изкуство) в обръщенията на майка към татко и обратно властвуваше един порочен, чисто академичен натурализъм.

Чуваха се до втръсване едни и същи, безлични и лишени от творчество: *глупак, негодник, кретен* (за баща ми) и съответно: *селячка, тъпачка, перачка* (за майка ми).

Постепенно времето направи своето; пошлостта, отстъпи мястото си на символа, метафората, импресията. Помня, че в онзи стадий се наложиха най-вече някои частности из флората и фауната: *алабаш, хипопотук, съомга* (за баща ми) и съответно: *очиларка, говедка, алигатор* (за майка ми).

По-нататък нещата закономерно станаха по-свободни, вече подчинени на висшата истина «изкуство за изкуство».

Майка ми се посвети в полето на сюрреализма («Не стърчи като контузен жираф върху камбанария, ами иди за нефта!») Баща ми от своя страна отиде някъде из супрематизма («Я се разкарай отгук, че ми действуваш като квадрат!»)

В поп-арта се оказа потребна мебелировка. («Щайга такава!») Съответно: «Какво си се опънал като рафт, бе!»)

Скоро след това всичко стана неспасяемо абстрактно («Не се прави на живачно съединение, когато ти говоря!») Съответно: «Какво си се захилила насреща ми като полупроводник, ма?»)

Все пак здравето вродено чувство за реализъм в семейството ни напоследък си каза думата. Сега е модно да се реставрират нюансирани в една по-благородна гама някои архаистични обръщения, доказали обаче своята жизнеспособност на този овят. Така, на базата на френските суфикси, от изкопаемото *глупак* бе произведено по-елегантното *глупиер*, от *тъпак* — *тъпоан*, от *пън* — *пъньо*; *крокодил* бе съкратено в *кроки* и прочие.

Майка и татко не са разведени.“

КОЛЕЖКАТА

Тя беше сама, на едното от бюрата.

Жизнерадостно пристъпих напред:

— Приятно ми е, Пешев.

Ръката ми остана увиснала, като да я бях подал из сфинкс.

Очевадно тя бе в някакъв свой унес и просто не бе ме забелязала.

Промених интонацията в диес и повторих:

— Приятно ми е, Пешев.

Ръката ми остана още по-смешно увиснала; изведнъж ми дойде на ум, че сега много приличам на семафор. Заедно с това цялата наполеонова гама на духа ми слезе с осем деления надолу. Неконтролирано започнах някакъв словоред, който болезнено залькатуши из стаята:

— Знаете ли, аз съм новият ви колега, който... Когото би трябвало да въведете в някои капризи на работата тук...

Изящният ѝ показалец опираше някак балетно о едната буза, с много елегантна перпендикулярност. Зелените ѝ очи сякаш бяха намерили точката, където се кръстосват всички нереалности.

Този хипноз траеше четвърт час вече. Надали е имало друг четвърт час, когато дадено същество и предмет са стояли в пространството така глуповато както аз при тази обстановка.

Изведнъж очите на този демон рязко смениха ъгъла си и се заковаха върху възела на вратовръзката. Това веднага оказа своето въздействие, по най-кошмарен начин — почувствувах, че тъкмо същият възел започва ужасно да ме стяга.

— Кой бяхте вие? — чух един особен, стерилизиран глас.

— Аз съм новият ви колега!

— „Колега“ може — отиде в още по-абсурдна точка погледът ѝ. — Това „нов“ обаче е литература. Съдено дори само по прическата ви, вече сте празнували четиридесетия си рожден ден — нали?

Професорът-икономист от портрета на отсрещната стена видимо мръдна с единия си мустак нагоре, след което ми се изплези с

недвусмислена предизвикателност. Почувствувах непреодолима тъпота. „Прическата“ бе жесток намек за моята плешивост.

— Вижте какво — изтръгна се от мен, — вие сте едно чудовище!

— А вие: ми-жи-тур-ка. Собствено, тук все такива пращат.

Тъпотата ми се самоумножи по 17.

Коя бе тя? Спиритуален октопод, чиито ужасни флуидни пипала парализираха до чисто мистичното усещане за неприсъствие! Трябваше ми мачтата на Одисей, за да преодолея магнита на това коварно вълшебство. Секунда по-скоро трябваше да оставя тази злокобна стая. На приятелите си щях да кажа, че се е случило още първия ден да се сбия с новия си началник.

Потърсих дръжката на вратата зад гърба си, но се оказа, че самата врата е поне на три метра от мен. Вместо това, тя се отвори самичка. В същата частичка време прималях от остра, вече чисто физическа болка по кокалчето на крака си.

— Началникът! — изсъска съвсем променен гласът на чудовището.

В стаята влезе едно от джуджетата на Снежанка, само че без шапка, откъдето се виждаше, че е плешиво като мен.

— Ха! — каза то. — Пешев, нали?

— Пешев — настъпих погледа си аз.

— Добре, добре, Пешев. Аз също съм Пешев... Ха! Вие запознахте ли се с Обойска?

— Новият колега? — скочи от мястото си невероятната колежка и се втурна по такъв начин към мен, че без друго би се и покатерила върху ми, ако навреме не бях ѝ послужил като буфер. Зелените ѝ очи ме прегръщаха с хубава, топла приветливост.

— Особено ми е приятно! — сияеше тя. — Истински се радвам... Кога завършихте?

Видях отсрещната стена разлюляна като през аквариум.

— Навярно наскоро сте завършили? — повтори колежката.

— Струва ми се, това личи дори само по прическата ми...

— Е, глупости... Не бих вярвала, че имате тридесет години. А колкото до това... То само ви придава повече интелигентност!

— Как вървят отчетите, Обойска? — смръщи вежди при промяна на адреса джуджетото.

— Смятаме утре до обяд всичко да бъде готово, другарю Пешев!
— раздвижи се до последната си фибра демонът, който сега удивително много внушаваше нещо херувимско. Или, ако нечия представа може да побере херувим с нервни симптоми, това ще бъде точното.

— Трудностите са чисто технически, другарю Пешев! Снощи заради онези от планова служба трябваше да чакам за машината до пет часа и да оставам час и четвърт след работно време...

— Ще оставаш, Обойска, ще оставаш! Всички ще оставаме — заклати глава джуджето. — Ха! Я елате за малко вие, Пешев.

— ... а и един кламер вече не може да се намери... — съпроводи ни гласът на колежката по коридора.

— Слушай какво, Пешев — зашепна веднага новият ми шеф. — Заради тази патка те повиках, Обойска.

Ти не си женен, нали?

— Не още...

— Добре, добре, Пешев. И аз не още. Ха! Та да внимаваш с нея! Тя по цял ден ще те бомбардира с оригиналности, но на теб това хич впечатление да не ти прави. Лекарите я изкарват нормална, разбира се, но ако питаш мен — направо си е смахната... Нали?

— Да — отговорих машинално.

— Дааа... Не се е омъжила, когато и е било времето. На всичко отгоре, до ден днешен не се е решила, на онова... За нея то е още „тайнство“, тъй да се каже. Та от това не е в ред... Нали?

АКОРДИ ИЗВЪН КЛАВИАТУРАТА

Не отскоро изнемогвам върху това коварно понятие — антиромана... Не закусвам, не обядвам, спя прав, функционирам с капацитет една осма. Зная, че това вече ме е направило малокръвен, раздразнителен и досаден.

Що е антироманът!

Огледалото в служебния тоалет всяка следваща утрин отразява все по-завършен наркоман, а в къщи Цецка попита да не би да съм глътнал кутийката с габърчета, които майка й търси от една седмица.

Антироманът...

Най-напред бях запитал инкасатора Амперов — кой знае защо. Като последица той веднага се строполи от стола, където беше стъпил, за да съзерцава електромера ми — по такъв начин, като да го бе халосал токът. Долната му челюст заработи като шевна машина и той инстинктивно свали шапката си, за да прикрие това.

— О... — каза той.

— Какво е това „О“!

— О...

— Чух вече, бе! Кръгъл невеж! Квадратен невеж! Инкасатор с инкасатор!

Човекът обърна шапката си наопаки, постави я погрешка където трябва и треперещ с цялата си антропология, излезе заднешком.

В консултацията не издържах и попитах тъкмо най-противното ми двуного на тоя свят — колегата Фитилчев — какво мисли по въпроса за антиромана. Клоунът си позволи да възпроизведе физиономия със Зевсово величие, погледна ме със снизходително презрение и каза:

— Юридически погледнато, това понятие е доста сложен комплекс от условности. На тази основа...

— Юридически мога да го погледна и аз, бе! Пипончо! Какво го питаш, той какво ти говори — ама адвокат с адвокат! Юрист!

Очевидно бе потребна намесата на специалист, дори в името на това, Цецка да има гарантиран баща и за в бъдеще: добре познавам

— Не съм...“

Така двадесет и осем пъти, или — не зная колко пъти, защото разбрах, че от своя страна не съм добре със сърдечната дейност, а самият ѝ централен орган заработи като в естрадна песен. В този момент на вратата почука моят приятел и съкооператор Рашо, който е водопроводчик. На него винаги можех да кажа всичко...

— Антироманът ли? — махна с ръка той. — Че какво има толкоз! Самата дума го подсказва: имаме „анти“, имаме и „роман“. Първото зачертава второто! Тънкостта е другаде. В абсолютния смисъл, антироманът следва да отговаря на някои законни изисквания. Трябва да е писан от антиписател. Трябва самият да се чете „анти“ — тоест, като арабски паспорт. После, самото действие протича „анти“: героят се простира мъртъв, а след малко влиза следващият и го застрелва. Само че внимавай: с показалец! Мъртвият разбира играта, скача от килима и...

— Стига, бе! На кого ги приказваш ти тези, бе! Водопроводчик с водопроводчик! Тръбопроводчик!

— Но не се мъча да накарам водата да тече обратно! — засмя се Рашо и си излезе.

ПРОДАВА СЕ КОЛА

Откакто обявих това нещо във вестника, времето ми вкъщи стана несравнимо по-интересно. Събуждат ме горе-долу по такъв начин:

— Ало, на какъв адрес трябва да дойда, за да прегледам колата?

— „Данте“, номер 4, дванадесети етаж.

— Моля?... Че как сте качили вие тази кола на дванадесети етаж!

Да, но вече съм свикнал да слушам какво ли не. Тъй че свикнах и да отговарям с първото, каквото ми дойде на ум:

— С хипноза съм я качил.

— Пардон?

— Колата е на двора, а не на дванадесети етаж!

— Можехте да го кажете веднага, моля! Все пак, мястото на колата е в гаража, а не на двора...

— Прав сте. Гаражът, от своя страна, се намира на двора.

— Това е добре. Защото, знаете ли, вече се срещат и такива, на които дворът се намира в гаража...

— Благодаря, не знаех.

— С колко места е колата ви?

— С четири.

— Хм. Нецелесъобразно е. Четири места, а аз съм сам.

— Може би трябва да си потърсите мотоциклет.

— Какво ви кара да мислите така?

— Това, че вие сте сам, а колата е с четири места.

— А! Но това вече остава моя работа! Вас не ви засяга дали аз съм сам, или не съм сам! Хайде де. Колата с вътрешно горене ли е?

— Безусловно. Ако предпочетете нещо с външно горене; купете си примус. За кола това е опасно. Ще изгорите външно и вие. Като поничка...

— Хм. Сигурно трябва да ми благодарите, че не зная какво е това поничка. Какъв цвят е колата?

— Син.

— О! Значи, оранжев...

— Значи син! Изрично казах: син!

— Значи, оранжев... Тоест, защо крещите, моля ви? И какво чудно има в това, че аз възприемам синия цвят като оранжев? Впрочем, това вас не ви засяга. Колата има ли радио?

— Има.

— В движение ли е?

— Когато колата е в движение, и радиото е в движение!

— Ясно. Е, добре... Някъде към обяд ще намина да прегледам това радио. Собствено, нужно ми е само радио. Трябва обаче да си стоите в къщи — не мога да определя кога точно ще си свърша другата работа...

СЛУЧАЯТ АНДО АНДОВ

Най-добре ще е да започна с това, че вчера следобед този приятел от заглавието ми позвъни да телефона.

Това бе една хаосна реч, от която долових, че е необходимо незабавно да отида при него, по извънреден повод.

Когато отвори, Андо Андов бе в състояние на крайна възбуда.

Истина е и това, че лично аз не си спомням Андо Андов в друго някое състояние.

— Тео! — хвана ме за ръката той. — Внимавай при влизането да не подритнеш ей тази обувка тук! Тя не трябва да мръдне и на милиметър от мястото си. Заради нея те повиках, впрочем...

— Има някаква грешка — опитах да се пошегувам. — Аз не се занимавам с обувчарство.

— Теофиле, моля те, не се забавлявай с мен! Още повече сега, когато въпросът за семейството ми е стигнал дотам... Да бъде ли то повече семейство или не.

Подозирах такова нещо. Андо споделя този въпрос с мен от дванадесет години насам. Фактически от третия ден след сватбата си. Казах, че в момента ужасно бързам, защото ще ми вадят зъб.

— Аха. Е, няма що. Прощавай, Тео. Аз пък си мислех, че поне първият ми приятел ще ме разбере. Приятел... Мерзавец!

Това може да въздействува и на един гардероб.

— Слушам те, Андо.

— Благодаря, Тео. Знаех си... Ще бъда кратък. Тук на пода се вижда една обувка. Дамска, номер 36, бяла, лява.

— Обувка като обувка.

— На пръв поглед, да — обувка като обувка. Какво обаче ти прави впечатление около нея?

— Предавам се, нищо не ми прави впечатление.

— Ех, лесно е на хора като теб, Тео... Момент, сега ще ти направи впечатление.

Андо Андов намести очилата си и си пое дъх.

— В 19 часа и 4 минути отварям вратата на апартамента и установявам същата тази обувка в антрето, на 88 сантиметра от прага.

— Е? Мястото на обувките е в антретата. Не е на въжето за пране или в хладилника! То, има си хас там да беше я намерил...

— Тео, не се прави на слепец! Тук има неща, които говорят! Първо: обувката на жена ми е разположена перпендикулярно на крилото при затворено положение. Второ: носът ѝ е с посока към вътрешността на апартамента. Трето: задният край на тока опира точно о гвоздея тук, на пода. Два месеца се караме кой да го зачука...

— Можеш да се разсърдиш, Андо, но аз пък нищо не разбирам!

— Тео, ти трябва да разбереш всичко! Каква ще бъде първата ти мисъл, ако отвориш вратата и съзреш в антрето обувка?

— Да я ритна! И повече да не ми минава през ум за нея!

— Е, да, ти ще я ритнеш, но аз няма да я ритна... Охо! Аз ще се интересувам веднага къде е другата обувка! За твое улеснение ще съобщя, че в тези 90 квадрата на жилището нея я няма. Оттук по логика извеждаме факт № 1: Сийчето е излязла с една обувка...

— Увита във вестник, за да я занесе на обуцаря.

— Тео, прощавай, ти за какъв ме мислиш мен? За наивник, който няма да провери начаса всички обуцарници в квартала ли? Кажй, за такъв ли ме мислиш!

— Честно казано, Андо, неудобно ми е да ти кажа за какъв те мисля. Продължавай нататък.

— Казахме, Сийчето е излязла с една обувка. Сега внимавай!... Факт № 2: тя е излязла от апартамента заднешком.

— Андо!

— Теофиле! Ти само внимавай какво ти говоря! Задната част ма тока опира о гвоздея. Но не опира току-така... Главата на този гвоздей е ясно отпечатана, тук е била потребна сила. Каква е тя? Каква е тя? Разбира се, движението на левия крак назад, към крилото. В случая: кракът е излязъл, а обувката коварно го е изоставила...

— Андо, ти си коварно изоставен от ума си!

— Тео, ти никога не си имал ум, за да знаеш какво е то!

Съгласих се.

— Видно е, че антрето започва от вратата на апартамента и свършва в другия си край при вратата на спалнята. Последната е отворена винаги, за да влиза светлина. Така. Ако ние продължим това

антре с две мислени прави нататък, в самата спалня, то къде ще свършат те? Виждаме къде: точно при леглото на Цецка, дъщеря ми. Сега констатираме това легло на мястото му, със спящата Цецка в него, а прозорецът над леглото — притворен. И! И, драги Теофиле, вече със сигурна ръка можем да изградим следната картина...

Андо Андов едва смогваше да си поеме дъх.

— Между 18 часа и 18 минути и 18 часа и 22 минути, когато съпругата ми предприема излизането си, детето спи. Сийка бърза: след десетина минути, тоест в 18:30, тя трябва да се срещне с НЕГО... Между впрочем, моментът е наситен с доста психологизъм: видът на невинното спящо дете, от една страна, и екзотичното влечение към любимия мъж, от друга, довеждат до страхотна вътрешна борба! Но Сийка бърза. Тя изгубва контрол върху чувството си за такт и допуска поредица от грешки, които сега я издават. Сийка напуска стаята на пръсти, за да не събуди Цецка. Вече отворила вратата на апартамента, тя се сеца, че ще ѝ трябва билет за автобуса и се връща към гардероба: тъкмо един билет липсва от джоба на самото ми. С нервните си движения тя събаря една от закачалките — виждаме точно коя — и спящото дете трепва. И — ТЪКМО СЕГА ВЕЧЕ ТЯ ЗАПОЧВА ДА ИЗЛИЗА ЗАДНЕСКОМ, С ПОГЛЕД КЪМ КРЕВАТЧЕТО! Останалото е ясно. На 88 сантиметра от прага токът се закача и обувката остава фиксирана където я виждаш сега. От инерцията Сийка полита навън, в същото време чрез отворения прозорец става течение и вратата казва „щрак“. Заклучва се. Тя вече не може да влезе, по две причини: защото е забравила ключа си на масата и защото шумът от затварянето окончателно е събудил Цецка...

— Андо!

— Тео!

— Андо!

— Тео!

Това бе прекъснато от звънеца.

— Тя е! — произнесе като призрак, с пресъхнала уста Андо. — Ти сега само ще мълчиш! — добави той и хукна към вратата.

— Добър вечер! — влезе Сийчето с мрежа, в която имаше зелен фасул. Машинално погледнах краката ѝ; те завършваха с чифт нови бели сандали.

— Ама че смешна история днес...

— Нито дума! — извиси в стъписващ регистър Андо. — Дали историята е смешна или тъжна ще кажа аз! Ти ще отговаряш по това, което те питам, а единствената ти грижа ще бъде голата истина!

— Теофиле, прощавай — смигна ми Сийчето. — Имаме няколко минути разговор. От дванадесет години насам, горе-долу всеки ден, преди вечеря го провеждаме...

— Моля, без увертюри! Отговаряш бързо, кратко, строго по въпроса и лично на мен! — прекъсна Андо.

Двете страни бяха седнали точно една срещу друга, именно като онова семейство Смолуид на Дикенс. Различно бе темпото.

— Име и презиме?

— Сийка Андова.

— Семейно положение?

— Омъжена.

— Съпруг?

— Андо Андов.

— Ползвате ли градската транспортна мрежа?

— Понякога.

— Кога си купихте билети за последен път?

—

— Днес пихте ли кока-кола?

— Да.

— Името на мъжа, който пи от другото шише?

—

— Колко е 4 по 8?

— 28.

— Съученикът ви Евлампиев носи ли тиранти?

—

— Професията на Евлампиев?

— Дресьор на алигатори.

— От това ли преживява?

— Има акции в Кремиковци.

— Приказвате ли насън?

— В събота срещу неделя.

— Тук на пода се вижда една обувка. Ваша ли е?

— Да.

— Стоп!!!

Именно. Най-добре ще е да прекратим въобще с този Андо Андов, а в заключение да кажем, че той просто бе един случай. Макар и, погледнато отгоре, не съвсем частен.

Без друго се събуди и Цецка, която бе прегърнала някаква дамска обувка. Номер 36, бяла, дясна.

ГРОТЕСКА

Когато човекът влезе, четирите стени леко се олюляха.

Огнени светкавици се стрелкаха от очите му. Ноздрите му изпущаха сивобели кълба дим.

Грозна решителност имаше в стъпките му по зеления килим.

— Убиец... гробовно процеди гласът му. — Сега или никога!!!

Двата пейзажа и рибният натюрморт тутакси паднаха на пода.

Другият, зад бюрото трепна, като да се досети нещо, сякаш опита да се усмихне.

— Здравейте... Ах, да! Всичко е готово, има решение. Мога отсега да ви кажа „честито!“ Остава да наминете след месец. По-добре, след четиридесет дни, за да ликвидираме вашия случай окончателно.

— Не! Не, любезни... Аз ей сега ще ликвидирам окончателно вас, а след четиридесет дни ще намина по повод второто издание на некролозите ви...

Влезлият разкопча двата ремъка под раменете си и свали от гърба си леко 35-милиметрово оръдие. След това извади от пазвата си около педя дълъг снаряд, приклепна зад уреда и завъртя кръга за прицелване.

— Така. Дебелоглав сте, затова се спрях на противотанково. Можете да бъдете сигурен, че ще свърши работа.

Другият замръзна на мястото си като сталагмит.

— Я, минете малко вляво... Достатъчно. Запазете това положение! Главата малко по-нагоре... Стоп! Леко се усмихнете.

— Вие ще отговаряте за всичко това.

— Хо-хо! Във всеки случай, сега отговаряте вие. Нали? Представете ли си — сега сте тук, разговаряме, след минута — няма ви! Нали е много интересно?

— Вижте... Дайте да запишем улицата и номера ви. Ако след двадесет дни не сменя целия ви покрив с нов...

— А! Улицата и номера ли! Че вие какво записвахте досега, поне тридесет пъти? Гръдната ми обиколка ли сте записвали, моля? Охо!

Ясно е всичко. Хайде, пригответе се. И свалете това сако! Не е прилично в такава минута...

— Един момент... Ужасно неразбран човек сте. И друг път съм ви казвал. Сам виждате, че сега нищо не мога да направя, защото нямам работници! Е, защо, дявол да ви вземе, не повярвате на честната ми дума, че след някакви си десет дни...

— Хо-хо! Наивник. Десет дни, а? Не, драги, този път няма да се изплъзнете. Три годинки вече, щом видя облак, аз лягам с дъждобран. И къде, мислите? В гумена лодка! А защо? Защото ви чакам да ми поправите покрива. Три годинки!

— Е, тогава защо, за някакви си пет дни...

— Не! Никакви пет дни. Питам ви за последен път: ще изпратите ли още сега, в същата минута хора, за да поправят покрива ми, или няма да изпратите?

Другият рязко вдигна глава. Непокколебима твърдост имаше сега в очите му, излъчващи стоманеносив блясък под високото чело. Другият изведнъж бе станал друг.

— Не. Няма да изпратя, защото нямам работна ръка. И аз имам гордост, в края на краищата.

— Разбирам ви! Отлично ви разбирам. Няма да ви бавя и секунда повече. Запазете това положение... Готов?

— Вие сте едно гнусно нищожество!

— Защо, моля?

— В подобен момент всеки има право на последно желание!

— Бъдете спокоен, лично ще уведомя близките ви.

Другият посочи транзистора на бюрото.

— До края на полувремето има десетина минути. Искам да науча какво ще стане.

— Усилете това нещо!...

„Коженото кълбо попада у току-що влезлия наш нападател Бобчев; същият тръгва, преодолява цялата средна и задна линия на французите, преодолява вратаря, преодолява самата врата... Преодолява фоторепортерите по атлетическата писта... И едва сега, едва сега този талантлив иначе футболист се сеца да вдигне глава! Естествено, за да я улови с ръце, вече сред самите зрители на стадион «Минзухарче» в столицата, откъдето предаваме срещата...“

— Бобчето са пуснали! — подскочи от мястото си влезлият. — А защо чак сега? Защо накрая!

— Защото това са чучела, а не треньори! Ако бяха го пуснали навреме, досега щеше на дреб да ги направи!

— На елементарни частици щеше да ги направи!

— Не играч, а фантаст! Винаги съм казвал... В нашия блок му дадох апартамент. Със сина са в една група в университета!

— То, ако става въпрос, в ръцете ми е израсъл! Бобчето... От нищо стана играч. И не е някой надут, каквито ги има. Дъщерята казва, с всичките ѝ колежки се държи като с равни...

— Шшшшшшшт!...

„До края остават около седем минути, топката е отново на тревата, тя просто е «грабната» от нашия играч с номер 18 — това е Бобчев!... Чувам как френският колега до мен произнася нещо като «Бобшев» — както да е, това не може да помрачи нищо от качествата на нашия състезател... Последният стига до центъра на игрището, преминава финтово съдията, устремява се напред, още напред, преодолява осем, девет, десет противникови защитници — пред него са още четири — Бобчев преодолява и тях! Пред него е единствен играчът в черно трико — френският вратар; двамата са устремени един срещу друг — голът, струва ми се, е неминуем!“

— Гол! — разпери ръце влезлият по посока на другия.

— Гол! — хвърли се в тях другият със замрежени от сълзите очи.

„Не! Не, драги слушатели... Пред очите на петдесет хиляди зрители стана нещо невероятно! Нещо невъобразимо!... В един момент френският вратар започна да прави някакви тревожни знаци с ръка към нашия нападател, последният спря, за да разбере какво иска да каже колегата му... И тук французинът показа на Бобчев своя език! Изплезе му се, с други думи... Така, в мига, когато младият Бобчо Бобчев недоумяваше безпрецедентната, чисто гаменска постъпка на противника, последният нагло прибра топката в ръцете си, от самите крака на нашия нападател! Постъпка, която можем да кажем, никак не прави чест на прословутото френско възпитание...“

— Мръсници! — затрепера с цялото си тяло другият.

— Безобразници!

— Обърнаха футбола на пантомима!

— На гримьорна го обърнаха!

— Нека помежду си се плезят! Да показват езици на себе си! И то, из техните там Елисейски ливади, не тук!

— Там каквото искат да си показват! Но не у нас! Съдии... То се разбра, че във футбола управия няма. Хайде, довиждане.

— Ало. Нали за покрива идехте?

— Оставете го този покрив сега! Само до покрив, ми е!

— Ало! Щом като можем да направим нещо, защо да не го направим? Я чакайте една минутка, имам десетина човека на едно място. Ей сега ще го сторя. Какво ще ми се прозяват като сомове по цял ден! До довечера ще изтупат целия покрив като нов...

ТРИВИАЛНА ПАРОДИЯ

Всеки си спомня, че Робинзон Крузо, наред с другите си позитиви, беше и рядко интелигентен човек.

На този свят отдавна е аксиома, че рядко интелигентният човек неминуемо се отдава на сатирата.

Робинзон Крузо е роден сатирик.

Така, след като в самото начало на островитянството си приключи с някои неотложни въпроси на бита (сравнително добре предадени от колегата Дефо), Крузо тутакси се погълна наново от призванието си, за да му остане верен до своя край.

За посредствения корабкрушенец нещата на острова биха стояли съвсем обезсърчаващо. Педя захвърлена непосещавана земя. За каква сатира би се намерила почва тук: какви стопански неуредици биха могли да се атакуват, чии морални недъзи да се осмеят...

След подобни съждения посредственият корабкрушенец веднага би попаднал в плен на поезията; островът действително беше едно кътче от рая и просто правеше човека поет. Разбира се, по този начин посредственият Корабкрушенец само би станал още по-посредствен.

Робинзон Крузо бе роден сатирик.

На третия ден той изряза в стеблото на най-близкото дърво един правоъгълник и установи, че мястото е особено добро за писане. Тогава Крузо изряза подобни правоъгълници на още четиридесет дървета, намери подходящ вид лава, от която си направи нещо като химикал и започна.

Първият четириъгълник бе попълнен с един рязко изобличителен фейлетон по повод приближаването на дъждовния сезон и съвсем нищожната подготовка във връзка с това, ограничена само в отделно взети места. (Под „отделно взети места“, всеки се досеща, се подразбираше мястото, където живееше Робинзон).

В следващите дни се появиха две критични бележки и една „статистическа справка“, засягащи състоянието на почти неизползваните минерални богатства на острова.

В последния слънчев ден преди дъжда Крузо помести върху един баобаб баснята „Палец и показалец“. В едно алегорично решение авторът осъждаше престъпното бездушие, позволило хиляди плодове на хлебното дърво да бъдат превърнати в плячка на птиците или направо да изгният по клоните.

Щом заваля дъждът, Крузо не излезе от пещерата! Единственото място, върху което можеше да се пише тук, се оказа ризата на корабокрушенеца. Само по себе си това обстоятелство изключваше всякакви по-обширни жанрове. Крузо съобрази нещата и през целия дъжд се отдаде на епиграмата. Като изписа и последния маншет, дъждът спря.

Точно сега трябваше да се получи нещо — колкото непредвидено, толкова и тъжно. Когато Робинзон направи оценка на това, което е написано, и на това, което има да се пише, той с тревога констатира, че уви, сатирата му е обхванала окончателно и последната местна неуредица. В един аспект това значеше творческа депресия, в най-злополучния ѝ вариант — тематическа изчерпаност.

Крузо седна върху една гигантска костенурка и се замисли върху най-лошото. И тогава...

Не, не беше мираж. Тогава той забеляза, че зад един от храстите нещо шавна и се спотаи. Робинзон не беше вчерашен. Той начаса съобрази каква би могла да бъде работата и извика:

— Хей, младеж! Я, излизай оттам, защото вече те видях.

Това действително беше един младеж: наистина толкова черен, че никаква сатира не би го направила по-черен.

— Виж какво — каза Крузо. — Аз от писане, изглежда, съм поизоставил и календара, но по всичко личи, че днес е петък. Тъй че ти ще се казваш Петкан. Приятно ми е, аз съм Робинзон Крузо.

— Научавам името ви с особена радост! Редовно следя вашите неща по дърветата с най-дълбок интерес.

— Е, харесват ли ти?

— Струва ми се, като чисто графични изява те внесоха доста своеобразие в околния пейзаж... Що се касае обаче до техните други страни, тоест идейната и художествената — съжалявам, да се разчита на мен като на рецензент, ще бъде най-малкото наивно. Аз не мога да чета.

— Един момент!

Робинзон потри ръце и нахвърли направо върху гърба на костенурката първите щрихи за потресаващата неграмотност на местното население. Впрочем, до края на разговора Крузо непрекъснато потриваше ръце и непрекъснато нанасяше щрих след щрих върху костенурката. Петкан изведнъж се оказа разковничето, живата вода за сатиричните интереси на Робинзон. Петкан разказваше, Робинзон записваше. Когато туземецът сподели и това, че старият му баща е болен, Крузо почти не издържа от смесено чувство на състрадание и задоволство... Това бе темата за пълната безпомощност на черното население срещу всевъзможните коварни болести.

В близките седмици почти цялата гора наоколо бе осветена от гневното сатирично перо на Крузо. Петкан, който винаги бе само безучастен свидетел на тези неща, един следобед не издържа и постави онзи въпрос, който го бе измъчвал през цялото това време.

— Сър — каза той. — Наред с най-неподправения респект, който поддържам към вашата работа тук, това, което недоумявам, е нейната истинска същност. Какъв сте вие, преди всичко?

— Мой бедни и черни тъпчо — въздъхна Робинзон. — Ти недоумяваш тези неща, защото твоята неграмотност върви ръка за ръка с твоето грубо развитие... Аз съм сатирик.

— Благодаря покорно, но сега пък трябва да попитам: що е то?

— Ще поясня, неугледни приятелю. Според една моя формула, хората въобще се делят на две: сатирици и сатиричен материал. Колкото до сатирика, това е човек, който се е посветил в полето на сатирата. Сега пък трябва да ти се разяснява какво е туй сатира!

— Вие сте рядко прозорлив човек, сър! — поклони се до земята Петкан, където междувременно съзря един гол охлюв и светкавично го пхна в устата си.

— Сатирата, невежи мой друже по неволя, е такъв вид литературна проява, посредством която сатирикът, въстава срещу едни или други негативи на средата, която го заобикаля.

— Защо? — ухили се до зад ушите Петкан. — Ако, да кажем, аз съм негатив и вие наумите да въстанете срещу мен, то аз съм готов да ви спестя тази енергия, като се саморазоблича сам!

— Ти най-напред не можеш да го направиш литературно, с нужния художествен патос бе! Рапончо...

— Безкрайно сте прав, сър. Но, тъй или иначе, резултатът, който лично получавате тук, е горе-долу същото нещо... Вие пишете сатира, която си остава по баобабите ей така за самата сатира. Тоест, сатирата ви не е действена, не е оръжие! Дори, излиза, че е все едно дали написаното ще бъде сатира или химн за природата...

Робинзон направи физиономия, като да бе видял пред себе си жираф с лула в устата.

— Сатира или химни... Абе, ти си прав като че ли, но... но аз все пак ще ти дам да се разбереш! — кипна изведнъж корабокрушенецът. — Ама недоразвит тип, а! Непълноценен тип! Асфалтиран тип!!!

Робинзон грабна една бедрена кост от лама и със страшна сила я захвърли към Петкан.

Последният обаче бе излетял вече в джунглата със скоростта на водороден атом.

СЛУЧАЙ

— Моля, влизайте и сядайте — бързо, бързо, бързо... Поживичко, че чакат доста. Така... Ясно, ще се наложи да извадим зъба.

— Но... Всъщност, добре щом толкова ви пречи.

— Той на мен не пречи, а на вас пречи! Пригответе се.

— Тоест, да се съблека ли?

— Тоест, отворете устата си!

— Хм... Не бих искала да ви се противопоставям, но винаги са ми казвали, че това не ми отива: виждате ли, аз имам много продълговато лице, така че...

— Продълговато упорство имате! Питам ви: ще си отворите ли устата, или няма да си я отворите?

— Разбира се, разбира се... Щом настоявате... Само че — какво ще правите, като си отворя устата? Ако е някоя лоша шега...

— Зъба ще ви извадя!

— В какъв смисъл ще го извадите...

— В стоматологически!!! Ако сте искали това да става в метафорически или друг там смисъл, щяхте да отидете при белетрист, а не тук!

— Разбирам ви... Все пак един зъб не е кой знае колко. Извадете го.

— Слава богу... Сега малко ще ви позаболи, но съвсем за кратко — няма нищо страшно. Можете да си мислите за нещо друго. Така. Хайде сега: хоп-хоп-хоп-хоооп! Готово. Това беше то.

— Много благодаря, все пак мина добре. Сега вече мога да се събличам, нали?

— Простете, нудистка ли сте?

— Какво е то? Хм, пак се шегувате... Сякаш не знаете, че аз съм новата ви медицинска сестра: нали преди да започна работа, трябва да се съблека, за да облека мантата си!

ОЩЕ ЕДИН СЛУЧАЙ

Когато отворих, човекът в бяла престилка пишеше нещо на бюрото си, обърнат с гръб.

— Съблечете се — настави той.

Реших, че не съм чул добре, затова попитах:

— Не е ли малко хладно тук?

Човекът явно не ме чу. Прецених, че всъщност нищо не ми струва да се подчиня на разпореждането му. След малко той се обърна, изгледа ме от горе до долу с особен поглед и каза:

— Че това тук не е баня! Я се облечете до кръста.

На свой ред аз изгледах човека с особен поглед.

— Легнете тук — посочи той кушетката. — Как се чувствувате?

— Благодаря, добре — отговорих. — От вчера съм в нов апартамент. А вие?

Човекът отново не ме чу, при все че си беше поставил някакви слушалки. Вместо това той ме чукна и ми се сопна да не дишам.

— Нищо ви няма — изправи се той. — Защо идете тук?

— Не мога да отговоря, без да дишам! — изпищях изнемощял.

— Прав сте — погледна ме още по-особено човекът. — И аз не бих могъл... Поемете си въздух и кажете какво ви води насам.

— Навехнал съм си палеца на лявата ръка.

— А! — трепна той и се втурна към книгата си. — Щом сте с навехнатия палец, значи вие не сте пациентката Пейка Пеева, а сте следващият записан, Ташо Ташев!

— Аз винаги съм си бил Ташо Ташев — смънках.

— Тогава... като сте Ташо Ташев, защо не си пазите реда, а ме обърквате! Изпреварва хората с някакъв навехнат палец, а на всичкото отгоре се представя за... Момент, как беше... Да! А на всичкото отгоре се представя и за Пейка Пеева!

ЗАПИСКИ ОТ ХОТЕЛ „ГЪЛИВЕР“

I

Историческата наука и до ден днешен вдига рамене по въпроса за битовата категория „хотели“. Грамади летописи бяха преобърнати, купища стари паметници бяха педантично изследвани.

Уви!

Резултатите оставаха неумолимо в полза на куриоза, че древните хора са били чужди на хотелиерството въобще. Те са предпочитали да влагат инвестициите си в градеж на пирамиди, зикурати и крепостни стени, в лабиринти, амфитеатри и колизеуми, в храмове, дворци и висящи градини. Не и в градеж на хотели.

Най-сетне, на специалния международен симпозиум по въпроса, ученият Антон Пантов нарече „мистика“ всякакви хипотези за наличието на хотелиерство в древността. Хотелът, като обслужващ институт от световен мащаб, не е съществувал — по удивително простата причина, че никому не е бил нужен. В подкрепа на тезата си Пантов приведе и ред съответни доводи.

Далечните наши прадеди не са заседавали по никакви световни, републикански и окръжни форуми, симпозиуми, конференции и прочие.

Когато е отивал на гости някому в чуждо селище (владение, държава, царство), древният човек е бил просто гост — в най-първобитния смисъл на понятието.

Хората от първобитно-общинния, робовладелческият и феодалният строй, а и много по-късно, не са познавали командировката като учрежденческо-туристическа потребност. (Виж „Българи от старо време“ и направи изводи: кой кого и къде би могъл да командирова)

Участниците в спортни състезания, олимпиади и спартакиади са отсядали, в зависимост от положението си в дворци, частни домове, частни дворове, импровизирани места.

Търговски организации с трицифрен персонал, кръстосващ със и без пряка работа кълбото, отсъствуват и по книжката на Жюл Верн.

Странстващи рицари, актьори, знахари, астролози, алхимици и магове нощем са намирали убежище кой където и както сполучи, в

зависимост от личните си качества: хитрост, убедителност, обаяние, респект, арогантност, дебелоочие. И прочие.

Интересно, войската пък въобще никога не е спала по хотели — и праисторическата, и историческата, и днешната.

След това начало Антон Пантов проследи градацията от наивните хорско-животински убежища преди (наречени „ханове“) до суперхотела от съвременен тип. Що се отнася до нещата у нас, ученият изтъкна, че суперхотелът е придобивка на последните две десетилетия. Между предпоставките той спомена магнетизма на българското Черноморие и несравнимия чар на българското лято. „Имаше времена — отбеляза по този повод Пантов, — когато на лятото у нас се гледаше като на чисто жетварски сезон. Това бе дори някак обидно за българина. Болеше... Днес българинът е горд: колко страни имат курортни комплекси като неговите сега? Шумът на морето безпокои духовете даже по Видинско и Грънско; жътвата стана нещо скучно.“

II

Хотел: място, където покривът е общ, а възгледите, настроенията и възжеланията под него — съвсем частни.

В този аспект това е нещо антитезно на заседателна зала.

Туристи, журналисти и гостуващи артисти.

Футболисти и империалисти.

Делегати, дипломати, хора на перото и хора от хорото.

Още триста вида индивида.

В стая 305 се играе на покер, в 306 се молят на Буда, в 307 се целуват.

В 308 от хъркането глобусът пада.

В 309 треньорът инструктира кой и как утре ще бъде ритнат.

В 310 се пише репортаж върху бедственото положение в България.

В 311 един дахомеец сънува бели мечки, понеже парното не работи.

А то не работи, защото е август.

Динамиката преди всичко е във фоайето: триизмерно пространство в стъкло, алуминий, мрамор, махагон и гипс, с движение в тридесет посоки. По-цветна навалица не може да се получи в Хонконгски пейзаж. Симфоници от Дрезден, бизнесмени от Детройт, корабоприетжатели от Токио, йоги от Калкута, джазмени от Краков, механизатори от Силистра, аферисти от Истанбул, протестанти от Скандинавия, фолклористи от Шумадия, специалисти (с двойна мисия) от Мюнхен.

Монолози, диалози, усмивки, цветя, сълзи, поклони, плесници.

Най-интересно все пак е на мястото, където гостите се приемат. То се нарича „рецепция“ или „ресепция“ според правописните речници, валидни са и двата варианта. Както да е; около ограденото място на рецепцията стои многолюдна, многоцветна и многотемпераментна тълпа. Тя обяснява, настоява, скандира, протестира, негодува, флиртува и псува на двадесет и осем езика и наречия.

Лицето, което дължи да даде ответ на всички тези тежнениа, се нарича „администратор“. (Този път чуждицата е прикачена съвсем с бели конци, но затова пък — съвсем непробиаемо). Администраторът дава ответ на всичко, с професионална любезност и такт. Той вживяно разяснява и връща един другар от делата, за да впише в графата „семеино положение“ не „многобройно“, което не представлява интерес за хотела, а „женен“ или „неженен“.

Следващият няма общо със селата, а с едно особено животно, което мъкне със себе си от Нова Зеландия. Освен това, той не е другар, а мистър. Администраторът драматично пояснява, че в хотела не е много типично да нощуват жребци, дори ако са така мили, като това животинче тук. Господинът се задушавя от възмушение, но овладява началния си апломб и уточнява, че Боби не е кон, а куче, с чиято уникална порода се гордее по всички континенти. Той представя паспорта на животното, където действително, (на четири езика) пише, че то си е именно куче. Администраторът се извинява (на същите четири езика), припомня на госта особеностите по кучешките въпроси и дава съгласието си, при условие че животното е кротко. Последното без друго е олицетворение на смирение и въздържаност, дори е явно безучастно към всичко наоколо, докато следващият клиент от тълпата не затиска двата му предни крака с куфара си. В този миг Боби се разделя със своята индиферентност, но при все това не изменя на аристократичния си нрав; той просто сваля шлиферния джоб на един съвсем необвързан в епизода скептик с най-принципната физиономия в света. Това, което се получава, уви, най-малко е възможно да бъде предадено с думи.

Или, ако все пак е възможно, то ще е по силите може би на някой Джером К. Джером и в никакъв случай — по силите на сегашния повествовател.

В края на краищата Боби и господарят му са регистрирани. Към куфара на последния секундално се втурват двамата портиери. Момчето-пиколо, фактическият, специално назначен за пренасяне на куфари кадър, тъжно преглъща отстрани. Разбира се, на него ще оставят багажа на груповите туристи, за който никой не дава бакшиш... Затова пък сега става нещо любопитно. Двамата му рутинирани колеги се навеждат тъй едновременно към дръжката на куфара, че халосват главите си една о друга в чуден синхрон. Толкова

съвършено, че двете сини фуражки отлитат на съвсем еднакво разстояние встрани. Симетрията се погубва в мига, когато единият от двамата удивително сполучливо улучва колегата си по кокалчето на крака, запазвайки същевременно най-приятелската усмивка на лицето си. Веднага става ясно, че и другият не е никакъв аматьор: той отговаря с добре разчетен лакътен удар в корпуса, с израз на най-неподправена човешка топлина. Самият краен резултат обаче остава скрит. Дръжката на куфара е уловена съвместно и тази вещ отлита нагоре по стълбището, асистирана от двамата портиери, със скорост шест стъпала в секунда.

От двата асансьора не се наблюдава нито един. От четвърт час мястото пред вратите е обхванато от някакъв човекомастодонт, чиито три измерения, поне на пръв поглед, представляват горе-долу едно и също нещо. Човекомастодонтът държи в ръце двата си куфара с кръвосмразяващ обем, в анфас към асансьорите и дявол знае защо не се сеца да ги остави на пода, докато чака.

Впрочем, за това после.

Засега пиколото прибира от пода фуражките на колегите си и ги оставя при администратора. Последният няма никакво време за тези неща; тъкмо сега отново е дошъл онзи с адресната карта. Този път смущава графата „с каква цел е пристигнал“, която другарят от селата е попълнил „с доблестна“. Администраторът не се съмнява в такова откровение, но не е съгласен с традицията. Картата повторно е върната при масата за писане, където „добрестната“ цел е коригирана „с кооперативна“.

III

В съседство с администратора има телефонен номератор с телефонистка. Ако е логично да се мисли, че администраторът професионално е застрашен от неврастения, колежката му на телефона пък перманентно е под угрозата да развие тикове. Напрежението при номератора е трифазно...

Разбира се, става въпрос за неотложни потребности. От 201 се интересуват защо в стаята няма нощно гърне. Телефонистката търпеливо обяснява, че хотелът е „екстрен“ и като тъй помещенията за спане не са съоръжени с гърнета. Нито с нощни, нито с дневни. За тези нужди има тоалетни, към всяка стая. „Моля?... Как тъй «откъде се влиза»? Влиза се през вратата, която е в антрето! Не, не е вход за друга стая, а точно вход за това, което търсите... Рапони...“ (Последното, след издърпване на кабела.)

От 202 негодуванието е направо вулканическо. Мотиви: „уместно ли е, по начало, в хотела да се приемат за нощуване хора-булдозери, които след малко ще съборят етажа с хъркането си. И ако все пак е уместно, нека им бере грижата администрацията, като ги оборудва своевременно с някакви намордници. Със заглушители...“

От 203 актрисата Аида Пеева-Пшепшчинска моли да бъде информирана дали утре в девет без четвърт няма да вали дъжд, понеже би желала да излезе с ламето си.

Интереси има и върху по-свободни проблеми. От 204 нечий глас любопитствува, в една малко особена мелодика, кога по тези места пристигат първите щъркели. Телефонистката се разтреперва в моментно недоумение и сричково отвърща, че по личните ѝ наблюдения това става обикновено напролет. Гласът благодари в седем-осем варианта, но тъй или иначе, пита дали има възможност за по-конкретна информация. Това вече мирише на гнило... Телефонистката е на прага да отговори, че не е издавала щъркология, но изведнъж се досеща, че въпросният глас никак не е нечий, а е гласът на един много, много отговорен другар: толкова отговорен, че — бррр! — всичко останало наоколо изглежда смешно безотговорно.

Тогава тя отговаря на пресечки, че всъщност щъркелите идват през март; според нея, таза става на 5-и или 6-и — в зависимост от това дали годината е високосна — към осем часа сутринта. Особеният глас благодари в осем-девет варианта и затваря слушалката. Телефонистката избърсва потта от челото си с въздишка на облекчение и с усмивка на обновление. След миг в погледа ѝ застива смъртното раздвоение: дали пък особеностите в този мил глас не са били чисти мискетови, или маврудови...

И решава, че са били.

IV

Часът е 21.

На рецепцията се появява табела, че леглата са привършени.

Във фоайето все пак поутихва. Пейзажът съдържа значително по-малко неща. При все това, не може да се каже, че е станало по-тягостно... Сменена е само гамата. Някакъв съвсем безцветен тип все по-осезаемо заплашва да се превърне в кошмар № 1 за обстановката въобще. Той е на крачка срещу администратора, от другата страна на преградата. Нищо и никаквият тип не настоява, не протестира, не роптае, не бърза. Той е с съсредоточен в нещо като запалка, което от тридесет минути насам щрака, без да произведе искра. Тенекия от такъв модел може да повреди нервите и на атрофирал носорог.

Администраторът не е нито атрофирал, нито носорог. Той е служител с нервна система от най-човешка направа, за която такова щракане е абсолютна инквизиция. Погледнато оттук, следващата му постъпка е равнозначна на чудо. Той намира някакъв кибрит и поднася запалена клечка към отсрещния. Последният е изненадан и видимо затрогнат, но стеснително отвърща, че всъщност не е никакъв пушач. Той ей така...

Така или иначе, нищо и никаквият тип не помръдва и на инч от мястото си. Той си поема въздух, за да попита най-сетне онова, което го е тревожело, без съмнение, през цялото време:

— Извинете, това тук нали е хотел?

Администраторът прави такова движение с главата, като да е надникнал в бъчва с амоняк. След миг го възстановява професионалният рефлекс „в хотела е възможно всичко“ и той отговаря:

— Е, разбира се, че е хотел; нима може да бъде взето за оранжерия...

Уви, вече всичко е свършено. За администратора, започнал веднъж диалога, сега няма никакви шансове. Типът е неумолим:

— Прав сте, не може. Това е многоетажна сграда... Колко са етажите, моля?

— Тринадесет.

— Охо!... Има си асансьор, навярно?

— Естествено, това са толкова етажи...

— Толкова етажи... Прав сте. А колко са точно?

— Нали отговорих вече: тринадесет!

— Ясно... Освен това, казахте, че си има и асансьор...

— Да, два асансьора.

— Два, разбирам. Все пак, ако човек пожелае, може да използва стълбата, нали така?

— Така.

— Хм, лично аз предпочитам асансьора.

— Много добре.

— Но, разбира се, когато става въпрос за първия етаж...

— Сещам се! Предпочитате стълбата! Нали така!...

Последното е малък експлозив на администратора, чийто поглед безпомощно търси нещо из пространството, за да попадне в края на краищата на книгата „за впечатления“, върху специална поставка на стената. Нова редакция на бившето понятие „книга за похвали и оплаквания“.

— Точно така! — отговаря междувременно типът.

— Кое е точно така? — трепва администраторът. — И най-сетне, ще бъдете ли любезен да уточните какво, всъщност ви води насам!

Нищо и никаквият тип действително е воден от нещо насам. Дори повече. Долавя се такъв момент, който говори, че цялото му досегашно боксуване е начало на твърде ловко замислен план — със съвършено конкретна крайна цел...

— Знаете ли, аз и друг път съм нощувал в хотела ви. Обикновено на първия етаж, защото имам задух.

По лицето на администратора преминава отсенък на нещо като злорадство.

— Великолепно. Сега обаче е зает и последният.

Нищо и никаквият тип е повлиян от отговора колкото фикуса в ъгъла. Той не произнася нищо, но за сметка на това бръква в джоба си и отново изважда запалката. Администраторът инстинктивно усеща какво значи това и ужасното вече намира израз в погледа му.

Междувременно човекомастодонтът е все тъй с куфарите в ръце, при асансьорите. След двучасово очакване у него нещо трепва. Той

извърща кубичния си силует към администратора:

— Извинете ме, в колко часа тръгва асансьорът за осми етаж?

— Вижте какво. Ние не сме поставени, за да ни подмята всеки, на когото му хрумне! Съжалявам, разписание за асансьорите нямаме; вие от Марс идете изглежда...

Разбира се, този отговор е нещо, което човекът с куфарите най-малко заслужава. За щастие, последният е и добродушен като мастодонт, защото отвърща дори смутено:

— Не, аз ида от Горна Баня. Но щом трябва да се чака...

Той отново се обръща към асансьорите си.

— Искате да кажете, първи етаж е зает, така ли? — кротко се интересува човекът със запалката.

Погледът на администратора става страшен. (По Юго.)

— Казах, че е зает и последният етаж!

— Ясно. Значи, първият и последният са заети... Е нищо, не съм толкова придирчив. Може пък и на втория етаж.

— Не! От първия до последния етаж всичко е запълнено! От само себе си се разбира, че е зает и втори етаж!

Човекът със запалка осъществява Частична пауза.

— Всъщност, да... Излиза, че е така. Хм. А на трети етаж, моля?

Гласът на администратора придобива някакъв съвсем нетипичен дискант.

— Ей, драги... Съвсем ясно казах, че свободни стаи няма!

— Ето, виждате ли? Знаех си аз, че не сме се разбрали. Че аз не търся стаи! Аз търся легло само някакво. Ако ще и на покрива да е, не съм капризен като онзи там, шахматиста. Американеца, де.

Погледът на администратора става поглед на епилептик. (Без Юго.)

— Покривът го пазим само за сомнамбули! Ясно ли е!...

— Ясно е; струва ми се, че се разбираме с вас... Все пак, какъв малшанс. Ако е за работа, то аз си имам книжка за сомнамбул, но, хайде де, не я нося! Но за себе си вие сте напълно прав; моля ви се. Не ви упреквам е нищо. В края на краищата, ще дремна на ей онова канапе там, в ъгъла, и това ще е...

Администраторът чувствава, че започва да олеква във въздуха.

— Къде ще легнете??? Че това е представителен хотел тук! Така ли, мислите си, може да се спи във фойето, където цяла нощ има

движение!...

Човекът със запалка попада в минутен размисъл.

— Движение ли казахте? Всъщност, идеята ви не е лоша, бих могъл да се поразходя. Хем няма опасност да се успя сутринта. Ето, така: от вас — до асансьора, от асансьора — до вас, от вас — до асансьора... Все ще изкарам до сутринта.

— Вижте какво... Аз няма да изкарам. Ще ми се завие свят на втория тур!

— О, това не може да бъде! Наистина ли ви се завива свят само от две завъртания? Кой знае пък на третото какво ще стане...

Администраторът улавя е ръце главата, извърта се, за да седне за минутка на стола, въпреки изричната директорска забрана, и погледът му попада върху часовника зад гърба му. В този момент по лицето му се появява болна усмивка: след двадесет минути пристига колегката, която ще поеме смяната... Куриозно е: понякога човек забравя за щастията, но тогава пък излиза, че то не е забравило човека! Администраторът ще издържи двадесет минути това говедо със запалката, а след това да го издържа който иска! Двадесет минути той може да бъде дори любезен... Всъщност, деветнадесет минути. Сега на администратора е леко, съвсем леко, безотговорно леко.

— Да, има хора, които не понасят световъртеж, но, добре, добре... В такъв случай, няма да се разхождам. Ще постоя тук при вас — ей така, прав — и ще ви гледам как работите. Ще си правим компания. Като си приказваме за това-онова, все ще избутаме една нощ... Вие откога сте на тази работа тук?

— От средата на тринадесети век.

— А, стар служител, значи... Някои пък не ги свърта на едно място повече от два месеца...

— Бих споделил с вас, че мен ме свърта.

Нищо и никаквият тип, изглежда, долавя промяната в резултатите си и за минутка млъква в неясен размисъл. Последната атака действително е нещо отчаяно:

— Може би е любопитство, но лично вие обичате ли естрадата?

— Не, не. Категорично. От мъничък си обичам бой с бикове.

— Интересно е... Но ако питате мен, не бих предпочитал. Слушали ли сте, казват, че биковете се обучавали доста дълго. Не мога да разбера какво толкова пък ги обучават.

— Четат им лекции, разбира се.

— Какви точно ако сте осведомен?

— По теория на сенояденето, най-вече.

Десет минути. Администраторът става все по-пролетно възторжен. Фиаското на този със запалката е вече почти факт...

— Хм. Лично аз пък се храня без много теории. С тази бележка, че отбягвам да закусвам сутрин. Вие закусвате ли?

— Да. Талашит паниран, обикновено.

— Паниран... А вечер, моля?

— Вечер ям досадник с картофи! По лекарско предписание! Ура! Ужасно съжалявам, че трябва да прекъснем — колежката ми пристига! Нали не ми се сърдите особено? Ако ви е приятно, бихте могли да продължите с нея, тя също обича да си приказва с някого. Цяла нощ!

V

Часът е 22:30.

На рецепцията е момичето-администраторка. На лявата си буза то държи кърпа, понеже е дошло на работа със зъбобол. Нощната смяна в хотела е осем часа и момичето разсъждава именно върху това.

Движението във фоайето отново е усилено, най-вече в посока от и към ресторанта вляво.

Човекомастодонтът чака асансьора, с куфарите си в ръце.

На един от фотьойлите е кръстосал крака чернокос като Танатос господин, с розови лачени обувки. Профилът му съдържа нещо колкото ехидно, толкова и южноамерикански сладникаво. Само че това са външните възприятия. Иначе господинът не е никакъв южноамериканец, а си е европейски журналист, дори в момента зает с вестник. Удивителното е, че този вестник е наш, а най-удивителното е, че господинът се справя достатъчно добре с текста — макар и, разбира се, малко хумористично. Той чете гласно на съпругата си, независимо че тя е заета с друго и въобще не откликва на вниманието му. Всъщност, господинът като че малко се нуждае от такова нещо. Всичко у него издава отлично разположение на духа. И може би един съвсем детски натюрел — ако се съди по това колко възторжено приема писаното, прекъсвайки горе-долу на всеки ред, за да поеме въздух от въодушевлението. Чуждият акцент и лулата на господина прибавят някакъв мефистофелски аромат на момента. Така, той всмуква от съвсем празната си лула, изпуска нещо, което иначе би било дим, а сега е просто въздух, и се заема с нов пасаж:

„Вчерашното слънчево утро донесе една любопитна радост не стоти... ците малки посетители на Зоологическата градина...“

Господинът сваля вестника на коленете си и ритва във въздуха от удоволствие:

— Хо-хо! Хо-хо... Много хубаво, много хубаво! Радост на малки посетители!...

„Точно в десет часа тук се роди сло... нчето Радж, с тегло 105 килограма...“

Господинът е извън себе си:

— Хо-хо! Хо-хо!... Това пак хубаво! Това още много хубаво...

„Въпреки това тегло, в началото малкото залиташе, като смешно пре... плиташе крака. Но когато бай Добри, пазачът, донесе едно голямо ведро с мляко, Радж започна силно да тръби от радост. Децата за... пляскаха с ръце и започнаха галъвно да наричат слончето Рашко...“

Възторгът на господина този път е френетичен:

— Хо-хо! Хо-хо!... Малки деца — хо-хо! — гледат слонче, пляскат слонче и наричат слонче „Рашко“! Това най-много хубаво, браво! Бай Добри и той браво! Хо-хо!...

Човекът с лула дори изважда бележник и започва да записва нещо, справяйки се от време на време с вестника.

— Извинете — обажда се за втори път в днешния ден човекът при асансьорите. — Това вярно ли е, което го пише тук.

— Кое по-точно бе, другарю? — несправедливо извисява глас администраторката. По повод зъбобола си, тази вечер тя е настроена изтребителски към вида „човек“ въобще. За щастие, човекът е и добродушен като куб, така че дори някак смутено цитира: „Асансьорът извозва пътници до 250 килограма.“

— Щом го пише, значи е вярно!

— Добре, благодаря. Ще се изкача на два пъти.

Човекът понечва да се обърне отново към табелката, но междуременно се е натъкнал на други затруднения:

— Извинете... От тези двата асансьора кой е за нагоре и кой е за надолу?

Администраторката забавя отговора си, защото трябва да отгризе половин таблетка веридон.

— Вие от Марс ли идете бе, другарю!

— А, не, не. Одеве и момчето ме попита, колегата ви. От Горна баня ида.

— Откъдето и да сте, трябвало е да чуете досега, че няма асансьори само за надолу и само за нагоре! Асансьорите са и за надолу и за нагоре!

— Значи за нагоре-надолу. Това питах, благодаря...

В този момент се изправя господинът с розови лачени обувки, лула и чужд акцент. Той е видимо доволен от схемата на новия си

репортаж, току-що скицирана:

„Слончетата, тези мили животинки, в България се раждат при най-случайни обстоятелства. Самият процес (любопитно защо?) се оказва диаметрално чужд на така акламираната «автоматизация» в страната... От най-непосредствени наблюдения става видно, че новороденото слонче едва се държи на краката си. Други фактори говорят, че чуждата среда извиква у животното остри психични травми, които го карат да тръби от болка. Близко до ума е, че в цялата страна няма нито един специалист по ветеринарна психология: факт, който не изглежда да вълнува особено господата (апропо, «другарите») от Министерството на здравеопазването... Личното достойнство на малките слончета се погазва непосредствено след раждането им. Техните собствени, природно прилягащи им имена, тук задължително се транскрибират на неблагозвучния местен език. Сега върху слончето Радж е прикачено гаменското прозвище «Рашко»...“

VI

Часът е 24.

Зъбоболът на администраторката, вместо да намалее, очевидно се е увеличил. Вместо това, очевидно е намаляло търпението на човека с куфарите, при асансьорите.

Една скоба. Всъщност този мил човек не бива повече да бъде съпоставян с мастодонти. Като авторски каприз това нещо явно пропада: никакъв мастодонт на този свят не би чакал нещо четвърт денонощие с куфари в ръце. Включително анестезиран мастодонт. Включително мастодонт без куфари в ръце...

Тъй че човекът с куфарите този път е съвсем прям:

— Извинете, одеде споменахте, че тези асансьори се движат нагоре и надолу, а ето че пет часа вече ги няма никакви! Нито нагоре, нито надолу...

— Напълно е сигурно, че в следващите пет часа също няма да ги има никакви. Асансьорите не работят от сутринта.

Човекът с куфари примижава с очи и остава така около четвърт час, за да асимилира новото обстоятелство. Междувременно обаче наоколо стават куп неща — такива, каквито могат да станат само в суперхотел и само нощем.

Дежурният милиционер въвежда някаква двуметрова жена в много интересно манто с един ръкав и пита администраторката дали гражданката нощува в хотела. Служителката извършва справката, откъдето се вижда, че да, гражданката нощува в хотела. Милиционерът кимва разбиращо, след което споделя, че тази вечер ще се наложи да нощува другаде, заради побой, нанесен върху случаен мъж. Гражданката произвежда едно „хм!“, което не вещае нищо добро и на самия старшина, но все пак го последва навън, където вече не се чува и вижда какво става.

Впрочем, откъм стълбите се изстрелва някакъв поразително донкихотовски тип; както личи дори от пръв поглед — презареден с електричество. Едната ръка на човека му служи като махало, за развиване на по-голяма бързина при ходене, другата е зад гърба му,

където коварно крие нещо. Той спира срещу администраторката, фиксира я с тайфунски поглед, но все още се подрусва многозначително на пръсти. Момичето сякаш долавя полъха на бурята с шестото си чувство и замръзва в очакване на неизвестното. В този миг човекът-тайфун светкавично премества скритата си ръка върху рецепцията. В нея има някакъв предмет. Невероятното е, че гласът на човека е писклив като на джудже:

— Моля, отговорете ми на български език какво е това нещо!

— Това е... ключ! Отключалка...

— Великолепно! Е, тогава питам: моля, за какво служи при вас такава една „отключалка“!

— Служи за отключване на врати...

— Аха. И още!

— Още и за заключване на врати...

— Не! Не! Това нещо служи, за съкращаване на живота на редовните ви клиенти! Служи, за да ги невротизира! Да ги направи несъспособни и в края на краищата — да ги отпрати по-бърже оттук! Но не, с мен няма да успеете... Моля ви да ме упътите: как с ей този предмет тук аз трябва да отключа стаята си. Чакам.

— Кой номер стая имате, моля?

— 105, моля.

— А ключът ви кой номер има?

— 105, моля.

— В такъв случаи, стаята би трябвало да се отключи...

— И аз така мислех! Но не се отключва!

— Може би... Знаете ли, може би пък стаята ви да е отключена, а вие да не знаете и да опитвате повторно да я отключите! Имали сме такива случаи!

— Аз не ви позволявам да ме вземате за идиот! Стаята е заключена така, сякаш е швейцарски сейф!

— Проверихте ли да не би отвътре да има друг ключ? Понякога човек не съобразява, заключва се отвътре, заспива, а другият отвън си мисли, че ключът не става...

— Благодаря за такова комюнике! Аз пък ви съобщавам, че в стаята ми няма друго лице! Нито заспало, нито аутопсирано! Ако ли пък имаше, то щеше да оживее от такова блъскане и тряскане цял следобед! Нещо друго да допускате, моля?

— Какво друго може да бъде... Интересна работа...

— Аз ще я направя още по-интересна! Още сега... Моля ви за домашния телефон на управителя, незабавно. За да го попитам разположен ли е да дойде по това време насам, по повод шифъра за отключване на 105... Това — първо. Второ: за да го попитам дали той е авторът на хотелската ви фирма „Херкулес“, която сте лепнали отвън! И да не би за отключването на една врата тук самият пасажер да трябва да бъде Херкулес...

— О, колко хубаво стана! — плясва жизнерадостно с ръце администраторката, при което кърпата от бузата ѝ пада.

В този момент нищо не може да бъде по-предизвикателно. Човекът придобива съвсем глигански израз.

— Моля, спестете изригването си! — махва с ръка момичето, което изглежда дори безотговорно развеселено. — По-добре тичайте до хотел „Херкулес“, за да поспите. Стотина метра по-надолу. Тук е хотел „Гъливер“!

За миг човекът прави физиономия, като че е стегнат зад ушите с менгеме. Все пак, преди да опразни окончателно пространството, той съумява да реабилитира достойнството си:

— Добре... Вие ще ми платите за тази игра. Още утре ще поясните, където трябва, по какви подбуди поднасяте клиентите си по един час, вместо да ги упътите веднага, че сте „Гъливер“, а не „Херкулес“...

VII

Човекът с кюфари иска да изговори нещо, но този път е прекъснат от едно брадато старче в резедава пижама и карирано сако до коленете. Старчето е възбудено дотам, че брадата му извършва някаква много интересна амплитуда, като обърнат наопаки метроном. В първия миг през ума на администраторката минава, че в хотела са се вселили призраци, но това не се оправдава:

— Простете, но на леглото в стаята ми е заспала някаква жена...

Зъбоболът на администраторката навлиза във фазата на интензивен туптеж.

— Само такава нещо липсваше сега! И защо по това време съобщавате, че има жена? Освен това сте по пижама: значи, че...

— Не! Когато си лягах, жена нямаше... Ей сега, се събуждам, светвам, за да отида до тоалета, и — гледам на другото легло жена.

— Гледате на другото легло жена... Вас пък какво кара да мислите, че е непременно жена!

Човекът-куб прави крачка напред и оставя кюфарите си на пода. В една секунда някакъв механизъм го е преобразил в най-невероятната посока: сега той цял е напрежение и слух.

— Мисля си, че е жена, защото...

Старчето предприема несръчни движения с ръцете си около мястото, където трябвало да бъдат бюстът и ханшът на една жена. Администраторката издава глух стон.

— Вие от какво собствено се оплаквате? — за свое лично удивление изговаря администраторката.

— Ами... Събуждам се и гледам: заспала жена!

— Вижте какво бе, другарю — изнемогва в търсене на аргумент администраторката. — Това пък, в края на краищата е хотел, а не място за бодърствуване! Съвсем нормално е в един часа след полунощ тази жена да е заспала!

— Не зная... Не зная, но струва ми се, не е нормално и това: човек си ляга, след време се събужда и вижда жена. На съседното легло...

— На съседното легло! Значи, все пак не е на вашето легло!
Брадичката-метроном усилюва като при алегро.

— Не е на моето, това може веднага да се засвидетелствува! Не е на моето, но е на легло в моята стая, нали...

Човекът с куфарите избърсва потта си с нещо като пешкир, което изважда от вътрешния си джоб.

Администраторката няма повече никаква аргументация под ръка.

— Все пак, на другото легло е — повтаря старчето.

— Добре, чух! Че къде искате да бъде, на радиатора ли! Освен това, какво ви е направила тази жена: ухапала ли ви е, нападнала ли ви е!

— Аз не искам да кажа такова нещо... Искам да кажа, че това все пак е една непозната за мен жена!

Администраторката е готова да нададе вик, когато най-неочаквано положението спасява човекът с куфарите. Той извързва с показалеца си старчето към себе си и в половин минута решава въпроса:

— Ти какво искаш, бе... След като жената е непозната, момичето не е длъжно да се запознава посред нощ! Хотелът е място за спане, не е място за запознанства.

— Аз не мога да спя при чужда жена! — изпищява въпреки всичко старчето.

— Ти при никаква жена не можеш да спиш, бе! Ама старчок, а! Я взимай този ключ и бягай да спиш сам, хайде...

Старчето се олюлява, в някакво раздвоение, но тъй или иначе грабва ключа и се отправя към стълбището.

— Чакай, бе! — улавя го за самото човекът-куб. — Ти да не искаш заради тебе аз да спя пък на тротоара! В кой номер е заспала онази, непознатата, де...

— В 909! От деветия етаж чак съм слязъл дотук...

— Хайде, много ти здраве.

Човекът с куфарите намига на администраторката и се понася към деветия етаж със смайваща за масата и формата му скорост.

VIII

Дълбоко в нощните часове хотелът утихна.

Не се вижда дори администраторката. Вместо нея в средата на фойето е нащрек портиерът от нощната смяна. До него, опитвайки да се уравни в пространството, някаква индивидуалност с мека шапка под мишницата пита къде по дяволите е този четвърти етаж, който цяла вечер не може да се открие никакъв. Портиерът отговаря повече от обстойно. Другият се просълзява от благодарност, прегръща портиера и гръмко анонсира, че го обича. Служебните обязанности на последния повеляват да отговори на чувството, поне докато отведе човека с меката шапка до стаята му.

До една от колоните спи прав последният видим човек във фойето, с кротко блаженство в иначе широката усмивка. Той подава някому ръка насън, но другият явно я стиска премного силно, та спящият тутакси се пробужда и казва: „ей“.

Отвън, по цялото продължение на перваза, над неоновата фирма „БАИРТУРИСТ — хотел — ресторант — кафе-сладкарница — бар — ГЪЛИВЕР“ се разхожда сомнамбулът от Уругвай.

Иначе, в общ план, всичко останало е вече заспало, по съвсем еднакъв начин, независимо принадлежността му към тази или онази световна система...

Е, това са то „записките“. Някой веднага ще каже, че при толкова страници, действието така и остава най-дефицитното нещо. Но: моля, какво действие? Че тъкмо хотелът не е място за действие? Той си е място за почивка. Пък, в края на краищата, това са записки, именно записки, а не социална драма в еди-колко си измерения.

Д'акор?

ПОЧТИ НЕВЕРОЯТНИ ИСТОРИИ

УТРИННА ПРИКАЗКА

— Честито — каза бръснарят, след като седнах.

— Благодаря — отговорих. — Сега остава да започнем.

— С кое? — сепва се той.

— С бръсненето.

— О... Колко сте прав наистина! Простете, простете. Дори не съм ви сложил кърпа още. Хм, ама че разсеяност. Е, как ще искате да ви подстрижа?

— Искам да ме обръснете.

— Ох, ох, ох... Да, естествено. Как ще искате да ви обръсна?

— Внимателно.

— Да, да... Разбира се, че внимателно.

— Един момент. Какво правите?

— Как „какво“? Нали трябва да се наточи инструментът, за да реже по-гладко!

— Прощавайте. Попитах, защото за първи път наблюдавам да се точи гребен.

— Но аз гребен ли точа?... Ама че дявол, гребенът е...
Всъщност...

— Всъщност, наточете бръснача си.

— Разбира се... Разбира се. Извинете.

— Ало!

— Какво е това „ало“? Аз да не би да съм телефонна слушалка, че така крещите в мен!

— А аз не съм закачалка за каиш! Ама че идея — да точите бръснача във вратовръзката ми!

— Моля... Никой не е споменавал, че сте закачалка. Хм, я виж ти, как ме заблуди тази вратовръзка! Аз тази сутрин малко...

— Ало!!!

— Извинете, телефонист ли сте?

— Не съм! Но няма да ви позволя да ме вземате и за кренвирш!

— Моля, кой ви взема за кренвирш?

— Защо тогава мъкнете този казан с вряла вода към мен!

— Защото има нареждане бръснарят да се дезинфектира във вряла вода, ей затова! И аз мога да крещя ако е за работа!...

— Да, но вие можехте да пренесете по-лесно бръснаря си при казана, вместо да се задъхвате като въглищар с тези тридесет килограма!

— Аз пък ще кажа, че вие се задъхвате! От много приказки! Още един като вас и... Да занеса бръснаря ли казвате? Е, да — а защо не го казахте по-рано? То и аз тази сутрин малко...

— Добре. Ей сега ще ви казвам поред. Най-напред откънете този парен котел на мястото му, за да се получи някаква видимост.

— Ще го откъсна, спокойствие. Ето... Ааааааау!!!

— Простете, вие ли изревахте така сполучливо като леопард?

— Аз изревах! И сега пак ще изрева! Защото с вашите капризи ще ме направите инвалид! Защото хванах тенджерата вместо за дръжката — направо за водата!...

— Хм. Любопитно е кога ще хванете което трябва, за да започнете най-сетне.

— С кое? — сепна се той.

— С бръсненето.

— Ей сега! Моля... Е, как ще искате да ви подстрижа?...

НА ПОКРИВА И ПОД НЕГО

Призракът се движеше по самия ръб на сградата, осем етажа над земята.

Бе най-чистото небе, с което септември може да се покаже. Бижутер някакъв сякаш бе вграждал поотделно всяка звезда върху кадифения безкрай — много прецизно, с пинцет.

Поетичната настройка у Росица някак необяснимо е преминала в хумористична; тя вече бе започнала да се пита какво толкова мечешко има в тази „Голяма Мечка“, когато погледът ѝ изведнъж попадна върху силуета на покрива.

Росица с вик се подкоси върху кушетката, където бе стъпила.

Двете момичета бяха наели стаята съвсем наскоро — откакто започнаха третата си година в медицинския институт на града. Този вид тавански помещения имаха по един само прозорец, изрязан направо в бетонния покрив и похлупен с правоъгълна стъклена рамка.

След вика Валя мигом хвърли книгата, скочи от леглото си и на свой ред показа глава навън. След туй, без да се суети излишно, тя плисна едно джезве вода върху колежката си.

— Това е сомнамбул, какво има толкова? Не трябва да се вика.

— Сомнамбул... Хубав ли е? — отвори очи Росица.

— Пижамата му стои чудесно, поръчка е.

Покривът беше плосък, асфалтиран, което го правеше особено удобен за сомнамбули — сякаш проектантската организация бе помислила и за това. Виждаше се пределно ясно. Той държеше едната си ръка на гърдите, дясната бе вдигната остро нагоре. След като обиколи лабиринта от комини, антени, въжета и дървени приумици, лунатикът се упъти към един особен, тесен комин и спря. Той свали ръката си и повтори няколко пъти един и същ въпрос, от който обаче не можа да се долови повече от някакво „защо?“. После вдигна отново ръката си, извърна се рязко и изчезна току над самия прозорец на наблюдателките.

Следващата нощ този атракцион се повтори. После се потрети. И стана нещо като константа в среднощния покривен пейзаж.

* * *

Една нощ по-смелата Валя си пое дъх, излезе от прозорчето и пробяга до сянката на комина.

Той беше точен: десет минути след полунощ започна обиколката си. Имаше някакво величаво обаяние в този чудат марш по ръба на живота и смъртта. В часовников ритъм той приближи предопределения от Необяснимото комин, за да зададе неотменния си въпрос — също тъй отчетено и някак глухо: „Защо искате това от мен? Казах, че не мога да го направя. Разберете, че не мога... Не мога...“

Погалено от луната, лицето му бе детски мило — така мило, че страхът на Валя се изгуби в минутката. Тя доби усещането като че много, много пъти е разговаряла с този човек и съвсем неконтролирано от себе си произнесе:

— Защо не можете да го направите?

Сомнамбулът едва видимо трепна.

— Кой е тук?

— Аз съм, Валя — полупоказа се иззад комина момичето.

— Радвам се. Само че... Аз не мога да направя това нещо!

— Защо... не можете?

— Как защо? Та той държи кларинета като тояга! Като слънчоглед го държи! Та за него нотите са кръстословица: чакам го четвърт час да изсвири два реда! А накрая ги изсвирва така, като че композиторът му е причинил лична обида... Не, моля ви, не мога да пиша „удовлетворителен“ на такъв малоумник. Какво като баща му бил...

— Но, разбира се! Разбира се! Че и аз не бих могла!

— Значи, подкрепяте ме — въздъхна в съня си учителят. — Е, благодаря, най-сетне се намери един. А сега трябва да вървя.

— Като че ли знаех, че това запознанство няма да ви хареса.

— Права сте, хареса ми... Като фигура сте съвсем в тон с покрива. Желая ви добро, пак ще се видим, Валя.

— Разбира се! Но защо вдигнахте тази ръка отново, не може ли без това?

— Не... Защото, как после ще я сваля, ако предварително не е вдигната, разбирате ли?

* * *

Женската амбиция е готова да пренебрегне и куп етични норми, когато се касае за приоритет в някаква суетна област. При това твърде леко: Росица се възползва от първия още случай (който между впрочем не беше случай), за да спре учителя по музика на самия тротоар. Имайки известен страх от нощта, тя се реши на тази дързост в самата увертюра на започващия ден.

— Извинете... Мисля, че се казвате Лео Тошев...

— Излиза, че мислим еднакво.

— Зная, че се занимавате с музика и... Днес е четвъртък, нали?

— Според заниманията ми по музика — да, четвъртък е.

— А утре е петък...

— Наистина поразявате с логиката си.

— Знаете ли, аз съм медичка, трета година...

— А! Но аз Съм добре със здравето! Всъщност, права сте... Сега изнемогвам да изнамеря връзка между вашата медицина и утрешния петък, а после между това, че днес е четвъртък, а аз съм Лео Тошев.

— Вие не оставяте да се изясня! Утре е петък и има концерт... Който искам да посетя, защото обожавам Чайковски!

— Разбирам, нямате пари за билет. Това ли е?

— Не е това! Вие трябва да ме заведете на концерт, ей това е! — почти проплака Росица.

— Моля ви, разбивате ме. Щом трябва, ще ви заведа на концерт. Дано само не очаквате, че трябва да ви запознавам с Чайковски. Отсега ви предупреждавам че той няма да присъствува.

Учителят се засмя по много хубав начин. Веднага след това пристигна един тролейбус, който го отнесе към...

Към едно музикално училище, разбира се.

* * *

Всяка нощ, когато метеорологическите условия над покрива бяха нещо търпимо, учителят по кларинет със сонатна нежност улавяше

ръката на Валя. Смълчани и влюбени, те се отправяха към един особен тесен комин и дълго си шептяха под звездите.

Всеки следобед, когато позволяваха метео-условията под покрива, учителят по кларинет във весело алегро подаваше ръка на Росица, помагайки ѝ да се качи в тролейбуса. Той ги отнасяше в някаква щастлива неизвестност.

Но: това бе неизвестност със свои определени граници. Десет минути след полунощ — неотменно, математически безусловно — учителят по кларинет, същият учител по кларинет, беше при комина.

Там го очакваше изтерзаната през деня Валя.

Не можеше да се направи нищо.

Насън ексцентрикът обичаше Валя. През деня я отминаваше, както се отминава саксия: той чистосърдечно не я познаваше. Тя не би могла и да помисли да го събуди на покрива, за да му въздействува в своя полза: беше опасно, а и несигурно в повратностите.

През деня странникът очакваше Росица. Тя не би могла и да помисли да споменава нощните му приключения. Би било жестоко неетично: навярно самият той не подозираше, че е сомнамбул. Когато веднъж тя бе опитала все пак да го спечели в непозволената за нея нощ — той побягна.

Защото бе верен, сомнамбулски верен на Валя.

АТОНАЛНО НОКТЮРНО

Малко след полунощ телефонът изгърмя така, че ме изхвърли от леглото. Не бях съумял да се уравновеся, когато в ухото ми влезе следната екстрена фраза:

— Въпросът е неотложен: знаете ли някаква рецепта за приготвяне на ястие от риба-чук?

Загледах наоколо си като инжектиран с оцет. Така или иначе, отсрещната идея същевременно ме и освежи.

— Ще запишете ли рецептата?

— Моля, да! Нали затова ви безпокоим!

— Рецепта номер едно. Отделяте чука заедно с дръжката от основния корпус, измивате го добре...

— Измиваме го добре...

— И го предоставяте на някой познат с добро здраве да ви халоса по тиквата!

— По тиквата... После?

Поиска ми се да изцвиля.

— После, ако това не свърши работа, отскачете, моля, до адреса ми, за да ви чукна аз! Гаранцията е абсолютна! Още по-добра рецепта имам за риба-трион, ако се интересувате!...

— Вие ще запазите заплахите си за друг, а не за колектива!

— Ау! С колектив ли говоря, моля?

— С вашия собствен, ако не се срамувате от това.

— Е, на колко градуса е колективът в момента?

— Знаете, че в производството ценим инженерните ви познания, но сега, извинете, те не са нужни. Нужно е ако знаете, да помогнете за приготвянето на рибата, изпратена ни от другарите от сродното предприятие във Варна, по случай спечелването на съревнованието с тях. Тук никой не знае как се приготвя риба-чук и затова подхващаме работата отрано. В 12:30 е насрочен тържественият обяд...

Заколебах се. Наистина имаше някакво съревнование с друг град.

— Интересно е, другарите от Варна къде са уловили рибата-чук... В тяхното море никой до днешна дата не се е срещал с подобна

твар! Това мога да открия на колектива! Друг е въпросът, ако някакъв частник там има басейн и ги развъжда...

— Добре, ясно. Вие ще отговаряте за това нещо.

— За какво да отговарям, бе! Затова, че този урод го няма по плажовете ли, бе!!!

— Затова, че се гаврите с колектива, ще отговаряте.

Почувствувах лек световъртеж.

— Слушайте... Опишете ми какво точно имате пред себе си. Колко е голяма рибата.

— Ами, около 60 сантиметра. Ако не и 65... Смятаме да е достатъчна за всички ни.

— Такъв дребосък не е риба-чук!

— Но това е малък екземпляр! Риба-чукче, ако искате...

— Чукчета сте вие! До един!... Е, как изглежда това „чукче“ на рибата, отпред?

— Отпред ли? Че то е отзад!

Мебелировката пред очите ми заигра и се замъгли.

— Какво прави отзад...

— Стои си... Завързано.

— Кой го завърза? — произнесох с последни сили.

— Ами, кой... Хлапето на директора, кой друг. А, момент! Не е хлапето на директора, а другарите от Варна! Ето, има си и надпис: „Пазете този символ и дерзайте! Догодина ще ви бием ние!“

СЪН

Плах и бездиханен, пристъпих с пакетчето си под мишница към тази фасада от стъкло, музика, светлина и алуминий.

Самата фирма бе една феерия:

МОДНО ШИВАШКО АТЕЛИЕ

„ПЕПЕЛЯШКА“

В този момент русата красавица с очи на фея ме лови под ръка и аз олекнах, омагьосан от дъха ѝ.

— Премного се вълнувате — каза с обезоръжаваща усмивка тя.

После ме отведе към вътрешността.

Погледът ми попадна върху един необикновено изискан човек: някакво подобро наше копие на Виторио де Сика.

— Шефът — пошепна галъвно в ухото ми красавицата.

Щом ме съзря, човекът скочи от фотьойла си, обърна лице към работещите встрани осем кроячи-специалисти и се изпъна в стойката на диригент преди първия мах на палката.

— Внимание! Влиза клиент номер 48! Персоналът — мирно!

Осемте мъже застанаха мирно.

В този момент чух звуците на чудна маршова музика; впрочем, разпознах увертюрата към „Кармен“.

— Персоналът — свободно! Продължавай работата си! — настави човекът и с широка усмивка разпери ръце към мен:

— Какво ще обича гражданинът?

Феята ме погледна многозначително и се отдалечи към изхода.

— Какво ще обича гражданинът? — повтори с поклон човекът.

— Исках да си уشيا костюм... Само че платът ми е някаква евтиния и... Явно, че не е съобразно да го нося тук.

— Комплекси! Как можахте да го кажете! Шивашко ателие „Пепеляшка“ е глобално на вашите услуги! Само един миг търпение...

Шефът извърна глава към кроячите:

— Крокодилски! Крокодилски, я елате да вземем мярка за костюм на другаря.

— Слушам! — извика споменатият и заприбира принадлежностите си.

— Простете, вашият човек действително ли се нарича Крокодилски? — попитах, колкото да бъда в тон с любезността на шефа.

— Да, моля. Защо?

— А... Нищо, просто попитах.

— Хм. Не е толкова просто, но аз ви разбирам. Името на този човек извиква у вас някакъв неприятен отсенък, нали? Нали?

— Не, не! Не исках да кажа такова нещо!

— Че защо да не го кажете, когато всъщност си е точно така? Аз ви разбирам напълно. Крокодилски! — извика отново шефът. — Автоматически се разкарайте отгук с ужасното си име! Изчезнете моменталически, изчезнете вдън земя, изчезнете където предпочитате, само не стойте тук! Тръпки го побиват човек от името ви! Ама че име, а... Пеперудков! Я елате за мярка на другаря.

Приближи друг човек, с ангелско лице и искрящо бял костюм.

— Всъщност, мярката ще взема аз — каза своевременно шефът.

— А вие записвайте, Пеперудков. Панталон. Дължина 1122 милиметра...

— О, чак пък в милиметри! — възкликнах. — Карате ме да се чувствавам ужасно неловко, та това е най-евтин плат! Нарочно го купувам евтин, защото много бързо късам дрехи... Няма да повярвате, че за една седмица три пъти късам крачола на панталона си. И все десния. Закача се някакъв гвоздей на бюфета вкъщи.

— Пеперудков! — сякаш само това чакаше да чуе шефът. — Не гледайте като препариран, а пишете: резервен десен крачол за другаря.

— Наистина премного ме задължавате — казах. — Не зная как...

— Не! Няма да позволя да споменавате това! Ние го дължим.

— Става въпрос... Тези подробности не биха ли оскъпили костюма?

— О... Простете ме, но тук аз си позволявам да ви осведомя, че в ателие „Пепеляшка“ работят не мафиоти, а хора на добрия тон. Цената за мъжки костюм е фиксирана, 12 лева на четири вноски, специфичните за клиента особености се извършват безплатно.

— Е, аз вече действително нямам думи...

— Не е и нужно, приятелю, не е и нужно. Един момент, вие какви гайки ще предпочитате за панталона си?

— Ами, какви гайки... Обикновени гайки!

— О, това не. Това решително не! Пеперудков! Донесете журнала за гайки, 1975 година... Хубава работа — обикновени гайки! Млад човек, с такова изящно телосложение, такъв силует — същински Аполон, същински кентавър — и обикновени гайки! Вземете журнала, моля. Ето: гайка „Неаполитанска“, гайка „Балзак“, гайка „Навуходоносор“, гайка „Ринго Стар“! Наша битова гайка „Орлов клюн“...

— Е, добре, нека бъде „Навуходоносор“. Но искам да попитам друго. Кога, моля, би могъл да бъде готов костюмът ми?

— Вероятно сте на работа днес сутринта, така ли?

— На работа съм, просто отскочих за мъничко...

— Превъзходно. Оставете адреса на местоработата си, след час и половина Пеперудков пристига при вас за първа проба, втората ще направя аз след още толкова и... Обедната си почивка ще прекарате в нов костюм! Съгласно?

Отговорих.

— Персоналът! Клиент номер 48 напуска! Мирно!

СЛУЧКА В НЕДЕЛЯ

Има хора, които не вярват на нищо от тъй многото разкази за мъртъвците. Аз не искам да споря с никого от тях. Ще си позволя само да разкажа това, което още продължава да се случва със самия мен.

С моя приятел имахме много спомени.

Една неделя останах свободен и отидох да го посетя. Седнах на крайчеца на каменния гроб и се замислих за нашите стари неща.

След малко, отмествайки поглед към мраморната плоча, съзрях някаква бележка. Вдигнах я и прочетох: „Отивам за малко до гробно поле 52. Скоро ще се върна“

„Е, разбира се, казах си, защо да не отидеш. Няма да стоиш мен да чакаш, след като половин година вече не съм се наканил да дойда... Аз, говедото, трябва да чакам.“

Останах на гроба доста дълго — струва ми се, мина обед, но моят приятел нещо се бавеше. Той и преди си беше заплеснат. Въздъгнах и станах. Тогава се сетих, взех бележката и написах отдолу: „Драги Рашо, идвах да те посетя, но ти, изглежда, вече имаш по-добри приятели, щом се бавиш по половин ден при тях. Моля те, идущата неделя си стой на мястото поне сутринта — ще дойда пак. Твой Христо.“

Бях по средата на пътя до къщи, когато една мисъл като мълния ме закова на мястото ми. „Брех! — казах си. — Тук има нещо не в ред... Нали Рашо почина тъкмо поради това, че при катастрофата изпотроши и двата си крака! А щом е така — как тогава ще може да се вдигне и да отиде чак до поле 52, което е на другия край на гробището: с чии крака ще отиде!!!“

Полазиха ме тръпки. В къщи не можах да хапна нищо, цял следобед бях измъчван от хиляди предположения, а навечер почувствувах и световъртеж.

Разказах това нещо на мнозина от приятелите си, но никой не можа да каже поне дума за случилото се. Някои ме поглеждаха строго, други — които познаваха и Рашо — тъжно, но всички като че бързаха да се отдалечат.

Една сутрин бях още в леглото, когато влязоха две задъхани непознати момчета в бели мантии и съобщиха, че моят приятел ми изпраща спешно някаква бележка. Скочих прав върху дюшека и зачетох: „Христо, прощавай за неведението, в което те държах тези дни. Ще научиш всичко. Тръгвай веднага с хората, които, пращам. Осигурил съм кола, която съм белязал нарочно с един червен кръст. Не взимай нищо със себе си. Рашо.“

Благодарих, обух един панталон и тръгнах.

— Между нас казано, този Рашо е най-големият заплес в света — споделих с момчетата по пътя. — Той винаги подминаваше къщата си, от която и посока да се прибира. Нали затова се сблъска и с тролейбуса, впрочем! Е, кога, питам, ще седне Рашо да организира хора, та и специална кола, заради мен? Откровено казано тази работа ми изглежда толкова ясна, колкото и онази на гробищата...

Момчетата излязоха много мили хора. Те не ме погледнаха нито строго, нито тъжно, а веднага се съгласиха, че не би било чудно, ако Рашо и сега се е заплеснал нанякъде. Целият шум с бележката може би само ще изгуби времето ни да го чакаме. Но, според тях, добрият приятел трябвало да умее и да чака.

Съгласих се, Рашо наистина е най-добрият ми приятел.

ОПИТ ЗА НАУЧНО-ФАНТАСТИЧНО ЧЕТИВО

Това не е ден, а кошмар. Кети ме остави сама, за да дерайлирам от скука. Или трябва да се случи нещо, или ей сега ще отида до прозореца и ще замерям онези долу с каквото ми попадне.

— Пешо!

„Пешо слуша“ — се появи на екрана.

— Това ти е и работата. Кажы кой дата сме.

„Десети юни, сряда.“

Всъщност Пешо е мило роботче.

— А годината, Пешенце?

Това, изглежда, го изненада: цяла минута по екрана святкат хиляди уравнения, с бог знае колко хиляди неизвестни. Все пак Пешо е безпогрешен: „2073... И се намирате в Пловдив.“

— Никой не те е питал кой къде се намира! Ама, тенекиен резоньор, а! Какво има в момента по телевизията?

„Сто години женски хор при ТПК «Райбер». В момента: «Мини-жуп обичам, мале» — стара народна песен.“

— След това?

„Световен джазов фестивал в Дъбене с избиране на мис Вселена.“

— Вълнуващо глупаво е. А по радиото, Пешо?

„Новини.“

— Хайде, превключи се на радио.

„Сатурн. Днес колективът от местния филиал на промкомбинат «Бук» — Пловдив изпълни тримесечния си план. До края на юни работниците и служителите ще произведат в повече 800 000 чифта космически налъми, намиращи добър прием в редица наши и чужди съзвездия. Тази си победа колективът посвещава на предстоящия II конгрес на Профсъюза на извънземните работници...“

„Куртово Конаре. Преди девет минути и тридесет секунди тук започна премиерата на операта «Компютърът е влюбен», по местни мотиви. В петата минута тя бе прекъсната от спонтанните аплодисменти на хилядите тукашни интелигенти и на четиримата

кооператори, дошли като почетни гости. Повикан на бис, експериментираният за първи път у нас тенор-робот повтори знаменитата строфа «Йо пянджеро, кара рагаца». Поради особености в устройството си, тенорът бе принуден да изпее преди това всичко наново, отзад-напред. Предвид предстоящото гостуване на Куртовската опера в София, умоляват се столичани да не предизвикват на бис работа...“

„Пловдив. В новооткритата механа «Хаджи Генчо и дядо Либен» бе монтиран нов модерен автомат-отрядник, дело на авторски колектив с ръководител инженер Митю Митев. Същият притежава телеустройство, което автоматически регистрира степента на напиване у всеки клиент. При завишаване на тази степен, автоматът включва конкретна част от ескалаторната конструкция, върху която е монтиран всеки стол. По този начин клиентът бива задвижван заедно със стола си до гардероба. Там съответната биоръка му навлича балтона, докато; специален високоговорител му пожелава «лека нощ» и предава поздрави на близките му. Автоматът работи с капацитет 24 клиенти в минута...“

„Сатирична витрина. Все по-често се получават сигнали по повод конвейера в столичната баня «Лале», предназначен за изтриване на гражданите. Става въпрос за случаи, когато посетителят излиза от другия край на съоръжението не изтъркан, а направо рендосан, независимо че се дават гръмки гаранции за всякакъв размер граждани. Докога, питаме, ще продължава всичко това, и няма ли никъде институция, която ще сложи най-сетне край на тази смехотворна за 2073 година неуредица...“

— Стига! Знаех си че ще слушам пак за трудови победи и технически достижения... Колко е часът, Пешо?

„16.328677777777...“

— Четири и половина... В колко ми беше срещата?

„?????“

— Срещата!

— Идиот. Срещата с Жорж, разбира се!

„18.000000...“

— Благодаря ти, Пешенка. И марш в шкафа!

Не, наистина е кошмарно... На всичкото отгоре направиха работното време 3 часа и 45 минути, та да се чуди човек какво да

прави въщи. Дано има нещо интересно в „Тракийски космонавт“ поне. На 220-а страница печатат куриози: „Знаете ли, че?...“ То като че ли само вие знаете... „В периода от 18 до 22 часа главната улица в Пловдив е най-оживеното място в Галактиката. На 50 квадратни метра се получават средно по 23 настъпвания и съответно: 9 извинения и 14 изръмжавания да внимавате, защото...“

До тази глупава среща има цял час. Всъщност този Жорж не е по-остроумен от една табуретка. Но намери връзки да стане кореспондент на „Марсианска трибуна“ и може да ползва служебна ракета, когато поиска. Засега това балансира остроумието...

Не остава друго, освен да погледам от прозореца. Дано не хвърля нищо по някого. Сигурно ще хвърля. Преди всичко, защото това отсреща вече ме вбесява — цяла година виси! Стрелка-табела някаква, на онзи, частника: „Таквор Бохосян — поправка на всички видове пътнически балистични и други ракети от различни степени“.

— Ехо! — подвикна под прозореца Кети, приятелката ми. — Знаеш ли, снощи автоматът в „Хаджи Либен и...“ — другия там, де — взел, че откъснал навън половината персонал! И го спрели...

ОБРАТНА ВЕРИГА

— Ало! Простете, Етажерков на този номер ли се обажда?

— Етажерков е, моля.

— Иване! Сега ще се изненадаш адски! Обажда се... Елисавета!

— Хм. Представете си, не се изненадвам адски, просто нямам честта; не съм се сблъсквал с никаква Елисавета на този свят.

— Но ние не сме се сблъскали! Иване... Ние пеехме заедно в хора! Допреди година само, хор „Свежа китка“!

— Имаше някаква китка... Във всеки случай, не толкова свежа.

— Както да е, но ти би трябвало да си спомниш за мен!

— Питам се как. Този хор съдържаше четиридесет юристки, опаковани все по един и същ начин!

— Невероятно е... Та ние сме живеели в един и същ квартал! Дори прозорците ни бяха един срещу друг!

— Не. Срещу прозореца ми имаше площад.

— Именно! От другата страна на площада беше нашият прозорец!

— Дявол знае, колко прозореца е имало отвъд площада)

— Това е вече кошмарно... Та ние сме дори съученици!

— Ясно. Имате грешка в набирането на номера. Аз не съм ученик.

— О! Но кой е казал, че си ученик!? Всичко това беше преди двадесет години, разбира се!

— Извинете, добре ли сте със здравето? Отначало докрай аз съм учил в мъжки пансион! Искате да ми внушите, че някой от съучениците ми е носил името „Елисавета“ ли? Не! Не би и могъл! Н'ес па?

— О, биен сюр... Но ти би могъл да погледнеш това „съученици“ в по-широк смисъл! Би могъл да си спомниш съседния женски пансион, със същото обучение!

— Странно е. Нашият пансион обучаваше огнеборци. Вашият със същото обучение ли беше, ало?

— Горедолу...

— Горещо-долу всичко стана ясно като вода при 200 градуса!

— Защо говориш така, Иване? Пансионът за детски възпитателки, редом до вашия! Колкото до аналогия в обучението — и на нас ни омръзваше да слушаме каква коварна играчка е кибритът в ръцете на детето... Жестоко е да не си спомняш тези неща!

— Може да е жестоко, можете да ме наречете Цербер или Минотавър, но аз не си спомням времена, когато гасенето на пожари и заучаването на песнички са били професии-близнаци!

— Да... Не си жесток, прекалех. Та ти беше най-безобидното момченце в забавачницата! Нали те наричахме Ванчо Биберона... Баба ти все за ръка те водеше сутрин...

— Един момент, като че имаше нещо такова...

— Преди туй пък се срещяхме в градината до езерото — ти в синя, а аз в розова количка. Още ме напушва смях, като си спомня как започваше да плачеш, когато ти се изплеза от моята количка...

— Стоп! Извинете, в Първа градска болница ли сте родена?

— В Първа, естествено!

— В стая номер 17?

— В стая номер 17!

— На 14 февруари 1934-а, в осем сутринта!

— Но разбира се! В осем и четвърт сутринта...

— Елисавета!!!

ЛАБИРИНТИ

I

По някои мнения понеделникът е най-труднопоносимият ден. Известни крайни схващания го определят като ден, противопоказан за човека въобще.

Специалистите по въпроса, разбира се, не бързат да споделят подобни чисто любителски платформи. „Понеделникът, учат те, остава едно относително неизяснено денонощие. Денонощие, по което тепърва има да се работи...“

Впрочем, да — налице са наистина ред доказани белези, които решително отделят понеделника от неделята, както и (в друг аспект) от вторника или петъка. И ако все пак можем да абсолютизираме в някаква посока, засега е напълно изяснено едно: понеделникът е емоционално най-наситеното денонощие. „Вероятността да се срещнете по тротоара с носорог, за този ден отскача на 8:1 спрямо кой да е четвъртък“ — отбелязват специалистите.

Авторитетите по въпросите на понеделника са категорични в становището си, че в този ден стават най-много грешки. „88 процента от случаите, сочат те, когато дадена трудова единица пристига на работа с кърпа за лице около врата вместо, шал, респективно — с два разноцветни чорапа, се осъществяват в понеделник.“

Пет минути преди осем архитект Каров беше зад бюрото си. Така или иначе, по тротоарите той не бе се натъкнал на никакъв носорог.

А интересно — беше именно понеделник.

Слънчевият поглед на колежката Бибова още от вратата попадна върху пухкавите му снежнобели (съвсем еднакво снежнобели) чорапи. На фона на зеления килим това бе нещо много хубаво.

— Добро утро, другарю директор!

— Вие ли сте, Бибова... Добро утро!

— Аз съм, другарю директор! Добро утро!

— Имам чувството, че вече чух подобно нещо. Какво има?

— Прощавайте, не ви разбрах. Какво нещо сте чули другарю директор? Аз току-що влизам и не съм казвала нищо... Освен, „добро

утро“, разбира се.

— Именно! Три пъти вече чух това „добро утро“ и сега нетърпеливо чакам да чуя нещо друго!

— Не сте справедлив като повишавате тон, другарю директор. Аз наистина казах „добро утро“, но... нещо, лошо ли има в това?

— Не! Дори е много мило и ви благодаря! Но когато го превърнете в боксуване, тогава вече става лошо! Кошмарно става... Е, кажете какво има.

— Ах, да! Един момент... Хм, ама че дявол... Сега да ме убие човек, не мога да се сетя за какво толкова бързах насам! Вие ме отвлякохте с вашето „добро утро“ и...

— Моля, то беше ваше, не мое!

— Добре, не искам да споря... Макар че вие също казахте „добро утро“, не си ли спомняте, другарю директор?

— Бибова!

— Кажете, другарю директор!

— Предлагам ви да се уедините в стаята си, докато се досетите за какво сте бързали насам! Това е засега.

— За какво съм бързала... Ами че разбира се! Заради това писмо тук бързах! Като споменахте за бързане, и се досетих: току-що го донесоха с бърза поща. Мисля, че е служебно.

— Вие сте много добре тази сутрин, няма що. Служебно било... Да не би да сте очаквали, че е мемоарно!

— Не, другарю директор! Но в такъв момент човек...

Каров дръпна плика от протегнатата ръка и го отвори.

Писмото бе произведено на пишуща машина, страдаща от тикове. Отделни букви бяха облагодетелствувани с извънреден мастилен пълнеж, което правеше листа още по-живописен. Архитект Каров вече бе спрял на язвителната мисъл за елементарната естетика у големия процент хора, когато улови печатния щемпел в горния край на хартийката: *МИСИ „професор Жижовски“*.

В този момент позвъни телефонът, гласът отсреща бе много приятен, с онази мека приглушеност, която е най-верен показател за природна интелигентност...

— Да, директорът на проектантската е — каза Каров.

— Радвам се — отвърна гласът. — Безпокоим ви от медицинския институт за специални изследвания „Професор Жижовски“...

— Аз ще си тръгнавам, защото работата не чака, другарю директор — плахо влезе в терцет Бибова.

Каров я фиксира по недвусмислен начин.

— Заповядайте, другарю Жижовски!

— Ще ви разочаровам — каза след някаква пауза гласът. — Жижовски живя миналия век, при това в неговата си страна. Сега просто го ползваме като фирма, символично казано, като факел на института ни. Тъй че, съжалявам, в случая се обажда не Жижовски, а настоящият директор, професор Глобовски.

— Свободна съм, нали, другарю директор?

— Ще ви дам аз един директор на вас! — процеди Каров, вече в чисто канибалско изпълнение.

— Моля, да?...

— Вижте какво — отговори приятно приглушеният глас. — Професията ми е такава, че съм свикнал с всякакви индивидуалности; тъкмо тук ги изследваме и доколкото можем им помагаме. Искам да кажа, че вместо да блестите с изрази, които...

— Ало! Неприятно е, но се получи да разговарям по неволя и с друго лице, което вече отпратих, слава богу... Слушам ви.

— Хм. Във всеки случай, поддържането на двустранна слухово-говорна връзка в един и същ момент се удава на съвсем редки феномени — сподели с остатък от обида гласът. — Както да е, да пристъпим към главното. Писмото вече сте прочели и имате представа за какво става въпрос.

— Разбира се, това е една непълна представа.

— Сигурно. Ще започнете да я попълвате от утре, когато при вас пристигне Джемов. Всъщност тъкмо това ме засяга. Мой дълг е да заявя, лично на вас, че аз съм въвн от тази игра на лабиринти: ето и мотива, по който сега ви безпокоя. Точка.

— Навярно е запетайка? Върху бюрото си имам писмо с личния ви подпис, с което умолявате нашата организация да изготви проекти за три лабиринта. Предвид нуждите на института ви.

— Безусловно да. Утре ще направим и договора, за да бъде всичко в ред. Това е едната страна, тъй да се каже чиновническата. Е, добре, Глобовски-чиновникът ще извърши това, което се иска от него. Глобовски-човекът, обаче, Глобовски-мислещото същество тук не

участва! Върху неговия разсъдък не може да има власт никакъв висшестоящ орган...

„Кой знае дали пък нямам работа с Глобовски-пациента...“ — помисли Каров.

— ... Тъй че позволявам си в моралния, не в юридическия смисъл, да ви призова свидетел на думите си: нямам нищо общо...

В слушалката се чу сигнал, последван от един безцеремонен пощенски глас, който изгърмя: „Каров: от проектантска — с Париж!“

— Вашите грешки станаха система — откликна студено Каров. — Нямам общо нито с Жан Габен, нито с Елисейския дворец...

— Затова пък имате общо с мен! — обади се като рикошет друг един глас, в доста жизнерадостен тон. — Утре в 11 на работа ли сте? Впрочем, трябва да бъдете, точно затова правя този разговор. Значи, утре в 11. Започваме работа по лабиринтите. Ще запитате ли нещо?

— Вие сте кой — запита с изгубен от изумление глас Каров.

— Хо-хо! Кой съм бил! Джемов, приятелю, Джемов. Професор Джемов. Хайде, утре бъдете на мястото си и ме чакайте. Работата ще ръководя на място аз, лично. Впрочем, дочуване, защото си я бива тази френска скъпотия...

Каров изтри с края на връзката си потта, която нямаше никаква и съвсем неоправдано постави този край в джобчето на сакото си. След като постоя по този начин в състояние на медиум, той внезапно изрева в слушалката: „Ало!!!“

Отговори му сигналят от телефонната централа.

II

На пръв поглед вторникът следва да е нещо по-обичайно. Отчасти това са готови да споделят и специалистите. И само в някои по-стари писания, където става въпрос за някой си Том Сойер и някакъв си негър Джим, вторничният ден е компрометиран като злополучен.

Влезлият не позволяваше да бъде взет за повече от четиридесет и петгодишен. Косата бе съвсем черна, гладка и с път по средата. В това лице имаше нещо любопитно противоречиво. Искрящо тъмните, пеещи очи не поддържаха никаква кореспонденция с особената мекота на всяка линия. Някакъв капризен отсеньк на арогантност създаваха двете необикновено фини, сякаш изтеглени с туш черти на мустачките. Накрая всичко това заедно внушаваше един интелектуален, благороден и заедно с туй неукротим Арсен Люпен...

— Професор Джемов — направи лек поклон влезлият и докато Каров вдигне глава, той бе седнал на един от фотьойлите.

— Без друго съм ви накарал да се притеснявате, истински съжалявам. Хо-хо! Двадесет минути чаках, ако можете да си го представите, за един геврек. Ще си отчупите ли? Впрочем... Ама че нелепост! — опипа джобовете си професорът. — Няма го! Простете. Тоест, как ще го има, когато съм го изял... Да, изядох го, разбира се. Знаете ли, в Париж нямат гевреци!

Каров преглътна и прокара ръка по косата си.

— Да — кимна по такъв начин професорът, сякаш отсрещният бе казал нещо. — Темата за гевреците е едно, а нашата работа сега — съвсем друго. Нали?

— Това, което наричате „нашата работа“, простете, за мен все още е твърде мъглява сфера.

— Хо-хо! Има си хас да кажете, че всичко ви е ясно! Има ги и такива, всъщност има ги и такива... Лекуваме ги. И като ги излекуваме, след месец-два отново всичко им става ясно! Хо-хо!...

— Това има ли връзка с работата, моля? — прекъсна с докачено достойнство архитектът.

— Абсолютно! Абсолютно! — откликна в най-противоречива веселост професорът. — Завчера върху него говорих в Париж! Нещо повече: това, което ще извършим съвместно с вас, е негова реализация! Ето сега преминаваме строго на въпроса... Вече споменах, че съм медик, работещ в една деликатна точка на това поприще. Нали?

— Да — излъга Каров, като най-съобразно в момента.

— Така. Най-просто казано, тази точка се нарича *параноя*. Чували ли сте?

— Свързват тази дума с художника Дали, така поне четох някъде.

— Хо-хо! Е, конкретно Дали не е бил мой пациент. Но вие никак не се съмнявайте, че е завършен параноик! Разбира се, че е. Ето и нашето основание да се заемем със сегашната работа е именно туй, че на този свят не само Дали е параноик!

— Собствено, що за болест е това?

— Хо-хо! Тук сте прав! В интерес на работата може би трябва да ви въведа в азбуката, за обща представа... Става въпрос за форма на реактивна психоза, твърде специална впрочем. Патофизиологичната основа, това е образуването на тъй наречените „болни центрове“ на възбуда. Те са с патологична инертност, оградени със зона на процес на задържане, а самият процес пък възниква по пътя на отрицателната индукция. „Болният пункт“ играе ролята на патологична доминанта...

— Хм. Страхувам се, че няма да разбере нищо дори от азбуката.

— Така ли? Тоест, ясно, че няма да разберете... Добре тогава. Форма на психическо заболяване — да?

— Да.

— Това заболяване на пръв поглед дори не е заболяване: няма припадъци, няма халюцинации. Да?

— Да.

— Болният, ако го наречем така, притежава идея-фикс от най-разнороден характер. Това е твърде цветно изразена мания за гениалност, изобретателност, преследване и прочие — фактически без логическа основа. В други случаи идеята е построена върху съзнанието за всепокоряващ личен чар, за безбрежно щастие... Виждате, последното дори никак не е страшно! Интересно само как ще уловите такъв приятел да свърши нещо за обществото! Да?

— Интересно.

— Хо-хо! Има и още по-интересно. Способността за логично мислене при параноята остава съвсем неповлияна в коя да е друга точка: манията си има една единствена своя сфера. Разбира се, това по-скоро затруднява отколкото улеснява нещата. По този начин никой до днес не е успял да излекува параноик! Независимо какво се говори тук и там из разни учебничета, писани от лаици. Да?

— Хм.

— Дааа. Причините за възникването на параноята са неизвестни. Разбира се, и по този повод ще прочетете куп смехории! Истина е обаче, че параноята се развива в резултат на продължителни и неблагоприятни въздействия на средата: конфликти, неуспехи, неудовлетворени амбиции и от този род. Така, тези хора посвещават целия си живот да доказват правотата си, пишат изложения, търсят поддръжници. Любопитно е, че параноиците обикновено са дълголетници, в изумително голяма част от случаите.

— Интересно. Все пак, ако всички хора по света биха могли да смятат себе си за много щастливи, както засега е при някои параноици, то тогава...

— То тогава видът „човек“ ще изчезне от земята за един век!

— Защо?

— Защото вие казахте: „както е при някои параноици“! А как е точно при някои параноици, ще кажа аз! Хо-хо! Аз, приятелю, аз... И въпреки всичко, ако попитате в частност мен, аз не зная кой завършен човек не е параноик! Това между нас...

— Ерго, обществото е фактически човешки сбор от параноици.

— Е, аз не съм социолог, а медик, приятелю. Медик.

— Все пак, как един лабиринт би помогнал на един параноик?

— Хо-хо! Не отивате ли много далеч, приятелю! Че ако вие знаехте това, в тоз момент щяхте да бъдете вторият човек върху кълбото, който го знае! Хо-хо! На вас сега мога да кажа толкоз: в близко бъдеще, когато аз вкарам даден параноик в съответния лабиринт сто пъти поред с различни задачи, на сто и първия път смятам да го извадя от другия край непараноик!

— Любопитно.

— Трудно! Бих казал колумбовско начинание!

— Простете, един страничен въпрос, от чисто любопитство. Професор Глобовски, колегата ви, в същата област ли работи?

— Хо-хо! Вие какво, искате да ме подлагате на смехолечение ли? Извинете ме, и това е моя територия, по него говорих в Стокхолм. Но вие добре го казахте: „професор Глобовски“, хо-хо! Е, да, да прав сте... Всеки който чете по нещичко на студентите, е професор. Няма значение какво им чете, а още по-малко защо е отишъл да им чете, вместо да работи... Хо-хо! В медицината, впрочем, има и друга подобна константа; може би ви е известна. Според нея пък всеки, който успее да се задържи върху тройките си десет семестъра — знаете ли какво става? Доктор! Хо-хо! Доктор и още как! Хайде... Хайде да оставим това и да отидем при хората ви, за да започнем най-после работа. Хо-хо!

Каров в един миг стана необикновено сериозен.

— Вашата работа, колкото и интересна да е за вас, трябва да чака своя ред, както всички други.

Последното видимо най-малко повлия на Джемов.

— Хо-хо! Хо-хо! Колко време, моля, тя ще чака този ред?

— Проектите за трите лабиринта не могат да бъдат готови по-рано от шест месеца. Всичките ни задачи са планирани предварително и са срочни; това са подлези, административни сгради тук и там, жилищни блокове... Сам разбирате колко хора чакат, за да влязат в ново жилище.

— Привършихте ли?

— Струва ми се, да.

— Драги приятелю. Днес в два часа ние с вас започваме работа по изготвяне на чертежите за трите лабиринта. За проектите ще имам грижата аз. Те са готови, вече от половин година, и са тук.

Джемов посочи главата си.

— Аз не мога да отделям хора даже за техническа работа! — издигна глас Каров.

— Така мислите сега, приятелю. Защото не сте обядвали. След обяд, обещавам ви, ще можете. Хайде, приятен обяд, в два часа ще се намерим тук!

Архитектът отвори уста, за да каже нещо, но професорът просто махна с ръка. Той бе вече до вратата, откъдето погали директора с особен вид снизходителна усмивка.

Върху седалището на фотьойла бе останал някакъв геврек.

Словото „лабиринт“ изхожда от старогръцкото (критското) „лабрис“, което иска да каже „двойна секира“. Шифърът на това нещо, поне ние, не знаем.

Интересът към лабиринтите днес е действително нищожен. Можете да разпитвате когото си щете и колкото си щете и в края на краищата няма да научите повече от приказката за двореца-лабиринт на цар Минос. Или, ако щастие то ви се усмихне, към това ще се прибавят най-много пет-шест съмнителни средновековни историйки за лабиринта на някой демоничен абат или рицар-маниак.

Това в всичко...

Впрочем, приказката за двореца на цар Минос дори никак не е приказка. Преди 3500 години атинянинът Дедал, потомък на Ерехтея, е осъден за предумишлено убийство на племенника си. В последна сметка обаче той успява да избяга на остров Крит — разбира се, не къде да е, а в центъра на столицата Кносос и освен това не при кого да е, а при царя. Цар Минос знаел с кого си има работа и на часа възложил на Дедал строежа на двореца-лабиринт.

Впоследствие самият дворец е престорояван, разширяван и битово преустройван много още пъти, при много още царе, и така — много още столетия. Тъкмо тук е бил затворен и Минотавър, когото всеки познава каква стока е бил.

Също оттук, в небето полита първият човек. И това никак не е Икар, както искат да ни внушат кръстословиците, а баща му — същият този Дедал.

III

Градската проектантска организация имаше в колектива си две твърде странни индивидуалности. По-странно от всичките си други индивидуалности. Индивидуалности едва ли не извън времето и пространството. (Работното време и пространството).

Всъщност напълно е ясно, че архитект Пионков и архитект Олимпиев не биха могли да притежават никаква друга индивидуалност освен своята собствена, определена им поотделно от някакъв код, който засега успява да подреди само природата...

Визуално архитект Пионков внушаваше човек току-що събудил се от сън с ужаси. Съвсем в реда на нещата бе той да бъде запознаван по шест пъти седмично с един и същ от колегите си — стига някой да се досетеше за тази шега.

Споровете дали Пионков е един гениален архитект или е един луд архитект, бяха вечната тема в проектантската организация. Всеки новопостъпил незабавно вземаше отношение по въпроса и незабавно се присъединяваше към едното или към другото. Каров мъдро бе преустановил да възлага каквато да било самостоятелна работа на Пионков. Архитектурните идеи на колегата му бяха идеи-фойерверки, а при относителното спокойствие и подчертана рационалност на това изкуство у нас, те всякога се оказваха извън релсите. Самият Пионков сякаш още по-мъдро не се сърдеше за каквото да било в подобни положения. Той се примиряваше с всичко и просто работеше...

Въпреки тридесетте си години Пионков бе баща на четири деца.

Седемдесет и петгодишният архитект Олимпиев бе нещо съвсем противоположно. Заедно със стола и масата си, по която обикновено нямаше нищо, той заемаше два квадратни метра в стаята на младежката група.

Олимпиев бе най-интригуващ представител на едно старо поколение архитекти — уви, вече изчезващо. Той носеше червени обувки (по-добре „обуца“) с кръгли бомбета, респектирац кариран костюм — направа 1930 — с жилетка и златна верижка, излизаща от

джобчето ѝ. В трето лице го наричаха „бай Пею Папийонката“, но и да знаеше това, той не би се разсърдил никому.

Част от очилата на Олимпиев бе подменена с канап, което позволяваше да се завържат за ушите в сложен възел. Ако главата на стареца клюмаше, нямаше никаква опасност за стъклата. Мъдростта, все пак, иде с годините...

В общия работен пейзаж Олимпиев стоеше като фигура с две кинетични възможности. Всеки четири минути той кихаше по един и същ начин, винаги еднократно. Всеки четвърт час Олимпиев изваждаше с дясната си ръка часовника и се взираше в него около минута.

Носът на стареца аксинометрически не бе в тон с нищо от комплекса „глава“ и стоеше като временно взет назаем. Когато кихнеше, тази съставка отскачаше видимо нагоре, при това с тревожна самостоятелност. В края на краищата, колкото и сложен, възелът „ухо-канапче“ се разхлабваше и очилата заставаха на върха на носа като перка. Ето защо старецът казваше някога на момичето-архитект до себе си: „Абе, момче, виж откъде духа толкоз.“ В резултат на което момичето-архитект винаги счупваше върха на молива си от смях.

Олимпиев без друго бе жива картотека на всички сексуални вицове по континента от Епикур насам и оставаше загадка откъде и как черпеше все нови и нови. Два пъти дневно старецът съобщаваше на тоз или онзи, че е завършил архитектура в Женева, благодарение най-вече на дъщерята на японския посланик там, с която навремето той имал чуден роман.

На архитект Олимпиев бе нужно да работи още две години, за да получи пенсията си. Едни и други житейски обстоятелства бяха дали на нещата такъв ред. Според повечето колеги ставаше въпрос за чисто бонвиванство на младини. А и доста по-късно...

Грубо казано, Каров отдавна бе вдигнал ръце както от Пионков, така и от Олимпиев. Първият можеше да бъде полезен толкова, колкото и вторият. Естествено, директорът най-лесно би могъл да постави подписа си под заповедта за съкращение и на единия и на другия ако в живота нямаше и някакви чисто човешки норми. От друга страна, Каров имаше достатъчно млади и амбициозни кадри — на които, разбира се, и разчиташе. По този начин, беше хубаво, че в този живот се бе намерило някак си място за Пионков и за Олимпиев. Независимо

от всичко това те бяха нужни. Добри само затуй, че неволно съставяха някакво цветно петно в стереотипа на ежедневието.

Понякога това е много важно.

Точно в два Джемов влезе в кабинета на Каров и като не го видя там, известно време постоя прав до бюрото му. В един момент той рязко се устреми навън и откри директора в един от коридорите.

Каров започна така, сякаш бе репетирил репликата си:

— Вижте какво. В случай че държите и в бъдеще да ме наричате „приятелю“, нека се разберем като човеци. Работата по вашите лабиринти ще започнем по средата на идущото тримесечие, при никаква възможност за компромиси. Съжалявам, това е, което мога да ви кажа.

— Търсят ви по телефона, приятелю — усмихнат каза Джемов.
— Оставил съм слушалката върху бюрото ви.

Каров се упъти към кабинета си, последван от професора.

Разговорът със слушалката продължи около две минути. Впрочем, в това време директорът не каза друго, освен няколко пъти „да“ и още толкова пъти „разбрано“.

— Е, приятелю, — разпери ръце професорът. — Струва ми се, не остава друго, освен да запретнем ръкави и да започнем! И забравете този глупав епизод с телефона. Хо-хо! Понякога науката иска и поголеми жертви от временното нарушаване на добрия тон!

Каров явно не чу. Той остана около минута замислен и после се обърна към Джемов:

— Архитект Пионков и архитект Олимпиев са хората, които ще бъдат на ваше разположение. Аз също ще наблюдавам работата.

— Както разпоредите, приятелю! Само ми се струва, че този екип от трима архитекти е преголям лукс за вас, в това напрегнато време! Бяха потребни просто чертожници; може би един само човек с вашата квалификация!

— Ако вършим работа, ще я вършим както трябва — каза Каров.

Вратата на зала № 2 се отвори и хората в бели мантии обърнаха глави, за да видят директора Каров, придружен от един черноок, много представителен човек, с изящна прическа и приветлива усмивка. Необяснимо защо той държеше краищата на шлифера си в ръка: залата

не бе наводнена. Отделно от това човекът направи знак за тишина, именно когато тишината наоколо бе фараоновска.

— Архитект Пионков на работа ли е в момента! — доверително се наведе към момичето от първа дъска Каров.

— Архитект Пионков е на работа, да! — задекламира вживяно момичето, чието носле удивително много приличаше на... носле.

— Не крещете така де... Бай Пею също е тук, така ли?

— Тук е, сега кихна!

— Добре. Всъщност, аз не виждам Пионков.

— Тук е, тук е, другарю Каров! — шептеше още по-вживяно момичето с нослето. — Само че като спря дъждът, се пренесе на терасата...

— Добре е направил — отвърна по инерция Каров и пресече залата по посока на терасата.

— Предвиждате ли асансьори за сградата? — колкото внезапно, толкова и нехайно вкара показалеца си в една от дъските изящният черноок човек.

— Не... Това е полуавтоматизиран обор, който... въобще е предвиден като едноетажен! — трепна момчето-архитект, с израз на уплаха.

— Хо-хо! Какво ли няма да предвидят още!... Е, нищо, нищо, вие си работете, както ви е указано — изговори някак отнесено човекът и сам се отнесе към терасата, със странна полуусмивка.

— Колегата Пионков — обърна се Каров към спътника си.

— Радвам се! — подаде ръка същият. — Наричайте ме Джемов.

— Какво ми подавате? — сепна се Пионков.

— Ръката си! Хо-хо! Не виждате ли? Наричайте ме Джемов...

— Добре. Колега, нали?

— Хо-хо! Както обичате, както обичате, впрочем! Няколко дни ще бъдем и колеги. А след това с вашата хипомнезия ще се заема аз... Иначе, добре ли сте със здравето? — втренчи изведнъж поглед върху лицето на Пионков професорът. — Позволявам си да ви запитам, защото не ви намирам цветущ. Хо-хо! В главата пък сте като кактус, отдавна ли стоите под дъжда?

— Какво е това хипо...

— Хипомнезия, хипомнезия, приятелю. Ето че го доказахте: отслабване на паметта. Отнася се най-вече до неща, станали наскоро

или току-що: разбрах ви от един поглед. И сега аз бих се обзаложил сто към едно, че вие по никакъв начин не можете да ми съобщите какво обядвахте преди един час! Хайде де!

Пионков остана застинал в неясен размисъл.

— Олимпиев! — извика в това време Каров.

— Кой вика? — обади се един палеолитен глас от ъгъла.

— Елате, ако обичате, насам.

— Кажи, Ванчо? — намести очилата си старият архитект, приближавайки. — Кажи да видим какво има... Ти ще изстинеш така само с това пуловерче бе, моето момче! Аз и друг път съм ти казвал, със здравето шега не бива!

— Хайде, хайде... Запознайте се с този другар тук. Ще работите известно време заедно, той ще ви инструктира точно какво.

— А! Приятно ми е! — протегна ръка Олимпиев, но тя бе уловена бог знае защо от Пионков, който изговори нещо като „благодаря“.

Джемов шумно коригира грешката, след което се обърна към Каров:

— Ще се преместим в кабинета ви, по-спокойно е. Видях, че там имате и чертожен статив. И ви благодаря за хората, приятелю! Позволявам си да ги познавам от пръв поглед... Хо-хо! Този, старият, въздействува някак си като дрозд! Виждали ли сте дрозд?

— Не — отговори хладно директорът.

— Хо-хо! Не сте изгубили много!

Джемов и двама архитекти започнаха работа незабавно.

В продължение на три денонощия Пионков почти не излезе от кабинета на директора; идеята за лабиринтите го погълна така, както може би не бе погълнала автора ѝ. Олимпиев също забрави принципите си за работното време, които досега съблюдаваше драконовски. Той забрави и летаргията си. По най-необясним начин Пионков и Олимпиев се оказаха някакви хора с латентен експлозив — хора, изживели сякаш целия си досегашен живот именно за да дочакат причудливата задача за трите лабиринта...

Старият архитект изготви цялата проектосметна документация, дори се оказа полезен на иначе неумолимия Джемов в един момент. Олимпиев откри нейде из рафтовете на собствената си памет едно

хрумване на съвършено забравения днес френски математик Огюстен дьо Росиняк-Трюфо^[1], което се оказва фактически ключ при решението на лабиринт № 2.

В Петък вечерта проектите за трите лабиринта бяха напълно изготвени и размножени на хелиографни копия. Професорът тикна в ръцете на тружениците си елегантна бутилка с етикет „Паскал Гомбо“, а сам повика такси и полетя с копията към домашния адрес на директора на Градската строителна организация...

[1] Всякакво търсене на подобно име из енциклопедии, математически справочници и прочие би било само наивно губене на време. ↑

IV

И трите проекта бяха подчинени на най-пряка практическа целесъобразност. Простотата в решенията дори поразяваше.

Джемов различаваше три фази при параноята, според една частна своя класификация. Така всеки от лабиринтите бе предназначен за съответна фаза от заболяването.

Лабиринтът от лека сложност с авторско название „Лък“ бе всъщност толкова лабиринт, колкото и сложен. Това бяха два коридора, първият от които съвсем прав, а вторият — дъгообразен. В двата си края коридорите се срещаха, за да оформят „лъка“. Поставен до входа, бъдещият пациент следваше да избере по-краткия път до изхода. Ако той преценеше, че нещо му се „крои“ и хукнеше по дъгата вместо направо, това вече би дало достатъчна яснота върху случая му...

Лабиринтът „Зайче“ бе адаптация на най-непосредствена тема, заета от забавната страничка на детското списание „Сомнабулче“. Оригиналът съвпаднаше с изискването на Джемов за кръгово решение и съдържаше няколко изхода, на единия от които имаше нарисуван морков. На входа бе зайчето, което недоумяваше коя пътека да хване, за да се озове по-бърже при деликатеса. Всичко това, разбира се, бе послужило просто като основа на професора, а впоследствие то бе съчетано и фактически осмислено посредством хрумването на френския математик.

Лабиринтът „Лента“ покриваше изискванията за завишена сложност по възможния най-остроумен и същевременно най-прост път. Върху картон 100/70 сантиметра (което беше мащабът 1:100) Джемов обърка и разположи двадесетина метра оцветен фитил, в непрекъснато пресичащи се криви. Попаденията на памучената лента оформяха пътеките. Встрани от тях съвсем лесно можеха да се очертаят стените, зад които оставаха вече затворени мъртви пространства.

С две думи, Строителната организация бе задължена да предаде за дванадесет пълни дни в напълно завършен вид следното:

1. Лабиринт от лека сложност „Лък“. Външен контур: правоъгълник — 70/50 метра.

2. Лабиринт от средна сложност „Зайче“. Външен контур: кръг — диаметър 65 метра.

3. Лабиринт със завишена сложност „Лента“. Външен контур: правоъгълник — 100/70 метра.

ОБЩИ ДАННИ

а) Височина от мозайката до тавана — 210 сантиметра.

б) Осветление: скрито, меко, без отсенки.

в) Оцветяване на интериора: цъолинблау, повсеместно.

г) Мозайка: ситна, еднотонна, червено.

В събота, седем часа сутринта, три бригади на Градската строителна организация започнаха зидарските работи върху петдесет процента от площта на естествения парк на МИСИ „Професор Жижовски“.

Оттук нататък нещата без друго трябва да бъдат поставени в друг някакъв ред: самите те тръгнаха в съвсем друго темпо...

Четвърт час преди полунощ на шестия срещу седмия ден от една централна точка в плоския бетонен покрив на лабиринт „Лента“ се показва главата на човек в каскет.

Тази глава тутакси започна да крещи за помощ.

След минута тя бе наобиколена и заснета многостранно от рояк местни и столични журналисти.

После главата бе интервюирана.

Ако из потока едновременни въпроси и хаосно върнати отговори бъде извлечен някакъв екстракт, би се получила горе-долу такава картина:

— Име и презиме?

— Терзи Йорданов. Йорданов с Ю, не с Ъ.

— Професия?

— Сградостроител.

— В частност?

— Каква частност, все из държавни обекти сме.

— Какво правите тук?

— Пробивам си дупка.

— Защо?

- Защото докато се обърна, и ме зазидаха онези.
- Кои онези?
- От бригадата. Ама и те няма да видят бял свят.
- В стената ли ви зазидаха?
- Аз съм в някакво затворено и неодолюваемо пространство.
- Какво отношение имате към лабиринтите въобще?
- Другарско, как какво... И не само към лабиринтите, но и към всички други като тях, борещи се против колониалния гнет.
- Къде са останалите хора?
- Тук някъде, доскоро ги чувах. Само че всичко е объркано — едни зидат тук, други там, и накрая човек не може да излезе. Зазиждат го в затворено пространство.
- Какво може да се направи, за да се спасят останалите?
- Нищо. Трябва да се взриви плочата.
- Ако се взриви плочата, тя нали ще падне върху тях!
- Момент, да помисля малко... Да, бе, така излиза!

На седмия ден сутринта местното радио предаде съобщение за изчезването на професор Джемов, заедно с бригадата от четиридесет строители, из пространствата на лабиринт „Лента“.

Отзовалите се по случая два спасителни екипа — от противопожарната охрана и този от планинската спасителна служба — след дванадесетчасово лутане докладваха вечерта за пълния провал на акцията. Още по-лошо. Неколкократно се бе наложило огнеборците да търсят загубените планинци и обратно. Водещите въжета, които лекомислено бяха сметени за съвсем сигурни ориентири, в края на краищата сякаш се самооплетоха по такъв начин, че още повече усложниха положението.

На осмия ден сутринта в партера на МИСИ „Професор Жижовски“ бе инсталирана спешно пренесената от столицата кибернетична машина ТИК-11. По зададена програма тя можеше да пропуска из теорията на вероятностите с присъщите на такива творения умопобъркващи скорости. Неудобството бе там, че горе-долу всичко зависеше от подадената програма, а в края на краищата — от главата, която съставя тази програма. Поне така отбелязва

неофициално един от столичните журналисти. В случая обаче машината бе придружена от две глави: обстоятелство, което сериозно благоприятствуваше вероятността за една по-сполучливо подадена програма. Такава вероятност се удвояваше. Отговорността пък, обратно, мигом се разделяше на две...

ТИК-11 трябваше бързо да определи всички действителни пътища в лабиринта „Лента“, за да се получи ситуационна яснота върху „недействителните“ — тоест, тези затворени криви пространства, от които не можеше да се излезе наникъде. Вече нямаше никакво съмнение, че работещите по лабиринта четиридесет строители неволно са се зазидали едни-други в плетеницата.

За съставяне на програмата се оказаха потребни:

а) Поименен списък на четиридесетте изчезнали, с кратки биографични данни, плюс особеностите на характера поотделно.

б) Границите „минимум — максимум“ на времето, необходимо за иззиждане на 1/40 от лабиринта, в човекочаса.

в) Звукопроводимост на употребения в лабиринт „Лента“ строителен материал.

г) Средната местна температура за петдневката, във връзка с фактора „свиваемост на почвата“.

След като получиха необходимата информация, двамата оператори в бяло се затвориха в партера на „Професор Жижовски“ и започнаха работата си.

След час те отново изскочиха навън с един допълнителен въпрос към професор Глобовски:

— Отговорете накратко: параноята заразна ли е?

Професорът кресна, че не е и въобще как може...

Двамата оператори-кибернетици благодариха и тутакси пак се изолираха.

Късно вечерта обаче, когато бе логично да се очакваше някакви конкретни резултати, те изскочиха вън с друг, вече наистина неприятен въпрос: на кой малоумник е хрумнало да ги разиграва, когато преди всичко е нужен планът на лабиринта, а него го няма никакъв! Глобовски нае такси и отлетя към Проектантската, за да вземе адреса на Каров. Някакъв съвсем случаен минувач там го информира, че архитектите не работят нощна смяна, затова е заключено. Същият посъветва професора да се отнесе до телефонните услуги, откъдето ще

му съобщят номера на директора Каров. Глобовски промърмори някаква сентенция, във всеки случай не академична, и се отправи към телефонните кабинки. С разтревожен глас съпругата на архитекта обясни, че днес целия ден Каров бил при лабиринтите, по повод някакъв пожар там. Професорът повтори на ум сентенцията, понеже се досети, че през деня поне пет пъти разговаряше с Каров при лабиринтите.

— Последният действително се оказа пак при лабиринтите, където извести, че двете хелиографни копия се намират съответно у Джемов и у бригадира на зидаро-мазачите, за които, както се знае... са зазидани. По този начин, според Каров, единственото земно същество, което в момента би могло с нещо да помогне, остава архитект Пионков. Всъщност същият бил взел и оригинала за временно ползване, по неизвестни на директора мотиви...

След четвърт час Пионков бе измъкнат от леглото си лично от ръководителя на следствената комисия по случая „Лента“, която оперираше вече трети ден, и доведен по спешност при лабиринта.

Своевременно, тук хората от комисията бяха задържали две неизвестни лица без документи, в един от началните завои на лабиринта.

— От колко време стоите зазидани? — зададе първия въпрос ръководителят.

— От един час — отговориха двете лица и се спогледаха.

— Охо! С каква цел влязохте в лабиринта?

— Ей така.

— Това не е отговор! — кипна ръководителят на комисията. — Питам какво правихте един час вие двамата в този лабиринт!

— Целувахме се, какво пък толкоз... — каза едното от неизвестните лица, което беше момиче. Другото лице беше момче.

— Марш оттук! — кресна ръководителят и се зае с Пионков.

— Ще дадете някои пояснения върху обстоятелството, че от вас е изискван проект за лабиринт със „завишена степен“ на сложност, а вие го предавате в една направо „непрогледна“ степен...

— Добре — каза Пионков. — Само че момент..., аз не съм проектантът.

— Отговорното лице в случая сте вие, защото сте единственият участник в този проект със съответната квалификация! Джемов не е

специалист, а онзи, старият, се е занимавал само със сметките!

— Добре — каза Пионков.

— Кое е добре! — кипна отново ръководителят на следствената комисия. — Това, че сте изработили плетеница, от която не може да се измъкне и баба Яга ли!

— Нямам представа за възможностите на баба ви Яга — вдигна рамене архитектът.

— Вие ще получите представа за възможностите на съда, това ще ви бъде от полза...

Пионков отгърна оригинала и посочи подписа за одобрение, поставен от Каров.

Ръководителят на следствия екип кимна към двамата си помощници и се изгуби в някаква посока.

— За какво ме доведоха тук? — попита наобиколилите го лица Пионков.

— Доведоха ви затова, че е посреднощ, а ние още не сме обядвали! — развикаха се едновременно изскочилите отнейде запъхтени кибернетици. — А не сме обядвали, защото чакаме проектите ви.

— Бихте могли да обядвате, докато чакате — защо не сте се досетили? Ето проектът.

Кибернетиците се заколебаха.

— Разбира се, ще останете и вие, за да разясните това-онова по чертежа.

— Разбира се, не — усмихна се кротко по най-безотговорен начин Пионков. — Когато се заровя в една и съща работа два пъти, тя започва да ми действа тягостно...

— В такъв случай — просияха изведнъж лицата на двамата кибернетици — вие ще заплатите командировките ни, транспортирането на машината със самолет от София дотук и обратно, и в края на краищата — ще отнесете всички последствия на тази история!

— Добре — каза Пионков.

Двамата мъже в бели чанти хукнаха към оградата на парка, иззад която идеше миризмата на скара — там бе кварталната пивница, все още отворена.

— Вижте какво — обърна се към Пионков главният редактор на местния младежки вестник. — Чудя се, че вие единствен не проумявате колко тревожен всъщност е този въпрос. Вътре, сред плетеницата ви, от две денонощия се намират четиридесет и един човека, които не могат да излязат навън. Станало е така, че с построяването на даден детайл от лабиринта, същият се е оказал едновременно и бариера за дадена група работници, изграждащи друг детайл. И съответно...

— И съответно, всичко е наред — вдигна рамене архитектът.

— Но вашите думи са... цинизъм! Това е чудовищно!

Петдесетина човека бяха онемели в кръг около Пионков. Монтираните по дърветата прожектори правеха момента още по-злокобен.

— В края на краищата, вие сте един луд! — треперещ от възмущение добави редакторът.

— Може би, нескромно е човек да се самопреценява — запази съвсем същия сънен тон архитект Пионков. — Колкото до това, което нарекохте „цинизъм“, в случая не можеше да бъде избегнато, защото го изискваше самата специфика на обекта. Строящите коя да е стена на лабиринта в края на краищата неминуемо се оказват в затворено пространство. Това е предварително съобразено.

— В такъв случай — обади се едно непознато лице от тълпата — за вас е нищожно наказание да бъдете гилотиниран пред цялата наша общественост!

В този момент архитектът направи знак с ръка. Може би минута преди да бъде линчуван.

— Тук има някакво заблуждение — каза той. — Жалко, че не мога да уловя какво точно... Ясно е като бял ден, че когато човек се окаже в невъзможност да излезе от едно пространство встрани и надолу — той ще излезе отгоре! Така беше и предвидено: височината на строежа е 210 сантиметра, всички са могли да излязат отгоре и са излезли, разбира се.

Пръстенът около Пионков се раздвижи и озвучи от някакво спонтанно междуметие, което се понесе като ехо под прожекторите.

— Стоп! — разблъска околните един защитен с тъмни очила човек, със светкавичен фотоапарат през рамо. — Вие, изглежда, не знаете, че целият ви строеж вече е покрит с бетонна плоча!

Човешкият пръстен отново замръзна застрашително, а архитект Пионков отново махна неопределено с ръка. Може би половин минута, преди да бъде линчуван...

— Разбира се, че бетонна плоча ще има, не може да има картонена плоча. Ясно е като две и две четири: след като иззиждат стените, строителите излизат навън и изливат плочата отгоре. От долу на горе бетонна плоча не може да бъде излята.

Ехото отново залъкатуши под прожекторите, а погледите се отпавиха към човека с фотоапарат.

— Стоп! — подскочи от мястото си последният. — Че аз нали от плочата ида! Нали там има човек, който още не е измъкнат отдолу! Само главата му се показва изпод плочата!

— Какъв е този човек?

— Работник, от зазиданите четиридесет души вътре!

Пионков се замисли за миг, но пак по същия начин махна с ръка. Четвърт минута преди да бъде линчуван.

— Това е интересно — каза той. — Можем да отидем и да видим тази работа.

Главата с каскета още отговаряше на въпросите на журналистите. Пръстенът се премести около нея.

— Какво става с вас? — попита архитект Пионков.

— Става каквото става! Няма ли най-сетне някой да разкопае наоколо, защото не се държа вече!

— На какво сте стъпили?

— Сега пък, на какво съм бил стъпил! Размахвам си краката във въздуха, за да се получи въздушна възглавница!

— Добре правиш! — вдигна рамене Пионков. — Може да го разкопаете — обърна се той към околните. — Очевидно вече е съвсем трезвен, за да бъде така остроумен.

— Извинете, под пейката ли бяхте заспали? — втурна се към главата човекът с фотоапарат. — Много е важно да отговорите точно, от това зависи дали по-скоро ще ви изкопаем...

— Под коритото бях — смънка ядосано главата.

— Къде са другите?

— Днес кой ден сме...

— Вторник срещу сряда.

— Брей... Че те са вече при новия завод, в събота трябваше да потегляме!

— Телеграма! — развика се отнейде един смахнат раздавач. — Сашо Глобовски!...

— От Джемов — олюля се споменатият и зачете: „Интериорът на «Лента» — в резеда, не в цъолинблау.“ Телеграмата бе от Прага.

ЕПИЛОГ

— Хубаво е станало — усмихна се Глобовски и опипа стола си, с форма на много елегантно ръкописно „Л“ — Кафе ли ще прием?

— Не, разбира се — отвърна Каров. — Предлагам коктейл „Лента“, специалитет по името на заведението. Ще опитате ли?

— Два пъти „Лента“, нали? — поклони се човекът в черен фрак.

— О! Другарю управител! — потупа го по рамото Каров. — Точно така, два пъти „Лента“.

— Как сте с клиентелата? — попита Глобовски.

— Претъпкано е до последния завой — въздъхна човекът във фрак. — Това местенце тук крия за свои хора, като Каров...

— Така и подозирах — засмя се последният. — Благодаря.

— Е, нищо, нали аз пък дължа на вас мястото си тук, в края на краищата!

— Моля, не само на мен. Наполовина го дължите и на другаря професор, запознайте се...

— А как върви хотелът? — попита Глобовски.

— „Зайчето“ ли! Благодаря, премного добре! За половин година е предплатено. Чуждестранни групи, разбира се. Но от друга страна пък са малко и главоболията — по цяла нощ търсят стаите си и заспиват сутринта.

— А някои може би остават и по коридорите, та правите икономии на бельото! — засмя се Каров.

— А, не. То си има електронен указател и максимум за двадесет минути всеки може да бъде пред вратата си, но никой не иска да чуе за такова нещо. Всеки опитва находчивостта си... Всъщност там е къде по-лесно! Тук сме принудени да допускаме за персонала извинено закъснение за работа от четиридесет минути. Поради спецификата на обекта, за ориентиране. Имам черно на бяло заповед за това нещо, с валидност една година! Докато свикнат...

— Джемов идва ли все още насам, да ви безпокои? — някак неестествено попита Каров.

— Професорът ли? Абе, този човек от една седмица насам изчезна, слава богу. Иначе, всеки ден играехме на криеница тук. Като някакъв дявол е, познава лабиринта като антрето си вкъщи, предполагам, и не можеш да го объркаш никога! Последния път ми заповядаше, едва ли не, да му ставам свидетел на някакво дело, пак за този лабиринт...

— Дело за оспорване авторските ми права върху комплекса. Началната идея за лабиринтите, независимо за какво се отнасяла тя, била негова — изговори нервно Каров.

— Ами! — дръпна се човекът във фрак. — Че нали щяха да събарят тези постройките като неоправдани, когато вие предложихте идеята за трансформирането им в туристически комплекс!

— Е, дадох я, но... Джемов си е Джемов.

— Не точно същият — каза тежко Глобовски. — Анамнезата му е подписана от осемчленна комисия.

— Казват, че го изкарали луд! — сниши глас човекът.

— За това говорим. Параноя в маниакална фаза.

— О!...

— Коктейлите, моля? — смигна Каров.

— Пристигат! — поклони се отново човекът във фрак и се изгуби.

— Интересно, че беше световен авторитет тъкмо в тази област — каза след това Каров. — И да не е знаел за себе си...

— Това би било най-невероятното — отвърна мрачно Глобовски.

Издание:

Здравко Попов. Акорди извън клавиатурата

Издателство: „Христо Г. Данов“, Пловдив, 1974 година

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.